

Luk Meng solian ti Jises tataiai Luk Kakain ti haxewai tenen meng ie

Luk tai tenen meng solian ie sai ahang 30 muhin ti Jises moih aliawa ape Haeu waxi i hani tesol tonan. Luk i tel kahikahi Jises, tuahe kumahe tel ti tesol huopanim huhua aposel ti uli Jises kilamiwa. I tel dokta. I kumahe Ju, i Grik. I tai tenen meng ie lehe teka Grik tioi puase Jises Krai ape laha soh hawane tetan. I kaxi hahani kako ka kumahe Jises luama ti hualiai mewenae teka Ju. I tetel awaii lawe seilon ti kawatan ti lialui woukaha. Tin i tai kakaxi sale lalape wawahen ma tatahan ti Jises, sale pohe Holi Spirit ma sale lotu ti seilon hani Haeu. Luk tai ningahi waliko ti Jises ailele. I tatai waliko ti teka kahikahi Jises liai ningahi ma kakaxi. Luk tin tetel i tai teik pepa “Puase tesol aposel.”

Hutuiai meng

¹ Nga tua tai hahongo o tel masiwi Teopilus, kilan seilon laha tohongiwen taiai menge Jises ti lawe waliko ti i sohotuen leilomite teka kahikahi Jises. ² Laha ususi kakain ti teka laha ningahiwen waliko ti i sohotuen ma teka hanau meng solian ti Jises kakaxi. ³ Aile ape nga upia mataini menge Jises ti hutuan wanen ape nga namiloi ukek ka solian na tin nga tai haxewa hani o waliko ti i sohotuen. ⁴ Nga aile ukek lehe o tioi hawane ka waliko ti teka kahikahi Jises hanauen o, salan wanen.

Tel engel kak kilami takahe Jon Baptis

⁵ Lokon Herod masiwi ti Judia, Sakaraia tel masiwi ti hukuminiai Haeu ma seilon, i pupuas leili Ingi Haeu

hetekie tesol tuaun. Axalato Abijaia. Tenen ax ie lato kema axe tel masiwi ti hukuminiai Haeu ma seilon ti matahaun. Tel axoi Sakaraia Elisabet i kahi nati Aron tel masiwi tapein ti hukuminiai Haeu ma seilon. ⁶ Haeu namiloi ukek lalu hauhua seilon sawisawin. Lawe lalu puas usi mataini hatapo hatesol nauna ti Haeu tel Masiwi. ⁷ Lalu tap natulalu nake Elisabet i lieheh hetekie lalu tin ape salaimat.

⁸ Ngain tehu, Sakaraia ma teka tuaun lato pupuas leili Ingi Haeu nake taun ti lato ti puas leili puasain tehu ien. ⁹ Usiai saun ti teka masiwi ti hukuminiai Haeu ma seilon, lato kilami tel ti leilolato soh hani leili Ingi Haeu ti luiai sanda hani Haeu ma lotu hualiai teka seilon. Telao ien lato kilami Sakaraia. ¹⁰ Ti tehu sanda lulua, kilan seilon laha tu lolotu melal.

¹¹ Leili Ingi Haeu tel engel, spirit solian ti Haeu, i take hani Sakaraia. I tutu sai manau ti tone luiai sanda. ¹² Ti Sakaraia ningahiwa, i tataxini ma i mamata hawane. ¹³ Tuahe tel engel kakane i ukek, “Kum maamata, Sakaraia! Haeu hongoen kamekame tetam. Tel axoam Elisabet hatakaha tel akaik natum. Axaiwa axan Jon. ¹⁴ Amulu ma kilan seilon liai amuke hawane i. ¹⁵ Amuto hatesol amuam nake Haeu namiloi ukek Jon i sohot tel seilon pate tuah. I kum un unum ailan. Tataen ti uli takahan, Haeu hani i Holi Spirit ti kapitian. ¹⁶ Ape i neini kilan ti amuto Israel lehe amuto towiahu ti lialui woumuto hani Haeu tel Masiwi ti amuto. ¹⁷ I sohotuma imat ti Krai, tel Haeu taloma. Ape Holi Spirit hapohea i hanowi ti i hapohea Elaija tel kuluai kakai Haeu. Jon huali seilon ti apesensialaha ti sohotui Krai. I hukumini aliake akaik ma taman ma huali teka tahitah ti usia nauna ti Haeu.”

¹⁸ Sakaraia kakane tel engel ukek, “Lehe nga tioi ukek ia ka teik waliko ti o kakak i sohot? Amili tel axoak ape salaimat.”

¹⁹ Tel engel ukek, “Nga Gabriel, tel unau i Haeu pate tuah. I taloma nga hahongoam tenen meng solian ien.

²⁰ Tuae nake o hong kapaxe kakaiak, o kum wix uke atengi taen tel natum takah. Waliko ti nga kakane o i po sohot onoteni hawane taun ti Haeu kikilami.”

²¹ Lokon ien teka seilon melal atetengi Sakaraia ape laha nam tataxini ti i pate kuen leili Ingi Haeu. ²² Ti i ahutama i kum kakane uke laha. I tua hapuasa minan kakanealaha ape laha paxai tioi ka tenen waliko tuah take haniwen i.

²³ Tataen puasain tehu ti puase Sakaraia leili Ingi Haeu tapoa, i nahih alia hani tonan. ²⁴ Muhin ien tel axoan Elisabet pet akaik ape i tai sosohot melal ti pangapang tepanim. ²⁵ I ukek, “Ti soliai Haeu i huali nga ape i xaxaweni hatapo hienain ti na lieheh. Tekka seilon ape laha kum paxai teheni nga.”

Tel engel kak kilami takahe Jises

²⁶ Muhi pangapang tepanim tehu ti Elisabet petiwa akaik, Haeu talo tel engel Gabriel hani tehu taon Nasaret leili Galili. ²⁷ I hakouta kakain hani tel hehin axan Mary i tai engeeng kapi tel na wawan. I tel laha otei haniwen axoi Josep, kahi nati tel masiwi David. ²⁸ Tel engel hone Mary, “Haeu aile hasolia hawanewen o. I kapim.”

²⁹ Mary namilo i taxiake hawane kakai tel engel ape i namilo i papaxai haxewai teik kakain ien. ³⁰ Tel engel kakane Mary ukek, “Kum maamata, Haeu aile kola solian hani o. ³¹ O hanatua tel akaik wawan. Na i takahawa, axaiwa axan Jises. ³² I sohot tel seilon pate tuah ma pohe Haeu toi i ape laha axai i Nati Haeu. Haeu hana i tel masiwi ti teka Ju masin tel masiwi David, tetel Jises nakuama tetan. ³³ Ape i neini teka Israel ma i to Masiwi lian tehue.”

³⁴ Mary kakane tel engel ukek, “Nga tai engeeng kapi tel na wawan, aile ape i sohot ukek ia?”

³⁵ Tel engel kak pahoi i ukek, “Ti pohe Haeu, Holi Spirit atuhi halihu o ape o pet akaik. I hani hatapo tupuan ailei puase Haeu ape laha axai i Nati Haeu. ³⁶ Nam paxaiwa tel akikim Elisabet. Kalak i salaimat i petiwen akaik. Kemuk i lieheh ape aoape ie pangapangaun tepanim tehu. ³⁷ Tap tenen waliko Haeu kum aile uke.”

³⁸ Mary ukek, “Nga unau i Haeu tel Masiwi. Ewi i sohot hani nga masin ti o kakawen.” Ape tel engel salili i.

Mary nahih paxai Elisabet

³⁹ Muhin Mary nahih kosea hani tehu taon ti leili Judia he maunten. ⁴⁰ I nahih soh hani leili ingi Sakaraia ape i kak amuke Elisabet. ⁴¹ Ti Mary kakak tutuen, tel akaik leili tia i Elisabet pixewa. Ape Holi Spirit hanamiloa Elisabet kakain.

⁴² Ape i kak eliel hani Mary ukek, “Haeu aile hasolia hani o, akulai lawe hehin liai. Tin i aile hasolia hani tel akaik na o hatakaha. ⁴³ Lehe lahan ka tel tini tel Masiwi tetak nahih paxai nga? Se pate tuah wanen! ⁴⁴ Nga tioi ka o tini tel Masiwi nake tel akaik leili tiak pix amuam hawane ti nga hongoa kakaian. ⁴⁵ Haeu aile kola hani o lalape soliaian nake o hong soh ka i aile hawane waliko ti i kakawen.”

Mary lotu sameni Haeu

⁴⁶ Mary ukek,
“Tupuak hatel hetekie namilok
nga sameni hawane Haeu tel Masiwi.

⁴⁷ Pate nga amuam hawane nake Haeu tel awaiak
ti lawe waliko lialun.

⁴⁸ I kum maluhe nga ma i ngahati nga tel unauan
kalak axak pate itan leili teka seilon.

Seilon telok aoape ie ma telok imuh
laha ukek ka Haeu aile kola hani nga lalape soliaian.

⁴⁹ I tel pate pohen ma i aile waliko lalap hani nga.
I pate solian ma pate tuah xoini lawe seilon

ma lawe waliko.

⁵⁰ I aile kola tatahan tetan hani teka laha sameni
ma hong tamani i leili teka seilon ti aope ie ma imuh.

⁵¹ Ti pohen i aile kilan waliko lalap
ape i usi xaxaweni teka seilon ti hanasanas.

⁵² Hina teka masiwi i hatapo laha ti neinia seilon
a teka seilon laha teheni aliake laha ti usiai namilon
i aile laha seilon tuah.

⁵³ Haeu axi waliko solian hani teka pahalaha wanen
usiai aweisalun ape i tua hanahi lioi teka laha
kilan waliko ma pahalaha kum is usian.

⁵⁴ Haeu to huhuali teka seilon ti Israel, teteka unauan.

⁵⁵ I namilo i aile kola tatale tatahan hani Abraham
ma teka laha nakuama tetan
masin ti i kakanewen laha.”

⁵⁶ Mary to pangapang toluhu kapi Elisabet ape i nahih
alia hani tonan.

Takahe Jon Baptis

⁵⁷ Ti ape Elisabet pangapangaun kewa tepanim hinalo
i hatakaha tel akaik wawan. ⁵⁸ Teka laha toto xohixohin
kapin ma teka akikin hong waliko solian ti Haeu tel Masiwi
aile hani Elisabet ape laha hatesol amuam akati i.

⁵⁹ Muhi puasain tehu ti tel akaik takahawa, teka akikin
apuha ti ailei teik kikilam ti kotiai uli walikoi tel akaik ti
kolakol ka i seilon ti Haeu. Pahalato uliai i Sakaraia masin
axe tel taman. ⁶⁰ Tuahe Elisabet kak eliel ukek, “Kumahe!
Tel taman lehe i axai axan Jon!”

⁶¹ Lato kakane Elisabet, “Tuahe tap tel akikim axan
Jon.”

⁶² Lato kamei tel taman ax tetenen pahan i uliai hani
tel natun. Lato tua hapuasa minalato nake i kum kak uke
ape lato sokok ka tin i kum hong kakain. ⁶³ Sakaraia aile
kola ka pahan i tai waliko. Ti lato haniwa i teik patiu ti
taiai kakain i tai ukek, “Axan Jon.” Lato hatesol ongaini

hawane. ⁶⁴ Lokon ien wanen Sakaraia pon i wix ulea ape i kak sameni Haeu.

⁶⁵ Teka seilon laha toto xohixohin kapi Sakaraia ma Elisabet laha hatesol ong mamata hawane. Ape laha kaxi sawatени waliko tenen i sohot hani lalu hani teka seilon ti lawe toan he maunten ti leili Judia. ⁶⁶ Teka ti laha hongoa ien, laha to nanamilo i laha ukek, “Tel akaik ie liai i sohot tel seilon pate tuah nake Haeu tel Masiwi hoi kapin.”

Sakaraia kak kilami waliko ti Haeu aile

⁶⁷ Muhin Holi Spirit hanamiloa Sakaraia tel tame Jon kaxiai tenen kakai Haeu ie,

⁶⁸ “Kako sameniwa Haeu tel Masiwi ti kako teka Israel.
I tahiam a ti huaiakako teka seilon tetan
ma oxoiakako ti kalabus ti saun lialun.

⁶⁹ I haniwen kako Krai, tetel ti lalape pohen i awai kako
ti kawatan ti lialui woukako.
I kahi tel masiwi David, tel unau i Haeu.

⁷⁰ Teka kului ai kakai Haeu laha hani hatapo laha
ti ailei puasan,
la ha kaxiwen ti kuwen waliko ti Haeu aile.

⁷¹ I awai kako ti teka laha watakai hawane kako.
I huai kako na pahalaha aile hali luakako.

⁷² I aile kola tatahan hani teka tamakako ti matahaun
nake i nameni ti i xinoti namil kapi lato ka i Haeu
tel Masiwi ti lato ape lato seilon tetan.

⁷³ Tenen kakain ien imat i kaxi haniwen Abraham
tel tamakako.

⁷⁴ I awai kako ti teka laha watakai hawane kako
lehe kako aile puasan ma lotui i hetekie tap mamata.

⁷⁵ I huai kako sohot seilon sawisawin ti usiai nauna tetan
ma ti ailei lawe waliko ti i paxai waheni.”

⁷⁶ Ape Sakaraia kakane tel natun ukek,
“Tel natuk, o sohot tel kului ai kakai Haeu.
O hutui puasam imat ti Krai tel Haeu taloma

ape o huali seilon ti apesensialaha ti sohotui Kraiss.

⁷⁷ O kaxi hani teka seilon tewau aweisal ti Haeu awai laha ti kawatan ti lialui woulaha ma oxoxi laha ti kawatan ien.

⁷⁸ Ti lalape tatahan ti Haeu, Kraiss luainima ti tone Haeu hani kapi kako masin sasai al.

⁷⁹ Masin xewan ti i haxewa tilokoan, Kraiss kaxi waliko salan hani teka seilon laha leili tilokoan ti lialui woulaha.

Ape i neini kako lehe wasolakako ma Haeu i sawi.”

Tataen ie Sakaraia tili kakaian.

⁸⁰ Tel natun Jon lapale ape Holi Spirit hapohea i. I heheuta he lohong atengi tataen i kaxi ahuti kakai Haeu hani teka seilon ti Israel.

2

Takahe Jises

Mt 1:18-2:1

¹ Lokon ien Augustus tel masiwi tapein ti Rom, hone teka unauan waxi hatapoi axe seilon ti Rom ma lawe xux hahitake ngahat ti Rom lehe i tioi mongohe seilon towiai moni hani Rom. ² Tetehu se uli waxiai axe seilon. I po sosohotua lokon Kwirinius i tel masiwi ti texux xux Siria. ³ Lawe seilon lua hani tone tamalaha hanai axalaha. ⁴ Aile ape Josep lua salili Nasaret leili Galili ape i nahih hani Betlehem leili Judia, taon tetehu tel masiwi David takah. Josep lua hana axan ien nake i nakuama ti tel masiwi David. ⁵ Josep hakahita hetekie Mary, tel hehin laha otei haniwen axoan ape i hana ati axalalu. Lokon ien Mary hoi i petiwen akaik.

⁶ Lokon ti lalu Betlehem, taun tetan ti hatakahai tel akaik. ⁷ Ien uli hatakahai akaik tetan. Tel akaik ien se wawan. I puxui he teik maia ape i hanopi hani leili tone ani manihuh nake leili ing ti tone soliwa pate xuhan.

Tesol ngahatiai sipsip ma teka engel ti Haeu

⁸ Ipong tehu ien hina seilon ngangahati sipsip xohixohin Betlehem, tetesol ti kilan pahoah solian. ⁹ Tel engel, spirit solian ti Haeu, i take hahutuia hani lato ape xewai Haeu i xeu kakalini lato. Pate lato mamata. ¹⁰ Tuaehe tel engel hone lato ukek, “Kum maamata! Nga tahiakema meng solian ti hamuamuai lawe seilon. ¹¹ Hongoa! Ngain tetelao leili Betlehem, tehu taon ti tel masiwi David takah, tel awaiakaha i takahawen. I awai kaha ti kawatan ti lialui woukaha. I Krai tel Masiwi, tetel Haeu taloma. ¹² Amuto paxai tioi tel akaik na amuto tunahiwa i engeeng leili tone ani manihuh pupuxua leili maia.”

¹³ Tataen ien, kilan wanen engel ti Haeu take ulea hani kapi tel engel ien ape lato pak sameni Haeu ukek,

¹⁴ “Haeu, tel tonan patul wanen,
i pate tuah ma pate solian!

I aile hasolia wasolakaha hani i
ma wasole teka seilon i amumuke!”

¹⁵ Ti teka engel alia haniwa tone Haeu, tesol ngahatiai sipsip he kakak alia puki lato, “Kako nahih hani Betlehem lehe kako paxai waliko ti i sohotuen masin ti tel engel ti Haeu tel Masiwi kakanewen kako.”

¹⁶ Lato nahih kosea hani Betlehem ape lato tunahi Mary ma Josep hetekie tel akaik i engeeng leili tone ani manihuh. ¹⁷ Ti tesol ngahatiai sipsip ningahiwa tel akaik, lato kaxi hani teka seilon waliko ti tel engel kakanewen lato sale tel akaik ien. ¹⁸ Ti laha hatesol hongoa, laha ongake hawane. ¹⁹ Mary nameni lawe waliko ti i sohotuen ape i to namiloi haweluwelu. ²⁰ Tesol ngahatiai sipsip nahih alia hani kapi tupulato sipsip ape kak sasameni Haeu ti lawe waliko lato hongoen ma ningahiwen masin wanen ti tel engel kakanewen lato.

Mary ma Josep kau Jises hani Ingi Haeu

²¹ Muhi ngain tepanim huohu ti tel akaik takahawa, teka masiwi ti teka Ju aile teik kikalim ti kotiai uli walikoun ti kolakol ka i seilon ti Haeu. Ape Josep uliai i Jises, tetenen ax ti tel engel uliaiwen imat ti i pet.

²² Ien taun ti Josep ma Mary aile saun ti haunialalu ti puli Haeu usiai nauna ti Moses. Aile ape lalu kau tel akaik hani Ingi Haeu leili Jerusalem ape lalu hani i hahitake ngangahat ti Haeu. ²³ Masin ti teik kakain leili pepai Haeu tel Masiwi i ukek, “Lawe akaik wawan pamu laha selai haniwa ailei puase Haeu.” (Exod 13:2) ²⁴ Ape lalu hani Haeu huok pal ti lalu aile saun ti haunialalu ti pulan, usiwa nauna ti Moses.

Simeon kak kilami sale Jises

²⁵ Lokon ien tel seilon toto Jerusalem axan Simeon. Holi Spirit kakapiti i ape lawe i aile waliko sawisawin ti puli Haeu ma i usi hahatapo hatesol nauna tetan. Masin teka Ju liai, tin i monomon atengiai Krai tel Haeu taloma ti awaijalato ma hualialato. ²⁶ Ti imat Holi Spirit kola haxewa hani Simeon ka i kum matemu atengi i ningahiwa Krai, tel Haeu taloma. ²⁷ Ti Mary ma Josep atoheniwa kokole Jises hani Ingi Haeu lehe lalu hani i hahitake ngangahat ti Haeu, Holi Spirit kapiti Simeon nahih haniwa ien.

²⁸ Simeon akeni aumi kokole Jises ape i kak sameni Haeu i ukek,

²⁹ “Haeu tel Masiwi, o puas usiwen kakaiam, aile ape namilok i heh hawanewen ape ewi na nga mat.

³⁰ Pake ti puki pulak wanen nga ningahiwen tel awaiamite, tetel i awai amite ti kawatan ti lialui woumite seilon.

³¹ O kilamiwen i tel awaiamite lawe seilon ti xux texux texux.

³² I masin xewai alon, i kaxi haxewa o hani teka seilon kumahe Ju ma i aile hasohotu teka Israel seilon pate tuah

nake puki i nakuama ti lato.”

³³ Josep ma Mary hong ongaini hawane waliko ti Simeon kakak sale tel natulalu. ³⁴ Ape Simeon kamei Haeu ti hanialalu soliaian. I hone Mary ukek, “Tel akaik ie Haeu kilamiwen, kilan seilon kum soh ka i Krai ape Haeu teheni ma paxai lioi laha. Ape kilan seilon liai laha soh ka i Krai ape Haeu namilo i ukek laha seilon tuah. Jises masin kolakol ti Haeu tuahe kilan seilon pahoxai i. ³⁵ Aweisal tewau ien Haeu hatakei namili hatesol seilon. Ape o Mary, moloan ma tatahan lalap wanen tunahi o masin ka tea ngol melomelon i tapuhi pele adem.”

Ana kak kemulik hani Haeu ti Jises

³⁶ Ana, tel hehin kuluiai kakai Haeu, i tin leili Ingi Haeu. I nati Panuel, akiki Aser tel nati Jekop tel matahaun ti lato. I hehin salaimat. I hina axoan leili ahang tepanim huohu. ³⁷ Muhin ti tel axoan matewa i tai sal ulea. Aope ie ahangun 84. Lawe i nahih hani Ingi Haeu. Ngain ma ipong lawe i lotu ma halini an ti hualiai lotu tetan. ³⁸ Ti Simeon kak hatapoa, Ana nahih xohi hani kapi lato ape i kak kemulik hani Haeu ti Jises. Ape i kaxi sale Jises hani hatesol seilon ti laha monomon atengiai Krai tel Haeu taloma awaiiai teka Israel ti kawatan ti lialui woulaha.

³⁹ Ti Josep ma Mary aile hatapoa lawe waliko ti nauna ti Moses kakak, lalu alia hani tonalalu ti Nasaret leili Galili. ⁴⁰ Ti ien Jises lap ape i kui. I uke anesoin ti sale aweisali Haeu ma Haeu aile kola soliaian hani i.

Jises leili Ingi Haeu

⁴¹ Lawe ahang tehu tehu ti taun ti Pasova, tel tame Jises ma tel tinan lalu lua hani Jerusalem nake ngain ti nameniai lokon Haeu waxi aliake teka Ju ti Igip. ⁴² Ti Jises ahangun kewa huopanim huohu, lato lua hani ien ti tehu Pasova usiwa saun ti teka Ju. ⁴³ Tataen Pasova tapoa, lalu alia hahaniwa tonalalu tuahe Jises tutuen Jerusalem.

Taman tinan kum tioi. ⁴⁴ Lalu sokok i kakahiti teka kilai seilon tuaulalu ape lalu lua tatalewa ngain hatehu. Ti ape alohah i tai tahiam kapi lalu ape lalu upia i leili teka akikilalu ma lohulalu. ⁴⁵ Lalu tai tunahi i ape lalu alia hani Jerusalem upiaian. ⁴⁶ Ngain toluhu tamusua lalu tunahi i leili Ingi Haeu, toto kapi teka hanau kakai Haeu ma saun ti teka Ju. I hongohong lato ma kakamei hina kamekame. ⁴⁷ Tesol lato hongohong Jises, pate lato hong ongaini sale anesoan ti i kakak kapi lato. ⁴⁸ Tel taman ma tel tinan pate lalu ongaini ti lalu ningahiwa i ien ape tel tinan hone i, “Jises, kalahai o aile hani amili ukek? Amili tel tamam to nanamiloi o ape amili puas lialu hawane upiaiam.”

⁴⁹ I kak pahoi lalu ukek, “Ala amulu kum upiup nga! Ala amulu tioiwa ka nga ie ailei puase Haeu tel Tamak.”
⁵⁰ Tuahe lalu kum hong xeu kakaian.

⁵¹ Jises kahiti aliake lalu hani Nasaret ape lawe i hong usi kakaialalu. Tel tinan namiloi kakapitini waliko ti i sosohot. ⁵² Jises lap hetekiele anesoan ti sale Haeu. Amukean ti Haeu ma ti seilon hani i to lap ahe tatalele.

3

Jon Baptis kaxi meng solian ti Jises

Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Jn 1:19-28

¹ Leili ahang 15 ti Taiberius masiwi tapein ti Rom, Pontius Pailat i masiwi ti Judia, Herod Antipas i masiwi ti Galili, tel ukalan Pilip i masiwi ti Iturea ma Trakonitis ape Lisaniyas i masiwi ti Abilene. ² Anas ma Kaiapas lalu hauhua masiwi tapein ti hukuminiai Haeu ma seilon. Lokon ien Jon tel nati Sakaraia toto he lohong. Haeu hani i kakaian lehe i kaxi ahuti hani teka seilon. ³ Ape Jon nahih hani tesol tesol ti pape kan Jodan. I kaxi hani teka seilon ka laha uke baptais na laha towiahu ti lialui woulaha hani Haeu lehe i oxoxi laha ti kawatan ti saun lialun ti laha. ⁴ I

seilon tetel Aisaia tel kuluia i kakai Haeu kakaxi ti kuewen,
i ukek,

“I titilol he lohong,

‘Towiahua ti lialui woumuto

lehe tel Masiwi neini amuto taen i tahiam!

⁵ Towiahu haniwa Haeu ma teheniwa amuto

lehe i kapiti hasolia amuto!

Hasawiwa namilomuto ti hasoliai wasolamuto ma Haeu

hanowi ti laha taneni aweisal suxasuxan

lehe nanahihi soli.

⁶ Ape lawe seilon paxai tiori sale Haeu awai laha

ti kawatan ti lialui woulaha.’ ”

(Isa 40:3-5)

Ie tiliai kakai Aisaia ti i kak kilami sale Jon.

⁷ Ti kilai seilon nahih haniwa kapi Jon lehe i baptaisi

laha, i hone teka woinakon pahalaha lehe laha towiahu

ti lialui woulaha, “Amuto lehomuto huoka! Aita hone

amuto ka amuto salia uke ti kawatan ti na Haeu hani

amuto? ⁸ Ailewa saun tenen ti i kola ka amuto lioiwen

saun lialun. Kum ukekek ka amuto salia uke ti kaui

kawatan nake amuto nakuama ti Abraham. Nga kakane

amuto, Haeu pon kolitinaia tesol pot ie hani kahi nati

Abraham! ⁹ Haeu apeseniwen tea ngolapung. Pata tenen i

kum hua alua, i koti hamahusu ape i towi lui hani leili ah.”

¹⁰ Teki seilon kamei i, “Ape amite aile la?”

¹¹ I pahoi laha ukek, “Teki ti amuto na puxuaumuto

huohu, tehu haniwa tel na i tap wanen ape na amuto hina

an, sei axiwa teka laha hihitol.”

¹² Tataen teka seilon ti waxiai moni ti teka Ju hani teka

masiwi ti Rom, tin laha nahima lehe Jon baptaisi laha. Ape

laha kamei i, “Tel masiwi, amite aile la lehe amite salia ti

kawatan ti Haeu?”

¹³ I hone lato, “Kum pupuluti teka seilon. Kum waxi

hahasea moni lapan ti teka masiwi kilamiwen.”

¹⁴ Ape teka seilon ti hile tin laha kamei i, “A amite ape

lahan? Amite aile la?” I hone aliake lato, “Kum lulungei

seilon waxiai moniulaha. Kum hahamatau laha ka amuto aile hialalu laha ma na amuto sului laha na laha kum hani amuto moni. Amukewa lape kahumuto ti amuto kewen.”

¹⁵ Jon tioi ka kilan ti teka Ju laha to monomon atengiai Krai, laha sokok ka i uke tetel Krai Haeu taloma. ¹⁶ Ape Jon kakane laha, “Nga baptaisi amuto ani kan tuahe tel i luluainima muhik, taen i baptaisi amuto i hani amuto Holi Spirit ti kapitiamuto. I pamu masiwian tetak. Masiwiaian ala i kum pon nga unauan. ¹⁷ I hiniti seilon masin tel na i hapuasa nuhinuh ti i selai api ti penun. I apuhini api wanen ape i lui xoini penun.” ¹⁸ Jon hapuasa kakain tenen tenen ti kaxi haxewai meng solian ti Jises Krai hani teka seilon ape i kak eliel ka laha hong tamaniwa kakai Haeu.

¹⁹ Tin i kak nanami Herod tel masiwi ti Galili nake i waxi axoan Herodias, axoi tel ukalan, ma i aile hakilawen saun lialun. ²⁰ Muhin Herod aile ulea tenen saun lialun, i hana Jon hani kalabus.

Jon baptaisi Jises

Mt 3:13-17; Mk 1:9-11

²¹ Ngain tehu ti Jon baptaisi teka seilon, tin i baptaisi hetekie Jises. Leilon ti Jises lolotu, maun hea. ²² Lokon ien Holi Spirit mos hani kapin hanowi tok pux. Ape tenen kinax wixima ti tone Haeu i ukek, “O se Natuk pate nga waheni, nga amuke hawane o.”

Teka matahaun ti Jises

Mt 1:1-17

²³ Ti Jises hutui ailei puasain tenen Haeu kilamiwen i ailean, ahangun sai 30.

Jises nati Josep. Ti Jises he tehu pon ie teka seilon namiloi ukek ka i tel nati Josep.

Josep tel nati Heli.

²⁴ Heli nati Matat.

Matat nati Livai.

Livai nati Melki.

Melki nati Janai.
Janai nati Josep.
²⁵ Josep nati Matatias.
Matatias nati Amos.
Amos nati Nahum.
Nahum nati Esli.
Esli nati Nagai.
²⁶ Nagai nati Maat.
Maat nati Matatias.
Matatias nati Semein.
Semein nati Josek.
Josek nati Joda.
²⁷ Joda nati Joanan.
Joanan nati Resa.
Resa nati Serubabel.
Serubabel nati Sealtiel.
Sealtiel nati Neri.
²⁸ Neri nati Melki.
Melki nati Adi.
Adi nati Kosam.
Kosam nati Elmadam.
Elmadam nati Er.
²⁹ Er nati Josua.
Josua nati Elieser.
Elieser nati Jorim.
Jorim nati Matat.
Matat nati Livai.
³⁰ Livai nati Simeon.
Simeon nati Juda.
Juda nati Josep.
Josep nati Jonam.
Jonam nati Eliakim.
³¹ Eliakim nati Melea.
Melea nati Mena.
Mena nati Matata.
Matata nati Natan.
Natan nati David.
³² David nati Jesi.

Jesi nati Obed.
 Obed nati Boas.
 Boas nati Salmon.
 Salmon nati Nason.
³³ Nason nati Aminadab.
 Aminadab nati Ram.
 Ram nati Hesron.
 Hesron nati Peres.
 Peres nati Juda.
³⁴ Juda nati Jekop.
 Jekop nati Aisak.
 Aisak nati Abraham.
 Abraham nati Tera.
 Tera nati Nahor.
³⁵ Nahor nati Serug.
 Serug nati Reu.
 Reu nati Peleg.
 Peleg nati Eber.
 Eber nati Sela.
³⁶ Sela nati Kainan.
 Kainan nati Arpakad.
 Arpakad nati Sem.
 Sem nati Noa.
 Noa nati Lamek.
³⁷ Lamek nati Metusela.
 Metusela nati Enok.
 Enok nati Jared.
 Jared nati Mahalalel.
 Mahalalel nati Kenan.
³⁸ Kenan nati Enos.
 Enos nati Set.
 Set nati Adam
 ape Adam nati Haeu.

4

Satan tohongi haputai Jises
Mt 4:1-11; Mk 1:12-13

¹ Muhin ti Jises baptais kewa, i nahih salili tehu kan Jodan. Holi Spirit hapohea i ape kapiti i hani he lohong.
² Ti ien Satan tohongi haputaian. Jises tai angiang leili 40 ngain ape pate i hitol.

³ Satan hone i, “Na o tel Nati Haeu, kolitiniwa tehu pot ie haniwa bret.”

⁴ Jises pahoi i ukek, “Kakai Haeu ukek, ‘Seilon ala i hana hatapo namilon hani kakai Haeu kumahe an.’ ” (*Deut 8:3*)

⁵ Satan hakahita i hani patul tehu maunten ape kola hani i hatesol xux ti itan ie lape tehue. ⁶ Satan kakane i, “Nga hani hatapo o lawe soliai waliko ti hatesol xux ie ma nga hana o masiwi ti laha nake Haeu haniwen he minak ape nga pon haniai tuahe tel na pahak. ⁷ Lawe waliko ie tetam na masin o lokuha lotui nga.”

⁸ Jises kak pahoi i, “Kakai Haeu ukek,
 “ ‘Lotuiwa mewenae Haeu tel Masiwi
 ma ailewa mewenae puasan.’ ” (*Deut 6:13*)

⁹ Muhin Satan hakahita Jises hani Jerusalem ape hatuhi i he teik tumi Ingi Haeu patul wanen. Ape kakane i, “Na o tel Nati Haeu, tit haniwa itan. ¹⁰ Pake kakai Haeu i ukek,
 “ ‘Haeu talo teka engel tetan
 ti awaiam ma ngahatiam.

¹¹ Ape lato akeni o he minalato
 lehe pot kum hamange o kalak taen aem.’ ” (*Ps 91:1*)

¹² Jises pahoi i ukek, “Tuahe kakai Haeu tin i ukek, ‘Kum totohongi Haeu tel Masiwi tetam.’ ” (*Deut 6:16*)

¹³ Ti Satan tohongi kewa Jises, i nahih salili i atengi tehu taun solian tetan.

Teka Nasaret wataakai kakai Jises

Mt 4:12-17, 13:53-58; Mk 1:14-15, 6:1-6

¹⁴ Jises alia hani Galili hetekie xuhai pohe Holi Spirit. Meng ti sale Jises sawata hani lawe toan ma taon ti Galili.

¹⁵ I hanau teka seilon sale Haeu leili synagog, ing ti apuhai teka Ju, ape kilan seilon amuke i.

¹⁶ Muhin ien Jises tahia hani Nasaret, tehu taon ti i lapale. Telao Sabat i nahih hani tehu synagog hanowi ti lawe i ailele. I tule lehe i ridai kakai Haeu. ¹⁷ Ape laha hani i teik pepai Aisaia, tel kuluiai kakai Haeu. I holaiwa teik pepa ape i onoteni tesol ti i ukek,

¹⁸ “Spirit ti Haeu tel Masiwi i kapik
nake i kilamiwen nga kaxi ahutiai
meng solian ti Haeu
hani teka laha tae ti usiai aweisali Haeu.

I taloma nga hetekie kakain ka nga ahutiai teka
kalabus ma oxoxiai seilon ti kawatan ti lialui
woulaha.

Nga haewia teka pulaxa
ma haxewa seilon ti sale aweisali Haeu.

Nga awai seilon ti teka liai aile halialu laha.

¹⁹ Tataen ien teka seilon tioi ka taun ti Krais i tahiaawen
ape Haeu aile kola lape soliaian hani laha.” (Isa
61:1-2)

²⁰ Jises lumini aliake teik pepa. I hani tel hualiai ailei lotu ape i to. Lawe seilon leili synagog paxai kapitini i. ²¹ I kakane lato, “Teik kakai Haeu amuto hongoen aoape ie, i sohot poponowi hawane tetelao.”

²² Teka seilon ien kak amuke i ma sameni soliai kakaian. Tuaehe teka ti laha kakak alia puki laha ukek, “I se tetel nati Josep. I sohot ukek ia ka i Krais?”

²³ I hone laha, “Nga sixi ka lehe amuto hone nga ukek, ‘Kolawa pohem. Ailewa waliko tenen lalap puki leili tonam masin ti amite hongohong o ailewen leili Kapenaum.’ ” ²⁴ Jises kak ahe ukek, “Tuaehe nga kakane hawane amuto, ti toan liai seilon sameni tel kuluiai kakai Haeu tuahe ti puki tonan wanen laha wiliki i. Ien se masin ti i sohot hani nga.

²⁵ “Salan lokon ti Elaija tel kuluiai kakai Haeu, kilan hehin ti Israel axoalaha matewen, pahalaha huhual nake tap akah leili ahang toluhu tewaok ape seilon lialu hahawane ti hitolo leili xux hatexux. ²⁶ Tuahe Haeu tai talo Elaija hualiai teka hehin ien. I talo non hani tel hehin kumahe Ju axoan matewen, i toto Sarepat xohixohin kapi tehu taon lalap axan Saidon. ²⁷ Tin masin lokon ti Elaisa, kilan wanen seilon ti Israel naxe tinulaha lialun, pahalaha huhual tuahe Elaisa tai haewia laha, i haewia non Naman tel kumahe Ju, i ti texux xux Siria.”

²⁸ Ti teka Ju leili tehu synagog hongoa, lolaha lialu hawane. ²⁹ Kakanua laha itini ahuti Jises hani melal ti Nasaret ape hakahita i hani ngixi tehu maunten kokol. Laha namiloi na laha sipeli i hani he sahikek. ³⁰ Tuahe Jises non alia wasole teka kilai seilon ape i nahih salili laha. Tap tel hamangewen i.

Jises xaxaweni spirit lialun

Mk 1:21-28

³¹ Muhin ien Jises nahih hani Kapenaum, tehu taon leili Galili. Telao ngain Sabat i hanau teka seilon leili tehu synagog. ³² Pate laha ongake sale kakaian nake masin kakai tel masiwi wanen.

³³ Ti leili synagog, tel seilon spirit lialun kapiti hahialu, i tilol leng ausisini, ³⁴ “Jises ti Nasaret, paham la ti amite? Nakon o ie ti halialuamite? Nga tioi o tel seilon sawisawin Haeu taloma!”

³⁵ Jises tumei spirit lialun ukek, “Minginiwa awam ape ahuta xaxaua ti tel seilon ie!” Spirit lialun towi xoini tel seilon hani itan ti puli lawe seilon tuahe i tai mange. Ape spirit lialun ahuta salili i.

³⁶ Hatesol seilon hong ongake ape laha kakak alia puki laha, “Nakon waliko la tetenen? Masiwian ma pohen i ke nonoma ia ka spirit lialun hong tamani i ape lato ahuta

xaxau?" ³⁷ Menge waliko ti Jises ailele sawata hani tesol tesol ti ien.

Jises haewia kilan seilon

Mt 8:14-17; Mk 1:29-34

³⁸ Jises nahih salili synagog ape i nahih hani ingi Saimon. Tini tel axoi Saimon tinun pate ahian ape teka seilon ien kamei eliel Jises haewian. ³⁹ Jises tu pape enepe tel tinun ape i tumei xaxaweni nax. Ti naxe tinun tahawa, tel hehin xahat hahutuia ape i apeseni analato.

⁴⁰ Ti ape alohah laha hakahita teka hina nax tenen tenen hani kapi Jises. I hana minan patul ti laha tel tel ti haewialaha ape laha ewi. ⁴¹ Teka ti laha spirit lialun kapiti hahalialu. Kakai Jises tehue ape spirit lialun ox ahuta titilol, "O tel Nati Haeu!" Jises watakai teka spirit lialun kaxi hani teka seilon ka i Krais, aile ape i halini na lato kaxi.

Jises kaxi meng solian ti Haeu hani teka Ju

Mt 4:23-25; Mk 1:35-39

⁴² Pate letu Jises nahih salili tehu taon ape i nahih hani tesol ti tap seilon. Teka seilon to upiup i ape ti laha tunahiwa, laha hakongu i ka kum nahih sasalili laha.

⁴³ Tuahe i hone laha, "Meng ti Haeu neini seilon tin nga kaxi hani toan ma taon liai nake Haeu taloma nga ailei teik puasain ien." ⁴⁴ Ape i kaxi ahuti tatale kakai Haeu hani teka Ju leili synagog ti Judia.

5

Jises tike waxaini seilon hani kahikahin

Mt 4:18-22; Mk 1:16-20

¹ Ngain tehu Jises tutu peixux ti kanitax Galili ape kilan seilon pungei hapisipisi i hongoi kakai Haeu. ² I ningahi hua koap peixux tetesol teka seilon ti telei xixi mos saliliwen ape lato nunuhi upen. ³ Jises ku haniwa he

tea koapai Saimon ape hone i uhi siainiai teik tea koap. Jises to ape i hanau teka seilon.

⁴ Ti i kak kewa, i hone Saimon, “Sulini tea koap haniwa sai ilam ape o ma tesol mahoam haputawa upen puliai xixi.”

⁵ Saimon pahoi i ukek, “Tel masiwi, amite puas eliel hawanewen ipong hatehu tuahe tap onamite. Tuahe nake o kak ukek ien, amite haputa ulea upen.”

⁶ Lato haputawa ape lato tiuk kila hawane xixi moxexoxe tehu upen xaputa. ⁷ Lato alohi teka tuaulato he tea koap liai hualialato. Lato hatesol lohi haxuhaxuha xixi hani koap hauhua ape sikole lalu kaxox.

⁸ Ti Saimon Pita ningahiwa tenen waliko i sohot ien, i lokuha mateiwai Jises hetekie mamata ape i ukek, “Tel Masiwi, siawa tetak nake wouk pate lialun!” ⁹ I kak ukek ien nake i ma tesol liai ongake hawane mongohe xixi lato tikewen. ¹⁰ Hua tuaun Jeims ma Jon, nati Sebedi tin lalu ongake hawane.

Ape Jises hone Saimon, “Kum maamata! Tataen ie ahua, ape o tiuk seilon hani kahikahik!” ¹¹ Ti lato uhi koap hanile ixux, lato hana lioi hatesol waliko ti lato ape kahiti Jises.

Jises haewia tel seilon naxe tinun hakaliape i

Mt 8:1-4; Mk 1:40-45

¹² Telao Jises leili tehu ti tesol taon ape tel seilon naxe tinun lialun nahih hani kapin. I lokuha hana kawan itan ape i kamei eliel Jises, “Tel masiwi, na o waheni, xaxaweniwa naxe tinuk lehe nga hau alia.”

¹³ Jises tulini aka soti tel seilon. I ukek, “Nga waheni, ewiwa ma haua!” Tataen ien wanen tenen nax salili i.

¹⁴ Jises hone i, “Kum kaxi hahani teka seilon liai. Nahih sawi haniwa kapi tel masiwi ti hukuminiai Haeu ma seilon lehe i paxai kalisi tinum. Kau hetekiewa huok manixux ti

haniai Haeu masin ti Moses kakawen. Ien kola haniai teka seilon ka o ewiwen ape pon o hukuma hani kapi laha.”

¹⁵ Tuaehe meng ti sale puase Jises sawat ahe tatale hani tesol tesol ape kilan seilon nahih hani kapin hongoi kakaian ma lehe i haewia laha. ¹⁶ Leili pupuasan hina ngain Jises nahih hani tesol mewenae i lehe i lotu.

Jises haewia tel seilon tupuan maten

Mt 9:1-8; Mk 2:1-12

¹⁷ Ngain tehu ti Jises hahanau teka seilon, teka Parisi ma teka hanau nauna ti Moses laha toto ien. Laha luama ti Jerusalem, Judia ma kilan toan ti Galili. Haeu tel Masiwi hapohea Jises ti haewiai teka tinun. ¹⁸ Ape teka seilon kau hani i tel seilon tupuan maten engeeng he sau. Lato sisixeh hani kapi Jises. ¹⁹ Tuaehe lato kum pon nake husele kilai seilon. Aile ape lato haneke i hani hongin. Lato hawawai ape halahe i he tehu enepan hani wasole teka seilon mateiwai Jises.

²⁰ Jises tioi namilolato xoxoan ka i pon haewian ape i hone tel tinun, “Tel natuk, nga oxoxi o ti kawatan ti lialui woum.”

²¹ Tek a Parisi ma teka hanau nauna ti Moses laha he kakak alia puki laha, “Kalahai i kak ukek? I kak hanowi i Haeu! Aita pon oxoxiakako ti kawatan ti saun lialun? Mewenae Haeu!”

²² Jises tioi namilolaha ape i hone laha, “Nakon lahan amuto namilo i namil tenen ien? ²³ Tetenen ia pamu malimuan? Nakon pamu malimun na nga hone tel seilon tupuan maten, ‘Xahatawa ape nahiwa,’ ka ‘Nga oxoxi o ti kawatan ti lialui woum’? Ti ailei hahuonen, mewenae seilon ti hina pohe Haeu i pon ailean. ²⁴ Nga aile kola lehe amuto tioi ka nga tel Nati Seilon, he tehu pon ie nga hina poh oxoxiai seilon ti kawatan ti saun lialun ti laha.” Ape i hone tel seilon tupuan maten, “Nga hone hawane o,

xahatawa, waxiwa enepam ape nahih haniwa tonam nake ape o ewiwen!”

²⁵ Tuhan tehue tel seilon xahat waxiwa enepan. Ti i nahih hahaniwa tonan i sameni amumuke Haeu. ²⁶ Laha hatesol ong mamata pohe Haeu. Laha sasameni Haeu ukek, “Waliko tenen lalap kako paxaiwen tetelao!”

Matiu Livai sohot kahikahi Jises

Mt 9:9-13; Mk 2:13-17

²⁷ Muhin Jises nahih salili tehu taon ape i ningahi Matiu Livai, i to wawaxi moni ti teka seilon. Pupuasan waxiai moni ti teka Ju ti haniai teka masiwi ti Rom. Jises hone i, “Kahitima nga. Pahak o kahikahik.” ²⁸ Livai tule, i lioi lawe waliko ape kahiti i.

²⁹ Imuh Livai aile tehu angiaian lalap hani Jises leili ingan. I ilowi teka tuaun puasalaha masin pusan ma teka seilon liai. ³⁰ Tuahe teka Parisi ma teka hanau nauna ti Moses laha kahiloloi teka kahikahi Jises, laha ukek, “Kalahai amuto ang ma un akati teka waxiai moni ti teka puki akikilaha ma teka woulaha lialun?”

³¹ Jises hone laha, “Dokta kum puasake seilon huliwi, mewenae teka tinun. ³² Kumahe ka nga he tehu pon ie upiai kahikahik seilon tenen laha sokok laha sawisawin. Nga tahياما upiai kahikahik seilon tenen laha tioi ka woulaha lialun.”

Nauna wasan ma nauna haun kum he paho

Mt 9:14-17; Mk 2:18-22

³³ Teka seilon kamei Jises, “Nakon lahan tesol kahikahim lato kum halini an ti hualiai lotu ti lato hanowi tesol kahikahi Jon Baptis ma tesol kahikahi teka Parisi?”

³⁴ Jises kak pahoi lato, “Na tel seilon i sal i kapi tesol seilon ti laha ilowi ti angiaian ti salasala, kaie lato kum ang? Kumahe! Lato ang akati i. ³⁵ Tuahe ngain tehu i

luluainima, laha waxi xaxaweni tel seilon i sal ti lato ape tataen ien lato halini an.”

³⁶Jises kak kolongeni hani lato ukek, “Tap tel ukeke teik maia haun paxatawaiai teik maia wasan. Na i aile ukek ien, teteik haun i lexi teik wasan ape wawan i lap ahe.

³⁷“Seilon kum lohi hahakila patula wel hani tehu po wasan nake na i laut, tehu po i watat ape patula tapulol.

³⁸Pamu ewian na i lohi hani he tehu po haun lehe ati lalu kum lialu.

³⁹“Tuahe kilan seilon laha waheni usiai saun ma nauna wasan nake laha namiloi ukek ka saun ma nauna wasan pamu soliaian.”

6

Jises se Masiwi ti Sabat

Mt 12:1-14; Mk 2:23-3:6

¹Telao ngain Sabat Jises nahih kokotiwa tesol kini kon hetekie tesol kahikahin. Ape tesol kahikahin asahi ani huai kon. ²Teka Parisi kamei, “Nakon lahan amuto aile saun tenen hahalin ti telao ngain Sabat?”

³Jises pahoi lato, “Oheak amuto tai hong xeu waliko ti tel masiwi David ma tesol lawan aile ti pate lato hitol?”

⁴I nahih soh hani Ingi Haeu ape i waxi bret hahalin. Mewenae teka masiwi ti hukuminiai Haeu ma seilon pon anian. Tuahe i ma tesol lawan ani.” ⁵Ape Jises tili kakaian, “Nga tel Nati Seilon, nga se Masiwi ti Sabat. Nga tel sowini haniai seilon waliko tenen i pon ma na i kum pon laha aile telao ngain Sabat.”

⁶Tehu ngain Sabat liai Jises nahih hani tehu synagog ape i hanau teka seilon kakai Haeu. Ti ien tel seilon minan tepaun manau maten. ⁷Teka hanaui nauna ti Moses ma teka Parisi laha sasakal aweisal ti sului Jises. Aile ape laha paxai otioti na i aile haewia tel seilon lehe laha sului i ti ailei waliko tenen laha hahalini telao Sabat.

⁸ Tuae Jises tuiwen namilolaha ape i hone tel seilon minan maten, “Tua ape nahih hanima mateiwa ie.” Ape tel seilon nahih hani kapin. ⁹ Jises hone laha, “Nga hina tenen kamekame hani amuto. Nakon saun la ewi na kako aile telao Sabat? Saun ti hasoliai seilon ka hialialalaha? Saun ti hualiai seilon ka hamangealaha?”

¹⁰ I pax kakalini laha hatesol ape i hone tel seilon, “Hokahiwa minam.” I aile usi ape tepaun minan i ewi. ¹¹ Teka hanau nauna ti Moses ma teka Parisi lolaha manomano hawane ape laha he kakak alia puki laha sale aile hialalui Jises.

Jises kilami huopanim hua aposel

Mk 3:13-19

¹² Lokon ien Jises nahih lotu hani he maunten ape i kakak kapi Haeu ti ipong hatehu. ¹³ Ti i letule, i tiloi hatesol kahikahin. I kilami huopanim hua ti leilolato ape axai lato aposel. Axalato ie: ¹⁴ Saimon tel i axai Pita ma tel ukalan Andru, Jeims, Jon, Pilip, Batolomiu, ¹⁵ Matiu, Tomas, Jeims tel nati Alapeus, Saimon tetel axan liai Selot, ¹⁶ Judas tel nati Jeims ma Judas Iskariot, tetel seilon imuh i hangaini Jises.

Jises hanau ma haewia teka seilon

Mt 5:1-12

¹⁷ Muhin ti Jises ma teka kahikahin mos aliawa he maunten, i tu teke nahonahon ape teka kilai kahikahin ma kilai seilon liai tu kalini i. Teka seilon ien laha ti Judia, Jerusalem ma taon Taia ma Saidon xohixohin peixux. ¹⁸ Laha luama hongoi kakaian ma kameiai Jises ti haewiai teka tinun. Teka ti spirit lialun kapiti hahialalu, i xaxaweni spirit lialun ti leilolaha. ¹⁹ Lawe seilon ien tohongi sotiai Jises nake Haeu hapohea i haewiai teka seilon tinun.

Solian ma kawatan ti Haeu hani seilon

²⁰ Jises paxai teka kahikahin ape i kakane laha hatesol,
 “Haeu aile hasolia hani teka pahalaha wanen
 i neini ma ngahati laha.

²¹ Haeu aile hasolia hani teka pahalaha isian wanen
 usiai namilon. Laha pono ti lawe waliko.

Haeu axi waliko solian hani teka laha toto ti tatahan.
 Haeu hasoli laha ape laha amuam ulea.

²² Haeu aile hasolia hani teteka seilon
 teka liai wataakai hawane,
 kak saxuti laha ma hana laha kaliap
 nake laha kahikahik wanen.

²³ “Amukewa na tenen ien sohot hani amuto ape tautit
 amuamua nake kahumuto solian Haeu apeseniwen patul
 leili tonan. Nameniwa ka teka kuluiiai kakai Haeu ti
 matahaun tin laha kauen kawatan ti teka seilon aile
 hialalu laha.

²⁴ “Tuahe Haeu axi kawatan hani teka pahalaha kum is
 i neini ma ngahati laha.

Haeu kum axi laha waliko solian
 nake laha ukek laha pono ti lawe waliko ti aope ie.

²⁵ Haeu axi kawatan hani teka pahalaha kum is
 usiai namilon. Laha tae ti lawe waliko.

Haeu axi kawatan hani teka namilolaha
 mewenae ti hamuamualaha.
 Imuh laha tunahi tatahan ma tangitangi.

²⁶ Haeu axi kawatan hani teka pahalaha wanen
 seilon sameniwa laha.

Ien masin teka woinakon ka kuluiiai kakai Haeu
 teka seilon ti matahaun sasameni.”

Waheniwa teka laha pahoxai o

Mt 5:43-48, 7:12

²⁷ Jises kak tatale, “Nga kakane amuto teka amuto
 hongohong nga, waheniwa teka laha pahoxai amuto ma
 ailewa saun solian hani laha. ²⁸ Kameiwa Haeu axiai
 waliko solian hani teka laha sai hialalu amuto ma kameiwa

i hualiai teka laha aile halialu amuto. ²⁹ Na tel seilon aile hani amuto saun tenen pate hahien, kum aile kahui aliliake. Tiliwen i aile tuhi ulea. Na tel seilon waxi lungei tehu puxuaumuto, hani palahiwa i tehu liai. ³⁰ Axiwa laha waliko na laha kamei amuto. Na tel xuina waliko ti amuto, kum lungelung waxi aliakean. ³¹ Aile haniwa seilon liai masin ti pahamuto laha aile haniwa amuto.

³² “Haeu kum kahui hasolia amuto na amuto waheni mewenae teka seilon ti laha waheni amuto. Kalak teka seilon ti ailei saun lialun, lato waheni teka seilon ti laha waheni lato. ³³ A na masin amuto aile saun solian mewenae hani teka laha aile saun solian hani amuto, kalahai lehe Haeu kahui hasolia amuto? Kalak teka seilon ti ailei saun lialun, tin laha ailele tenen ien.

³⁴ “Haeu kum sameni amuto na amuto axi moni mewenae hani teteka ti amuto pon waxi aliakean. Kalak teka seilon ti ailei saun lialun, laha axi kakali moni hani teteka ti i pon hani hahamahuli aliake laha.

³⁵ “Tuahe amuto kewa liai tenen ti laha. Waheniwa teka seilon laha watakai amuto ma ailewa saun solian hani laha. Axiwa seilon moni ape kum amemene lehe laha aliake hani amuto. Na amuto aile ukek ien, i kola ka amuto salan wanen nati Haeu ape Haeu kahui halapa hani amuto. Aile kolawa solian ti amuto haniwa teka laha watakai amuto nake Haeu tin i aile kola soliaian hani teka seilon lialun ma teka laha kum nam waxi soliaian.

³⁶ Kewa amuto aile kola tatahan hani seilon liai hanowiwa tel Tamamuto Haeu.

Kum kak hahialu woi seilon liai

Mt 7:1-5

³⁷ “Kum kak hahialu woi seilon liai lehe Haeu kum lengeini halialu amuto. Kum tieni hahialu seilon liai lehe Haeu kum namilo i ukek ka amuto uke kawatan ti woumuto. Oxoxiwa seilon liai ti kawatan ti lialui woulaha hani amuto lehe Haeu tin i oxoxi amuto ti kawatan ti lialui woumuto. ³⁸ Amuto kewa ongawi lehe Haeu aile hasolia

hawane hani amuto. Saun ti amuto aile hani seilon liai tin Haeu aile aliake hani amuto.”

³⁹ Ape Jises kak haxewa hani teka seilon ukek, “Na tel seilon pulaxa ati tel pulaxa liai, ati lalu put hani leili wal. Tek a masiwi laha kum usi nauna tetak, laha masin tel seilon pulaxa neneini tel pulaxa liai. Kum hahanowi ti laha. ⁴⁰ Tap tel seilon xoini tel hanauan. Na masin tel hanauan hanau aluini tel kahikahin, tel kahikahin ien i sohot hanowi tel hanauan.

⁴¹ “Na amuto kahikahik, kum hahanowi teka seilon laha kak halialu woi seilon liai a laha kum paxai tioi puki lialui woulaha. Laha masin teka seilon laha ningahi teik masiap kokol he puli tel seilon liai a laha kum paxai tioi teik masiap lalap he puki pulalaha. ⁴² Amuto kum hone uke tel seilon liai, ‘Hanima nga xaxaweni teik masiap kokol he pulam’ na masin puki amuto teik masiap lalap he pulamuto. Seilon tenen lehomuto huoka! Amuto xaxawenimua teik masiap lalap he pulamuto ape muhin ien amuto paxapax alua ti xaxaweniai teik masiap kokol he puli tel seilon liai.”

Tea pata ma huan

Mt 7:15-20, 12:33-35

⁴³ Jises hanau tatale teka seilon ukek, “Pata tenen solian, huan kumahe lialun. Pata tenen lialun, huan kumahe solian. ⁴⁴ Amuto paxai tioi pata na amuto paxai huan. Au kum hahuama huai laku ma koila kum hahuama huai maia. ⁴⁵ Tin masin seilon solian i ahuti kakain solian nake namilon solian. Ape seilon lialun i ahuti kakain lialun nake namilon lialun. Ie se salan wanen nake kakain ti seilon ahuti i ahutama ti namilon.”

Puas usiai kakai Jises

Mt 7:24-29

⁴⁶ Ape Jises kak tatale ukek, “Kalahai amuto axai nga Masiwi na amuto kum hong tamani kakaiak? ⁴⁷ Tuahe tel na i hong ma puas usi kakaiak nga kaxi haxewa hani

amuto i seilon tetenen. ⁴⁸ I masin tel seilon i tahiwi hatahulou hepekeun ailan tuhi kukueun ti i atai tehu ingan. Na kanitax som ape wei tehu ingan, i kum manan nake tutuhan xoxoan.

⁴⁹ “Tuahe tel seilon i hong kakaiak a kum puas usi, i masin tel seilon i atai ingan he hepekeun wakiakin ape kukui ingan waxuexuen. Ti weu wei tehu ingan i tua mahus. Malehe ape lialui mananaian!”

7

Jises haewia tel unau tel masiwi ti hile ti Rom

Mt 8:5-13

¹ Ti Jises ahuti hatapoa kakaian haniwa teka seilon, i alia hani tehu taon Kapenaum. ² Ti ien tel masiwi ti hile ti Rom. Tel unauan tuah pate tinun sikole i mat. ³ Ti tel masiwi hongoa sale puase Jises, i talo teka masiwi ti teka Ju kameiai Jises ka nahima haewia tel unauan. ⁴ Lato nahih hani kapi Jises ape kamei eliel i, “Kahitima amite ape hualiwa tel masiwi ti hile nake i tel seilon solian tapai hawane ti o huali. ⁵ I waheni hawane kako teka Ju ape i hatuhi tehu synagog hani amite ti Kapenaum.”

⁶ Ape Jises nahih kahiti lato. Tuahe imat ti lato tahia, tel masiwi ien talo teka lohun kakanean. Lato hone Jises, “Tel masiwi ukek, ‘O pate masiwi kasia ti na o nahih hanima leili ingak. ⁷ Aile ape puki nga kum nahima kakaneam. O tua kakawa ape tel unauak i ewi. ⁸ Nga kak ukek nake tin hina seilon pamu masiwian tetak ma hina seilon ti hile hahitakak. Na nga hone tel, “Nahiwa,” i nahih. Na nga hone tel, “Nahima,” i nahima. Ape na nga talo tel unauak, “Ailewa tetenen,” i aile.’”

⁹ Ti Jises hongoa i ongake hawane. I xeisale ape i hone teka seilon kakahiti i, “Nga kakane amuto, ti leili Israel nga tai tutunah tel seilon i hina namil xoxoan tetak masin

tel seilon ti Rom ie.” ¹⁰ Teka kaui kakain alia hani ingi tel masiwi ti hile ape lato tunahi ka tel unauan i ewiwen.

Jises hamoiha nati tel hehin axoan matewen

¹¹ Tai kue, Jises ma tesol kahikahin nahih hani tehu taon Nain ape kilan seilon kahitiwa lato. ¹² Jises tahia hani aweingi tehu taon onoteni teka seilon kakau tel seilon maten ti tihinian. Tel seilon maten ien i telawe wanen nati tel hehin axoan matewen. Kilan seilon ti tehu taon ien kakahiti tel hehin. ¹³ Ti Jises tel Masiwi paxaiwa tel hehin, i tahane hawane. Ape kakane i, “Kum tangitang.” ¹⁴ Jises nahih soti teik patiu ti tel maten engeeng ape teka seilon kauan laha tu hamalum. Jises ukek, “Tel wawan uluha, xahatale!” ¹⁵ Ape tel seilon kemuk maten xahat to. I hutui kakak kapi teka seilon. Ape Jises aliake i hani tel tinan.

¹⁶ Teka kilai seilon ongake hetekie mamata ape laha kak sameni Haeu, laha ukek, “Tel kuluiai kakai Haeu pate tuah tahiawen kapi kako! Ie i kola ka Haeu huali kako teka seilon tetan!” ¹⁷ Meng ti sale puase Jises sawata hani hatexux Judia ma xux ti xohixohin kapin.

Jises ma Jon Baptis

Mt 11:2-19

¹⁸ Teka kahikahi Jon Baptis kaxi hani i lawe waliko ti Jises ailele. Ape Jon hone hua ti lato nahih hani kapin. ¹⁹ I talo lalu hani kapi Jises tel Masiwi kameian na i se Krai, tetel teka Ju to atetengi na Haeu taloma, ka lato atengi tel seilon liai.

²⁰ Ti lalu tahia haniwa kapi Jises, lalu ukek, “Jon Baptis taloma amili kameiam na o se Krai, tetel amite to atetengi na Haeu taloma, ka amite atengi tel seilon liai?”

²¹ Lokon ien Jises haewia kilan seilon laha hina nax tenen tenen, teka ti spirit lialun kapiti hahalialu ma teka pulaxa. ²² Ape i pahoi huhua kahikahi Jon i ukek, “Amulu alia honewa Jon waliko ti amulu hongohong ma niningahi.

Teka pulaxa laha nahih hanima kapik ape laha paxapax, teka laha kum nanahih ape laha nahih uke, teka hina nax lialun he tinulaha ape laha ewi, teka taxingalaha sutu ape laha hong uke kakain. Teka maten laha moih alia ape teka pahalaha wanen Haeu neini ma ngahati laha, laha hongohong meng solian ti Haeu. ²³ Ape kaxi haniwa Jon ka teka namilolaha xoxoan tutuen tetak, Haeu aile hasolia hani laha.”

²⁴ Muhin ti huhua kahikahi Jon nahiwa, Jises kakane teka seilon sale Jon. I ukek, “Ti amuto nahiwa hongoi kakai Jon ti he lohong, amuto sokok amuto ningahi aita? Tel seilon namilon lawe i sohisohia? ²⁵ Amuto sokok ka amuto ningahi aita? Tel seilon tenen sason pate solian? Kumahe, seilon kum sosoi maia solian he lohong. ²⁶ Nakon amuto sokok ka amuto ningahi tel kuluiai kakai Haeu? Salan wanen, tuahe nga kakane amuto, Jon tel seilon pamu tuah ti tel kuluiai kakai Haeu. ²⁷ Jon i tel seilon Haeu kakaxi leili pepaun. Haeu kakane tel Natun i ukek, “ ‘Nga talo tel ahutiai kakaiak imat tetam

ti apeseniai seilon ti sohotuam.’ ” (Mal 3:1)

²⁸ Jises kak ulea ukek, “Nga kakane amuto, puase Jon ti Haeu kilami i ailean se pamu tuah ti puase hatesol seilon liai. Tuahe kalak teka ti pate naun leili teka seilon Haeu neneini, anesoalaha sale nenein ti Haeu pamu lapan ti Jon.”

²⁹ Kilan teka seilon naun, tataen teka waxiai moni ti teka Ju, ti laha hongoa, laha paxai tioi ka waliko ti Haeu namiloi peleiwen pate sawisawin. Aile ape laha towiahu ti lialui woulaha hani Haeu ape Jon baptaisi laha. ³⁰ Tuahe teka Parisi ma teka hanau nauna ti Moses lato kum nam waxi waliko ti Haeu namiloi peleiwen ti lato. Aile ape lato kum towiahu ti lialui woulato ape Jon tai baptaisi lato.

³¹ Jises kak ulea ukek, “Kaie nga kolongeni teka seilon ti aope ie ukek ia? Laha masin waliko la? ³² Laha masin teka

akaik laha toto ti tone halokoin. Laha tilol ausisini hani teka liai,

“ ‘Amite pakui pak solian ti salasala hani amuto
tuahe amuto kum amuam.
Amite pakui pak ti tatahan,
tuahe amuto kum tang.’

³³ Masin Jon Baptis ti i sohotuma, i kum ang halapa ma i kum un waen ape amuto ukek, ‘Spirit lialun kapiti hialalu i.’ ³⁴ Ape ti nga tel Nati Seilon sohotuma, nga ang ma un waen hanowi teka seilon liai ape amuto ukek, ‘Paxaiwa tel seilon ien! Puhuan wawan ma weli unum. I tin lohi teka seilon ti waxiai moni hani teka masiwi ti Rom ma lohi teka seilon woulaha lialun.’ ³⁵ Tuahe nga kakane amuto, anesoi Haeu ti amili Jon hahanau seilon, i sohot xeu hawane ka salan, na seilon paxai soliai puasamili, tataan ti na kilan seilon aile usi waliko ti amili hahanau laha.”

Tel hehin tihi sanda he ae Jises

Mt 26:6-13; Mk 14:3-9; Jn 12:1-8

³⁶ Tel Parisi axan Saimon ilowi Jises hani tehu angiaian. Jises nahih hani leili ingan ape i to ang. ³⁷ Ti tehu taon ien tel hehin ti ailei saun lialun i hong tunahi ka Jises angiang leili ingi Saimon ape i kauma tehu sanda kahun pate lalap ma poun pate solian. ³⁸ Ape i tu tehiti Jises sai aen. I tang ape kani pulan tuh hawaxexa ae Jises. I uke ukun umeni hapaxean ape i to asoasoi aen ma i tihi tehu sanda hani he aen.

³⁹ Ti Saimon ningahiwa, i kakane aliake i, “Tel seilon ie i liai kumahe tel kuluiyai kakai Haeu nake i hani lioi tetel hehin soti tinun. Na i tioila ka tel hehin ien weli ailei saun lialun ala i hakonguen.”

⁴⁰ Jises hone i ukek, “Saimon, nga teik kakain kakaneam.”

Saimon ukek, “Tel masiwi, kakain la?”

⁴¹ Ape Jises hutui kaxi hani i tenen meng. I ukek, “Hua seilon lalu hahapuasa moniai tel seilon liai, tel hapuasa

moni pate lalap ape tel moni kokol. Taun ti lalu ti ape hamatean. ⁴² Tuahe tap tel ti lalu pon hamatean ape tel seilon ien oxoxi ati lalu ti kawatan ti lalu. I hone lalu ka lalu kum hahamate moniun. O namiloi ukek ia? Kaie aita ti lalu pamu i amuke tel seilon ien?”

⁴³ Saimon pahoi ukek, “Nga namiloi ukek tetel i uke moni pamu lapan.”

Jises ukek, “Salan wanen.” ⁴⁴ Jises xeisa paxai tel hehin ape i hone Saimon, “Paxaiwa tel hehin ie. Ti nga tahia hanima leili ingam o tai hani nga kan nuhiai aek, tuahe i nuhi aek kani pulan ape i uke ukun umenian. ⁴⁵ O tai asoi taliopak ti tengeniak tuahe i asoaso i aek lilian ti nga tahiamana. ⁴⁶ O tai ahui wel hani patuk ti kolakol ka o waxi auni nga tuahe i tihi hani aek tehu sanda kahun pate lalap. ⁴⁷ Nga kakane hawane o, tel hehin ie waheni hawane nga. Nake ti tetenen, nga oxoxiwen i ti kawatan ti kilan saun lialun i ailewen. Tuahe tel seilon nga oxoxi i ti kawatan ti palaiai saun lialun ti i ailewen, i waheni nga pamu kolean.

⁴⁸ Ape Jises hone tel hehin, “Nga oxoxiwen o ti kawatan ti lialui woum.”

⁴⁹ Teka liai laha to angiang kapin laha he kakak alia puki laha, “Nakon i ukek i aita ka i oxoxi seilon ti kawatan ti lialui woulaha? Mewenae Haeu pon.”

⁵⁰ Ape Jises kakane tel hehin, “Haeu awai o ti kawatan ti lialui woum nake namilom xoxoan tetak. Nahih hawane-newa.”

8

Teka hehin kakahiti Jises

¹ Muhin ien Jises lua hani taon ma toan tewau tewau kaxiai meng solian ti sale Haeu neini seilon. Tesol huopanim huhua aposel nahih kakahiti i. ² Tin hina hehin kapin. Kemuk i haewia lato ma xaxaweni spirit lialun ti lato. Leilolato Mary Magdalen, tetel Jises xaxaweni

tepanim hua spirit lialun leilon. ³ Susana ma Joana tin kapi Jises. Tel axoi Joana axan Kusa i tetel ngahataiai hatesol soxiai tel masiwi Herod. Kilan hehin liai tin laha kakahiti Jises. Hatesol hehin ien laha hapuasa moniulaha hualiai Jises ma tesol aposel.

Meng ti hepekeun tenen tenen

Mt 13:1-9; Mk 4:1-9

⁴ Telao, ti kilan wanen seilon ti taon tehu tehu nahih apuha hani kapi Jises, i kaxi hani laha tenen meng. ⁵ I ukek, “Telao tel seilon nahih towi seini waki maia. Hina i put hani aweisal. Imuh teka seilon nahih tuhi ma manixux ngong ani hatapo. ⁶ Hina i put hani he kalamael. Tuahe waki maia ti i supulale lato aleal nake kan ti hepekeun i tae. ⁷ Hina waki maia i put hani leili au. Ti i xexele, au talini ape i kum hua. ⁸ Tuahe hina waki maia i put hani he hepekeun solian. I xexele ape i hua palahi 100 ulea akulai ti tel seilon seini.” Jises tiliwa kaxiai tenen meng ape i ukek, “Na amuto hina taxing ti hongoi kakain, hongoa!”

Jises kaxi haxewa meng ti hepekeun tenen tenen

Mt 13:10-23; Mk 4:10-20

⁹ Tesol kahikahi Jises kamei i ti kaxi haxewa hanialato salangawe tenen meng ien. ¹⁰ Ape i ukek, “Haeu haxewa hani amuto teka kahikahik sale nenein tetan kumahe hani seilon liai. Teka seilon kumahe kahikahik nga kaxi meng ti hanualaha lehe waliko ti Aisaia kaxiwen i sohot poponowi. I ukek,

“Teka seilon papaxai waliko tenen ti nga ailele,
tuahe laha kum ningahi,
laha hongohong kakaiak
tuahe laha kum xe.’ ”

(Isa 6:9)

¹¹ Jises ukek, “Ie salangawe tenen meng nga kaxiwen. Waki maia kikilami kakai Haeu. ¹² Aweisal ti waki maia put to, kikilami teka seilon laha hong kakai Haeu. Tuahe

Satan tahيامa ape i xaxaweni kakain ien ti laha lehe laha kum soh Haeu ape Haeu kum awai laha ti kawatan ti lialui woulaha. ¹³ Kalamael ti waki maia put to, i kikilami teka seilon pate laha hong amuke kakai Haeu tuahe laha tap namil xoxoan ti Haeu. Laha soh kakai Haeu teik kukunun. Taen kawatan ma totohong tahيامa, xoxoi namilolaha ti Haeu pate i put kosea. ¹⁴ Hepekeun ti hina au waki maia put to, i kikilami teka seilon laha hong kakai Haeu tuahe laha namiloi kasini waliko ti itan ie. Pahalaha soxialaha kilan ma laha nahaini waliko ti seilon liai. Namil tenen ien kokongini kakai Haeu ape laha kum hua nake namilolaha ti Haeu kumahe xoxoan. ¹⁵ Tuahe hepekeun solian kikilami teka seilon sawisawin laha hong auni kakai Haeu ape laha hua hakila nake laha usi kapitini nauna ti Haeu.”

Kakai Haeu masin haxewaxeu
Mk 4:21-25

¹⁶ Jises kak tatale ukek, “Tap tel i hakama tehu kamaian ape i atuhi ma na hana hahitake sau. Mewenae i hakama hakea hani patul koukean lehe i haxewa leili ing. ¹⁷ Waliko ti i mumuna aope i sohot kouke. Waliko ti amuto kum xeu ti kakai Haeu aope ie, imuh Haeu haxewa hani amuto.

¹⁸ “Aile ape amuto hong matainiwa kakai Haeu lehe amuto xeu. Na tel seilon i hong usi kakaiak, Haeu axi aheke anesoan, tuahe na tel seilon kum hong usi kakaiak, anesoan Haeu waxi aliake.”

Tinan ma ukalan wanen
Mt 12:46-50; Mk 3:31-35

¹⁹ Ngain telao ti Jises hahanau teka seilon, tel tinan ma tesol ukalan nahima paxai i. Tuahe lato kum ngasoha uke hani kapin nake husele kilai seilon. ²⁰ Tel ti laha hone Jises, “Tel tinam ma tesol ukalam tutu melal. Pahalato paxaiam.”

²¹ Ape Jises ukek, “Teteka laha hong usi hatapo kakai Haeu laha se tinak, ukalak ma tuak.”

Jises hamonga tehu ahon

Mt 8:23-27; Mk 4:35-41

²² Ngain tehu Jises ku hani he tea koap hetekie tesol kahikahin ape i hone lato ukek, “Kako lang hani liai tepaun ti kanitax Galili.” Ape lato lang. ²³ Leilon ti lato langalang, Jises pulan lihi ape i matih. Tai kue tehu ahon taheima. Laman hutomi tea koap ape sikole lato kaxox.

²⁴ Tesol kahikahin hangoni i ape lato ukek, “Tel masiwi, tel masiwi! Sikole kako mat!”

Jises haiwa ape i kakane aupol ma laman, “Mongawal!” Ape i tuxi. ²⁵ Jises hone lato ukek, “Nakon amuto tap namil xoxoan tetak?”

Tuahe lato mamata ma ongake hawane ape lato he kakak alia lato, “Seilon tenen lahan ka aupol ma laman hong usi kakaian?”

Jises haewia tel seilon spirit lialun kapiti hahialalu

Mt 8:28-34; Mk 5:1-20

²⁶ Jises ma tesol kahikahin lang hani texux xux Gerasa, i liai tepaun ti kanitax Galili onote texux xux Galili. ²⁷ Ti lato tahia haniwa peixux, Jises mosua ape i apatuini tel seilon spirit lialun kapiti hahialalu. Pate kuewen i tai sosos maia ma tin i kum toto ixux, totonan he amal. ²⁸ Ti i ningahiwa Jises, i tang ausini ape i lokuha mateiwaun. I tilol ukek, “Jises, tel Nati Haeu pate tuah, lehe o aile la hani nga? Nga kamei eliel o, kum aile hahialalu nga!” ²⁹ I kak ukek nake Jises kakanewen spirit lialun ien ka i ahuta xaxaua ti tel seilon. Kemuk spirit lialun ien kapiti hahialalu hakilawen i. Kalak na laha peteni tel seilon ien ma xinoti kongini minan ma aen ani sen, i xaputi uke. Ape spirit lialun kapiti hakiliwawa i hani he lohong.

³⁰ Jises kamei i, “Axam la?”

I pahoi ukek, “Axak Kilan.” I kak ukek nake kilan spirit lialun ingangai tel seilon ien. ³¹ Teka spirit lialun kamei talingoi Jises, “Kum towi xoxoini amite hani tesol ti hahitake tehu pon ie ti kaui kawatan.”

³² Tesol kilai pou exiex ngixi maunten xohixohin kapi tesol ien. Ape tesol spirit lialun kamei eliel Jises, “Talo haniwa amite leili tesol pou!” Salan, i sowini hani lato. ³³ Lato ox sohotua ti tel seilon ape lato soh hani leili tesol pou. Hatesol pou ien kiliwau mosua ti he sahikekean tamus hani itax ape lato waut mat.

³⁴ Teka ngahatai tesol pou ningahiwa, lato kiliwau kaxi sawatени waliko ti i sosohot hani teka seilon ti taon ma toan tewau tewau ti ien. ³⁵ Teka seilon nahih paxai waliko ti i sosohot. Ti laha xohi haniwa kapi Jises, laha ningahi ka tel seilon kemuk spirit lialun kapiti hahalialu, i toto kapi ae Jises. I hina puxux ma namilon tin ape solian. Ape laha mamata. ³⁶ Teka seilon laha ningahiwen ti Jises haewia tel seilon spirit lialun kapiti hahalialu, laha kaxi hani teka seilon liai laha nahih paxaiai waliko ti i sosohot. ³⁷ Ti laha hongoa, teka seilon ti Gerasa kamei Jises ti ku salilialaha nake laha mamata hawane. Kakanua Jises ma tesol kahikahin ku hani he koap ape lato apepeas ti lang.

³⁸ Tel seilon teka spirit lialun ox sasaliliwa, i kamei eliel Jises na i kuoxi lato. Tuae Jises hone i ukek, ³⁹ “Kumahe, alia haniwa tonam ape kaxiwa waliko solian Haeu aile haniwen o.” Tel seilon hong usi kakai Jises ape i nahih kaxi hani lawe seilon leili tehu taon waliko ti Jises aile haniwen i.

Nati Jairus ma tel hehin tinun

Mt 9:18-26; Mk 5:21-43

⁴⁰ Ti Jises tahia alia haniwa liai tepaun ti kanitax Galili, teka seilon pate laha amuam nake hoi laha to atetengi i.

⁴¹ Ti ien tel seilon axan Jairus tahيامa. I tel ti tesol masiwi

ti synagog. I lokuha hani itan kapi ae Jises ape kamei eliel i ka kahitiwa i hani ingan. ⁴² Natun telawe hehin ahangun huopanim huohu, i pate tinun sikole i mat. Ape Jises nahih kahiti Jairus.

Kilan wanen seilon nahih pisipis kapin. ⁴³ Ti leili kilai seilon, tel hehin i hina nax ti sale tapunaun leili ahang huopanim huohu. I paxaiwen kilan dokta. Moniun tua tapo ti ukei huhual tuahe i to lialu tatalewa. ⁴⁴ I ngasoha hani muhiwai Jises ape i soti ngixi puxuaun. Hahutuia hawane naxe tinun tapo.

⁴⁵ “Aita tel soti nga?” Jises kameawa. Teka laha hong ti i kamekam laha ukek laha tai soti i.

Ape Pita hone i, “Tel masiwi, kilan seilon nahih pisipis kapim.”

⁴⁶ Tuahe Jises ukek, “Tel seilon sotiwen nga, kumahe ka i tua soti nake nga ilameni hina poh i ahutawen tetak.”

⁴⁷ Ti tel hehin paxai tioiwa ka Jises tioi ka i tetel i soti puxuaun, i mamata xexex ape i lokuha hani itan kapi ae Jises. Ti puli lawe seilon i kaxi hani Jises salangawan ti i soti puxuaun ma ti i ewi hahutuia. ⁴⁸ Jises hone i ukek, “Tel natuk, o ewiwen nake ti xoxoi namilom tetak. Nahih hawanenewa.”

⁴⁹ Ti Jises kaakane tutuen tel hehin, tel seilon tahيامa ti ingi Jairus ape i hone Jairus ukek, “Tel natum i matewen, kum hakalakala nanahiai tel masiwi.”

⁵⁰ Ti Jises hongoa, i hone Jairus, “Kum namilo i hahala, tua sohoa tetak lehe tel natum i moih alia.”

⁵¹ Ti Jises tahia haniwa ingi Jairus, lon kum al seilon kilan kahiti i hani leili ing mewenae tolu kahikahin Pita, Jeims, Jon ma tel tame tel akaik ma tel tinan. ⁵² Kilan seilon laha tang tatahane tel akaik. Jises ukek, “Kum tatangixi tel akaik, i tai mat, i tua mamatih.”

⁵³ Tuahe laha hatesol mal soxeni Jises nake laha tioi ka tel akaik i matewen. ⁵⁴ Jises akeni mini tel akaik ape i ukek,

“Tel natuk, xahatale!” ⁵⁵ Tataen ien wanen tel akaik moih alia ape i xahat. Jises hone laha, “Axiwa anan.” ⁵⁶ Tel taman ma tel tinan ningahiwa, lalu ongake hawane. Ape Jises hone lalu, “Kum kakaxi hani tel na seilon waliko ti i sohotuen ie.”

9

Jises talo huopanim hua aposel

Mt 10:1-15; Mk 6:7-13

¹ Jises ilowi apuhini huopanim hua aposel ape i axi lato poh ti xaxaweniai spirit lialun ma nax tenen tenen ti teka seilon. ² Ape i talo lato kaxiai meng solian ti Haeu neini seilon ma haewiai teka tinun. ³ I hone lato ukek, “Kum lua hehetekie tenen na soxi. Kum kakau kuaiamuto, moni, kak, an ma sohiai sosomuto. ⁴ Amuto toa leili ing tetehu na laha waxi auni amuto atengi tataen amuto nahih salili tesol ien. ⁵ Na teka seilon kum waxi auni amuto ma kum hong amuto, tapahiwa anele aemuto ape nahih saliliwa tesol ien. I kola ukek ka teka seilon ien imuh laha kau kawatan nake laha kum hong kakai Haeu.”

⁶ Ape tesol aposel nahih kakaxi meng solian ti Jises hani toan tewau tewau ma hahaewia teka seilon tinun.

Herod Antipas tataxini

Mt 14:1-12; Mk 6:14-29

⁷ Ti Herod tel masiwi ti Galili hong tunahiwa waliko ti Jises ma tesol aposel ailele, pate i tataxini nake hina seilon ukek ka Jon Baptis moih aliawen.

⁸ Teka liai ukek ka Elaija take aliawen ma teka liai ulea ukek ka tel ti teka kuluai kakai Haeu liai ti kuwen moih aliawen.

⁹ Herod ukek, “Nga ttoi ka Jon Baptis matewen nake nga honewen tel unauak koti xaxaweniai kinawen. Lehe aita ulea tel nga hongohong i ailele tesol waliko lalap?” Ape pahan i paxai Jises.

Jises axi ani seilon akulai 5,000

Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jn 6:1-14

¹⁰ Tesol huopanim huhua aposel tahia aliama ape lato kaxi hani Jises lawe waliko ti lato ailewen. Muhin ien i hakahita lato hani tesol xohixohin ti tehu taon Betsaida lehe mewenae lato. ¹¹ Tuahe kilan seilon laha hongoen tetesol Jises ma tesol aposel lua hahaniwa ape laha kahiti lato. Jises paxai amuke laha. I haewia teka tinun ma hanau teka seilon sale nenein ti Haeu. ¹² Ti ape alohah, tesol huopanim huhua aposel nahih hani kapin ape lato kakane i ukek, “Taloa teka seilon hani toan ti palieh lehe laha ngah an ma tone matihuin nake tap toan ie.”

¹³ Jises hone lato ukek, “Puki amuto axiwa analaha.”

Ape lato ukek, “I kum pon! Toi amite ie tepanimawe bret ma huok xixi. Nakon paham amite towi halapa moni ti kahui ai an ape hani teka kilai seilon ie?” ¹⁴ Mongohe teka seilon ien 5,000, tai wexe teka hehin ma akaik.

Jises hone tesol kahikahin ukek, “Hatona seiwa teka seilon hani 50 ti tesol tesol.” ¹⁵ Ape hatesol seilon to. ¹⁶ Jises waxi tepanim bret ma huok xixi. I pax hani patul ape i kak kemulik hani Haeu ti tesol an. I wiki ape i hani tesol kahikahin sei haniwa lawe seilon. ¹⁷ Laha hatesol ang ahoi hawane ape huopanim huohu po moxe an ti tesol kahikahi Jises apuhiniwa.

Pita tioi ka Jises i Krai

Mt 16:13-20; Mk 8:27-30

¹⁸ Ngain tehu Jises lolotu mewenae i ti i kapi tesol kahikahin. I lotu kewa ape i kamei lato, “Kaxi hanima nga, teka seilon laha ukek nga aita?”

¹⁹ Lato pahoi i ukek, “Tek a ukek o Jon Baptis, teka liai ukek o Elaija ape teka laha ukek ka o tel ti teka kului ai kakai Haeu liai ti kuwen i moih aliawen.”

²⁰ Ape Jises kamei lato, “A puki amuto? Amuto ukek nga aita?”

Pita pahoi i ukek, “O Krai, tel Haeu taloma.”

Jises kak kilami matean

Mt 16:21-28; Mk 8:31-9:1

²¹ Muhin ien Jises hone tesol kahikahin ukek, “Kum kakaxi hani tel na seilon ka nga se Krai.” ²² Tin i kakane lato ukek, “Nga tel Nati Seilon, nga kau kilan kawatan ma moloan lalap. Ape teka masiwi ti teka Ju, teka masiwi tuah ti hukuminiai Haeu ma seilon, ma teka hanau nauna ti Moses, laha watakai hawane nga. Laha telei nga tuahe muhi ngain toluhu nga xahat alia.”

²³ Ape Jises kakane hatesol seilon ien ukek, “Na seilon pahan sohot kahikahik, laha kum namiloi wawaxi mewena nae laha. Laha kau kawatan masin ti nga kakau. Ien i kola ka laha kahikahik wanen. ²⁴ Seilon teka namilolaha mewena hasoliai tonalaha ti itan ie, laha kum tunahi tonain kapi Haeu. Tuahe teka na laha hana tonalaha hahitake nenein ti Haeu nake nga, laha tunahi tonain kapi Haeu ti tap tahi tapoan. ²⁵ Na tel seilon hapono hatapo i waliko ti itan ie tuahe i lioi tonain kapi Haeu, solian la i uke? Tap. Tap tenen waliko kahui uke tonain kapi Haeu. ²⁶ Na tel seilon hiena puluhini nga ma kakaiak, nga tel Nati Seilon tin nga hiena puluhini i taen ti nga alia hetekiema poh ma xewai tel Tamak Haeu ma tesol engel, spirit solian tetan. ²⁷ Nga kaxi hawane hani amuto, teka ti amuto ie, imat ti amuto mat amuto ningahi Haeu i neini seilon.”

Tanome Jises sohia hawane

Mt 17:1-13; Mk 9:2-10

²⁸ Muhi puasain tehu kewa, Jises hakahita tolu kahikahin Pita, Jeims ma Jon hani he tehu maunten patul lehe lato lotu. ²⁹ Ti Jises kakak kapi tel Taman Haeu, kawan sohia ma tehu puxuaun i xeu papaxaxu hawane. ³⁰ Moses ma Elaija take hahutuia hani kapi lato. Puxuaulalu tin xeu papaxaxu hawane. ³¹ Ape lalu kakak

kapi Jises sale matean leili Jerusalem ti i hapoponowi namili tel Taman Haeu.

³² Pita ma huhua tuaun matih luhuen. Ti lato haiwa, lato ningahi xewai kamai Jises hetekie Moses ma Elaija.

³³ Ti lehe lalu salili Jises, Pita kak ukek, “Tel masiwi, pate ewi ti kako ie. Amite atai toluhu houha, tehu tetam, tehu ti Moses ma tehu ti Elaija.” I kak ukek ien nake i ongake hawane ape i kum tioi tenen na i kak.

³⁴ Lokon ti Pita kakak tutuen, teik maun man atuhi lato ape tolu kahikahi Jises lato mamata hawane.

³⁵ Ape kakai Haeu i ahuma he maun ien i ukek, “Tetel se Natuk, tel nga kilamiwen. Hong usiwa kakaian.” ³⁶ Ti Haeu kak kewa, lato ningahi mewenae Jises tutu. Tolu kahikahin kum kaxi hanimu tel na seilon waliko ti lato ningahiwen.

Jises haewia tel akaik spirit lialun kapiti hahialalu

Mt 17:14-21; Mk 9:14-29

³⁷ Ngain liai tehu, Jises ma tolu kahikahin nahih mosulih he tehu maunten. Kilan wanen seilon apuha hani kapi Jises. ³⁸ Tel ti laha tiloa, “Tel masiwi, nga kamei eliel o tahanema tel natuk wawan, natuk se telawe ien!

³⁹ Lawe na spirit lialun soh haniwa tel natuk, i haxexe hangaxangaxa ape pok sal he awan. Spirit lialun ien lawe i to aile hahialalu tel natuk. ⁴⁰ Nga kamei eliel hawane tesol kahikahim ti xaxaweniai spirit lialun ien tuahe lato kum pon.”

⁴¹ Jises hone laha hatesol ukek, “Amuto teka seilon ti aope ie, tap namil xoxoan ti Haeu ma woumuto pate lialun! Nga hanau kueiniwen amuto. Kaie kuehuan ia pahamuto nga to kapimuto lehe namilomuto i xox tetak? Ati hanima nga tel akaik!”

⁴² Ti tel akaik nahih xohi haniwa kapi Jises, spirit lialun aile haputa hahaxexe i. Tuahe Jises usi xaxaweni spirit lialun ien ape i haewia tel akaik. Muhin ien i aliake tel

akaik hani tel taman. ⁴³ Ape teka seilon paxai ongaini hawane pohe Haeu.

Jises kak ulea sale matean

Mt 17:22-23; Mk 9:30-32

Ti teka seilon ongangake tutuen lawe waliko ti Jises ailewen, Jises hone tesol kahikahin ukek, ⁴⁴ “Hong konginiwa! Nga tel Nati Seilon, laha hangaini hani he mini teka seilon laha watakai hawane nga.” ⁴⁵ Tuae tesol kahikahin kum xeu waliko ti i kakak. Haeu tai haxewa hani lato salangawe kakain ien. Lato mamata kameiai Jises waliko tetenen.

Aita tel pate tuah?

Mt 18:1-6; Mk 9:33-37

⁴⁶ Tesol kahikahi Jises he hapatapat aita tel pamu tuah ti lato. ⁴⁷ Jises tioi waliko ti lato nanamiloi ape i waxi hatuhi tel akaik hani papan. ⁴⁸ I ukek, “Tel na i waxi auni akaik masin ie nake nga, se i aunini nga. Ape tel i waxi auni nga, i waheni tel Tamak Haeu, tetel i taloma nga. Tel na i teheni i ape i huali seilon liai, tel seilon ien Haeu namiloi ukek ka i pate tuah.”

Seilon tepaun ti Jises

Mk 9:38-41

⁴⁹ Jon tel kahikahi Jises kakane i, “Tel masiwi, amite ningahi tel seilon i xaxaweni spirit lialun hahitake axam. Tuae i kumahe tel ti kako ape amite honewen i ka kum ailele.”

⁵⁰ Jises ukek, “Kum hahalini i nake tel na i kum pahoxai kako ti pupuasakako, i tepaun ti kako.”

Teka Samaria kum waxi auni Jises

⁵¹ Pate ape i xohiwen ti Haeu waxi aliake Jises hani tonan. Aile ape namili Jises i xox ka i lua hani Jerusalem.

⁵² I talo teka seilon nahiwa imat tetan hani tewau toan ti

Samaria, apeseniai lawe waliko pake i ma tesol kahikahin tahiawa. ⁵³ Tuahe teka seilon ti tewau toan ien, laha kum waxi auni Jises ma tesol kahikahin nake laha tioi ka lato nahih hahaniwa Jerusalem. Teka Samaria laha watakai na teka Ju lotu leili Jerusalem. ⁵⁴ Ti hua kahikahin Jeims ma Jon paxaiwa woulaha, lalu ukek, “Tel masiwi, nakon o waheni na amili kamei Haeu hamosulih ah ti tonan lehe i lui laha?” ⁵⁵ Tuahe Jises kahiloloi lalu. ⁵⁶ Ape Jises ma tesol kahikahin nahih hani tewau toan liai.

Sale kahitai Jises

Mt 8:19-22

⁵⁷ Lokon ti Jises ma tesol kahikahin nanahiwa he aweisal, tel seilon hone Jises, “Tesol tesol na o nahih, nga kahiti o. Nga lawe kahikahim.”

⁵⁸ Tuahe Jises hone i, “Sinen hina walun ma manixux hina ingan, tuahe nga tel Nati Seilon, tap tuahe tesol na tone hanawaiak.”

⁵⁹ Ape i hone tel seilon liai, “Kahitima nga. Pahak o kahikahik.”

Tuahe tel seilon ien hone i, “Tel masiwi, nga aunimu tel tamak lehe na i matewa nga tihini.”

⁶⁰ Jises ukek, “Teku seilon kumahe ti Haeu laha masin seilon maten. Tiliwen teka ien tihiniai teka maten. Tuahe o nahih kaxi sawateniwa meng solian ti Haeu neini seilon.”

⁶¹ Tel seilon liai ukek, “Tel masiwi, pahak nga kahikahim tuahe imat nga to tapeinimu tesol akikik.”

⁶² Tuahe Jises hone aliake i, “Tel na i kum aile matuhini puase Haeu, liai i kum tapai ailei tenen puasain ien ma kaxi sawateniai meng solian ti Haeu neini seilon.”

¹ Muhin tel Masiwi Jises kilami 72 kahikahin liai ape i talo lato hua hua imat tetan hani lawe taon ma toan ti i namiloi na i nahiwa. ² I kakane lato, “Kilan seilon laha xohixohin ti lehe laha sohot kahikahik. Laha masin kilai an ti he kin i apeasawen. Tuahe seilon ti apuhinia an, teka ti neinialaha hani Haeu, laha pate palai. Kameiwa Haeu lehe i talo palahi seilon ti neinia seilon liai lehe laha sohot kahikahik. ³ Ape nahiwa! Nga talo amuto hanowi sipsip uluha hani leili teka sinen tumulaha kalimen. ⁴ Na amuto nahiwa, kum kakau moni ma kak. Tin kum ngah hahasea axahe aemuto. Kum tu kak kukue kapi seilon ti na amuto apatuini he aweisal.

⁵ “Na amuto soh hani ing tehu, amuto kak kewak, ‘Amuam ti Haeu hani amuto.’ ⁶ Na seilon ti leili ing tehu ien waxi auni amuto, amuto haniwa laha amuam ti Haeu. Na laha kum waxi auni amuto, amuam ti Haeu i alia hani kapimuto. ⁷ Na tel seilon waxi auni amuto, toa leili ingalaha, kum sos ahuah. Kum wawatakai ania an ma unumiai unum ti na laha hani amuto nake seilon ti laha pupuas laha aka kahulaha.

⁸ “Ti na amuto tahia haniwa tehu taon ape laha ilowi amuto, tua aniwa an tenen na laha axi amuto. ⁹ Haewiawa teka tinun leili tehu taon ien ape kaxi haniwa laha ka taun ti Haeu neini laha ape i xohiwen. ¹⁰ Tuahe na laha kum ilowi amuto, nahih saliliwa laha ape kaxi hatakei haniwa lawe seilon ti tehu taon ien kewak, ¹¹ ‘Amite tapahi xaxaweni hepekeun he anele aemite. I kola ka amuto kum waxi auni seilon ti Haeu, aile ape i axi kawatan hani amuto. Amuto hasaliawen nenein ti Haeu.’ ¹² Nga kakane hawane amuto, tehu ngain ti hinitiai seilon, Haeu axi kawatan hani laha, i xoini kawatan ti i hani teka seilon lialun ti Sodom.”

*Taon ti laha kum soh Jises
Mt 11:20-24*

¹³ Ape Jises kakak sale toluhu taon i aile kilan waliko tenen lalap. I ukek, “Teka seilon ti Korasin ma Betsaida, Haeu axi kawatan hani amuto. Na nga aile hanila teka Taia ma Saidon waliko tenen lalap nga aile haniwen amuto, teka Taia ma Saidon laha towiahu kueiniwen ti lialui woulaha kalak laha kumahe Ju. ¹⁴ Aile ape tehu ngain ti hinitiai seilon, Haeu axi kawatan hani amuto i xoini kawatan ti i axi teka Taia ma Saidon. ¹⁵ Ape teka seilon ti Kapenaum, amuto namilo i ukek ka Haeu sameni amuto tuahe Haeu towi xoini amuto hani tesol ti kaui kawatan tap tahi tapoan. Kalak amuto ningahiwen waliko tenen lalap nga ailele, amuto kum towiahu ti lialui woumuto hani Haeu.”

¹⁶ Jises kakane tatale teka kahikahin ukek, “Tel ti na i hong usi kakaiamuto, tin masin i hong usi kakaiak. Tuahe tel ti na i kum nam waxi kakaiamuto, tin masin i kum nam waxi kakaiak. Ape tel ti na i kum nam waxi kakaiak, i kum nam waxi Haeu tetel i taloma nga.” Jises tiliwa kakaian ape 72 kahikahin lato nahih aile waliko ti Jises tatalo lato ailean.

Aliai teka 72 kahikahi Jises

¹⁷ Imuh teka 72 kahikahi Jises alia hani kapin. Hetekie lalape amuam lato ukek, “Tel Masiwi, taen spirit lialun laha hong amite na amite xaxaweni laha leili seilon ti hahitake axam.”

¹⁸ Jises hone lato, “Ti amuto xaxaweni spirit lialun, i kola ka Haeu to xoxoini Satan. Ien masin wanen usil xepalih he maun. ¹⁹ Nga axiwen amuto pohe Haeu. Aile ape kalak amuto tuhi tunahi noh ma na mini anepapap, i kum hamange amuto. Tin masin amuto xoini pohe Satan ape tap tenen i pon konginiai hatesol waliko Haeu namilo i peleiwani hani amuto. ²⁰ Solian ti spirit lialun hong usi kakaiamuto tuahe pamu amuto amuamua nake

Haeu hana konginiwen axamuto ti ukei tonain kapin ti tap tahi tapoan.”

Jises kak kemulik hani Haeu

Mt 11:25-27, 13:16-17

²¹Holi Spirit hanamiloa Jises ape i kak hetekie amuam i ukek, “Tel Tamak Haeu, Masiwi ti lawe waliko ti patul ma tehu pon itan ie, nga kak kemulik hani o nake o mumuneni pohem ti teka laha sokok laha seilon aneso ape o haxewa hani teka laha hana laha hahitake ngahat tetam masin teka akaik. Nga kak kemulik hani o tel Tamak Haeu nake paham i sohot ukek ien.”

²²Jises hone teka seilon ukek, “Tel Tamak Haeu hani hatapoen nga pohen ma anesoan. Mewenae tel Tamak Haeu tioi hawane nga tel Natun ma mewenae nga tel Natun tioi hawane tel Tamak Haeu. Ape nga tel Natun nexi haxewa tel Tamak Haeu hani teka seilon ti nga kilami.”

²³Ape Jises kakane mewenae tesol kahikahin i ukek, “Tanusik amuto ka Haeu hani amuto ningahi waliko tenen lalap. ²⁴Nga kakane hawane amuto, kilan teka kului ai kakai Haeu ma teka masiwi ti teka Ju, pahalaha paxai ai waliko tenen lalap ti amuto niningahi nga ailele tuahe laha tai ningahi. Tin pahalaha hongoi waliko ti amuto hongohong nga kakaxi tuahe laha tai hong.”

Menge tel seilon solian ti Samaria

²⁵Lokon ien tel ti teka hanau i nauna ti Moses kamei pisi Jises. I ukek, “Nga aile la lehe nga uke tonain kapi Haeu tenen tap tahi tapoan?”

²⁶Jises kak pahoi ukek, “Tesol nauna ti Moses kak ukek ia sale ukei tonain kapi Haeu tenen tap tahi tapoan? O namiloi ukek ia kakain ien?”

²⁷Tel seilon pahoi ukek, “Nauna ti Moses kak ukek, ‘Waheni hawanewa Haeu tel Masiwi ti amuto, xoiniwa

ti amuto waheni teka seilon liai. Amukewa Haeu ti leili tiamuto, namilo i eliel hawanewa i ma aile hatapoa puasan ti hatesol kuimuto. Ape waheniwa seilon liai hanowi ti amuto waheni aliake amuto.’ ” *(Deut 6:5; Lev 19:18)*

²⁸ Jises ukek, “Kaka iam salan. Aile kewak ien ape o uke tonain kapi Haeu tenen tap tahi tapoan.”

²⁹ Tel hanau i nauna ti Moses i tiori hawane ka kumahe i waheni lawe seilon ape i kamei Jises, “Tuahe aita tel seilon liai o ukek nga waheniwa hanowi ti nga waheni aliake nga?”

³⁰ Jises hapuasa tenen meng ti pahoi i tel seilon ien. I ukek, “Telao tel seilon nanahih ti Jerusalem hani Jeriko. Tek a seilon lialun kou i hahutuia i ape laha waxi hatesol moniun ma soxian. Laha xai hakimatu a i ape nahih salili i he aweisal.

³¹ “Imuh tel masiwi ti hukuminiai Haeu ma seilon nanahih he aweisal ien. I paxaiwa tel seilon engeeng ien ape i non salia hani liai tepaun. I tai huali. ³² Muhin tel puase leili Ingi Haeu nahima, i ningahi tel seilon ien ape tin i non salia hani liai tepaun. I tai huali.

³³ “Tapeinan tel ti Samaria nahima. Amuto tiori wasole teka Ju ma teka Samaria kumahe ewi. Ti i ningahiwa tel Ju mangein, i tahane hawane. ³⁴ I kiliwau tamus hani kapin. I tihi wel ma waen hani he naxonaun ape i pulai. Muhin ien i hana tel seilon hani patul he tok tupun donki. I hakahita hani leili tehu ing ti tone hanawain ape i auni.

³⁵ “Ngain liai telao i hani tel tame tehu ing moni ape i ukek, ‘Auniwa tel seilon mangein. Na o hapuasa akulai lape moni ti nga hani o, nga saiti na nga aliama.’ ”

³⁶ Ape Jises tili kakaian ukek, “O namilo i ukek ia? Aita tel ti tolu seilon ien kola ka i waheni tel seilon mangein hanowi ti i waheni aliake i?”

³⁷ Tel hanau i nauna ti Moses pahoi ukek, “Tetel i kola tatanan tetan.”

Ape Jises ukek, “Nahiwa ape aile ukenewa.”

Jises lawai Mata ma Mary

³⁸ Ti Jises ma tesol kahikahin lua hahaniwa Jerusalem, lato tahia tewau toan. Ti ien tel hehin axan Mata ilowi lato hani ingan. ³⁹ Tel tuai Mata axan Mary i to onote ae Jises tel Masiwi ape i to hongohong mengon. ⁴⁰ Tuahe Mata pate i namiloi halapa apeseniai an ape i hone Jises, “Tel masiwi, nakon o kum nam waxi ka Mary hani lioi nga ailei hatesol puasain? Ewi na o hone i nahima hualiak?”

⁴¹ Tuahe Jises tel Masiwi ukek, “Mata, pate o namiloi kasini lawe waliko. ⁴² Tuahe tenenawe waliko pate tuah. Aoape ie Mary ailele. Aile ape nga kum kongini i.”

11

Jises hanau sale lotu

Mt 6:9-13, 7:7-11

¹ Ngain tehu Jises nahih lotu hani tesol ti mewenae i. Ti i heisawa, tel ti teka kahikahin nahima ape i ukek, “Tel masiwi, Jon Baptis hanau teka kahikahin sale lotu. Pahamite tin o hanau amite sale lotu hani Haeu.”

² Jises hone lato, “Na amuto lotu, amuto kak kewak:
“Tel Tamamite Haeu,

amite sameni o nake o pate tuah wanen.

Pahamite o neiniwa ma ngahatiwa amite.

Hualima amite usiam hanowi tetesol lato kapim
leili tonam.

³ Axima amite an tapai ti ngain tehu tehu.

⁴ Oxoxiwa amite ti kawatan ti lialui woumite
masin ti amite oxoxi seilon liai ti kawatan
ti waliko lialun laha aile hani amite.

O kum hahani amite totohong ailan

lehe amite kum aile saun lialun.

Ape awaiwa amite ti Satan ma
teka spirit lialun tetan.’ ”

⁵ Ape Jises hanau aheke lato sale lotu ape i kaxi hani lato tenen meng ie. I ukek, “Na tel ti amuto nahih hani ingi tel lawan ti luhui ipong ape i ukek, ‘Aximuma nga teik na an. ⁶ Tel lawak tahiawen leili ingak a nga tap wanen an na nga axi i.’

⁷ “Tuahe tel lawan wixima leili ing ukek, ‘Kum hakalakala nga. Aweing ape konginan ape amite hatesol mamatih. Nga kum hualimu o tetehu.’ ⁸ Nga kakane amuto, kalak i kum xahat hualian nake se lawan, i huali na i kamei talingoi.

⁹ “Tin masin na amuto lotu, amuto kamei talingoiwa ape Haeu hani amuto waliko ti amuto kakamea. Upia talingoiwa ape Haeu huali amuto tunahian. Kikini talingoiwa kahip ape Haeu hei hani amuto. ¹⁰ Teka na laha kamea, Haeu hani laha. Teka na laha upia, Haeu huali laha tunahian. Teka na laha kikini talingoi kahip, Haeu hei hani laha.

¹¹ “Na natumuto kamea lato ang xixi, kaie amuto axi lato weiko? ¹² Na natumuto kamea analato peteta, kaie amuto axi lato wasiwasin? ¹³ Kalak woumuto lialun, amuto tioi haniai waliko solian hani natumuto. Tuahe tel Tamamuto Haeu pate pamu soliaian, aile ape i hani Holi Spirit kapitiai teka seilon laha kamei i.”

Pohe Satan ma pohe Holi Spirit

Mt 12:22-30; Mk 3:22-27

¹⁴ Ngain tehu Jises apatuini tel seilon i kum kak uke nake spirit lialun kapiti halialu i. Ti Jises xaxaweniwa spirit lialun leili tel seilon ien, ape i kak uke. Ti teka seilon ien ningahiwa laha ongake hawane. ¹⁵ Tuahe teka ti laha ukek, “I xaxaweni spirit lialun nake i kema poh ti Satan, tel masiwi ti spirit lialun.” ¹⁶ Teka liai laha kamei hataehu Jises ailei waliko tenen lalap lehe i kola ka Haeu taloma i.

¹⁷ Tuae Jises tioi waliko ti laha nanamilo i ape i hone laha, “Na seilon ti xux texux laha tikela ape hil alia puki laha, texux xux ien i lialu tamus. Na tesol akikin lato hil alia puki lato, tesol akikin ien lato kum tu xox. ¹⁸ Amuto ukek ka nga hahapuasa pohe Satan ti xaxaweniai spirit lialun tetan. Tuae na Satan hilei aliake i, nenein tetan i kum tu xox. ¹⁹ Amuto ukek ka nga usi xaxaweni teka spirit lialun nake Satan hakui nga. Na masin ien, kaie Satan haniwen tesol kahikahimuto poh ti usi xaxaweniai spirit lialun? Puase tesol kahikahimuto i kola ka amuto puputa ka nga hahapuasa pohe Satan. ²⁰ Kumahe nga hapuasa pohe Satan. Spirit ti Haeu axi nga poh ti usi xaxaweniai spirit lialun. I kola ka Haeu tel neiniamuto ape i tahawen.

²¹ “Satan masin tel seilon kuin. Na paun tonawi ti peteniai tehu ingan, tap tel waxi uke soxian. ²² Tuae na tel ti pamu kuiaian hilei tel seilon kuin ape i tike, i waxi hatapo paun ti peteniai ingan ape i sei soxi hani teka seilon liai. Se tin masin nga xoini Satan ape nga xaxaweni spirit lialun tetan ti leili seilon.

²³ “Tel na i kumahe tepaun tetak, i pahoxai nga, i tepaun ti Satan. Tel na i kum huali nga neinia teka seilon hani Haeu, i huhuali Satan neini haselealaha ti Haeu.”

²⁴ Ape Jises kak tatale ukek, “Na tel spirit lialun ahuta ti tel na seilon, i nahih hani he lohong upiai tesol na i to. Tuae i kum tunah. I kakane aliake i, ‘Nga alia hani leili tel seilon.’ ²⁵ Ape i alia tunahi tel seilon ien, aope i masin tehu ing malaian ma tap tel ingangai. ²⁶ Ape i nahih waxi tepanim hua spirit lialun liai, pamu lialuan tetan ape lato hatesol soh hani leili tel seilon ien. Lato kapiti halialu i akulai ti imat.”

²⁷ Ti Jises kakak tutuen, tel hehin ti leili teka seilon ien tilol ukek, “Liai tel tinam amuam hawane nake o tel natun seilon pate tuah.”

²⁸ Ape Jises kak ukek, “Salan. Tuae teka seilon laha hong ape usi kakai Haeu pamu laha amuam.”

Teka seilon pahalaha Jises kola pohen

Mt 12:38-42, 16:4; Mk 8:11-12

²⁹ Ti seilon kila tatalema, Jises kakane laha, “Amuto seilon lialun ti aope ie, amuto to lulungei nga ailei waliko tenen lalap lehe i kola ka Haeu taloma nga. Tuae Haeu kola hani amuto tenenawe kolakol ie, waliko tenen i sohot hani nga masin wanen ti i sohot haniwen Jona tel kuluiai kakai Haeu.

³⁰ “Masin ti Jona to ngain toluhu leili tiai tok xixi lalap, nga tel Nati Seilon nga tin ngain toluhu leili amal. Waliko ti i sohot haniwen Jona, i kola hawane hani teka Niniva ka Haeu talo i hani laha kaxiai kakaian. Tin masin waliko ti sohot hani nga, i kola hawane hani amuto teka seilon ti aope ie, ka Haeu taloma nga kaxiai kakaian.

³¹ “Nga kakane amuto, tel hehin masiwi ti Siba luama ti xuxun pate xauxaun hongoi soliai nauna ti tel masiwi Solomon. Tela ngain ti Haeu hiniti seilon, waliko ti i aile i sului amuto nake amuto kum hong kakaiak kalak nga pamu tuah ti Solomon. ³² Tin masin saun ti teka seilon ti Niniva, i sului amuto ti tehu ngain ien nake laha towiahu ti saun lialun tataen ti Jona kaxi ahutiwa kakai Haeu hani laha. Tuae amuto kum towiahu ti lialui woumuto kalak nga kaxi ahuhuti kakai Haeu hani amuto. A nga pamu tuah ti Jona.”

Namili seilon masin tehu kamaian

Mt 5:15, 6:22-23

³³ Jises kak tatale ukek, “Tap tel i hakama tehu kamaian ape i atuhi ma na hana hani hahitake po. Mewenae i hakama hakea hani patul koukean lehe i haxewa leili ing. ³⁴ Namilomuto masin tehu kamaiamuto. Aile ape na namilomuto solian, amuto xuhai xewan ti saun solian.

Tuahe na namilomuto lialun, amuto xuhai tilokoi saun lialun. ³⁵ Amuto eliel kewak waliko ti amuto namiloi sale Haeu se salan, uke namilomuto leili lalape tilokoan. ³⁶ Na pahamuto tioi hawane Haeu, i haxewa hatapo hani amuto masin tehu xewai kamaiamuto i haxewa amuto.”

Jises watakai saun ti teka Parisi ma teka hanau nauna ti Moses

Mt 23:1-36; Mk 12:38-40

³⁷ Ti muhi kakai Jises, tel Parisi ilowi i hani tehu angiaian. Jises nahih hani leili ingan ape i to ang. ³⁸ Tel Parisi ongaini ti i ningahi ka Jises tai nuhi minan imat ti i ang. Teka Parisi ma teka Ju liai, laha kum ang na laha tai nuhi minalaha ti usiai saun ti teka matahaun.

³⁹ Jises kakane i ukek, “Amuto teka Parisi, pate amuto haeliel nuhiai melal ti kap ma pelet tuahe waliko ti amuto ani ma unumi ti leilon, amuto kema ti saun ti pipis ma halepelep. Saun tenen ien i ahutama leilomuto. ⁴⁰ Amuto teka taxitaxia! Haeu tanomi hahuonen melal ma leili lawe waliko. I tanomi tupuamuto ma leilomuto. ⁴¹ Ti leili atemuto, axiwa teka seilon waliko ti laha tap. Na amuto aile ukek, i kola ka amuto kum nam waxi ka auni hauniai waliko i pate tuah. Na masin ien, Haeu namiloi ukek amuto haun ma sawisawin.

⁴² “Amuto teka Parisi, Haeu axi hawane amuto kawatan. Amuto hani Haeu tenen ti huopanim soxiamuto masin kai pata ti hanamui an. Tuahe amuto watakai Haeu ma kum aile saun solian hani seilon liai. Ala amuto aile hahuonen.

⁴³ “Amuto teka Parisi, Haeu axi hawane amuto kawatan. Amuto waheni tonain tuah leili synagog ma amuto waheni seilon kak sameniwa amuto ti puli lawe seilon.

⁴⁴ “Haeu axi hawane amuto kawatan. Amuto masin amal ti kumahe kilaman ape seilon tau nanahih patul ti tesol amal ien nake laha kum tioi ka waliko kohan leilon.”

⁴⁵ Tel ti teka hanau nauna ti Moses hone Jises, “Tel masiwi, ti o kakane teka Parisi ukek ien, o hahiena hetekie amite!”

⁴⁶ Jises kak pahoi ukek, “Amuto teka hanau nauna ti Moses, amuto tin Haeu axi hawane kawatan. Amuto lungei teka seilon usiai kilai nauna ailan tenen puki ti amuto tuahe amuto kum solonga ti usiai tesol nauna ien ma kum hana minamoto hualiai teka liai.

⁴⁷ “Haeu axi hawane amuto kawatan. Tek a tamamoto ti matahaun telei teka kuluiai kakai Haeu. Amuto tanomi hasolia hahawane amalulato a amuto kum usi kakaialato.

⁴⁸ Ti amuto kum usi kakaialato, i kola hawane ka amuto waheni teletele ti teka matahaun ti amuto aile haniwen teka kuluiai kakai Haeu. ⁴⁹ Nake ti tenen ien, ti anesoi Haeu hoi i kakawen ukek, ‘Nga talo teka kuluiai kakaiak ma teka aposel hani teka Israel. Laha telei teka ma aile halialu teka.’ ⁵⁰ Aile ape amuto teka seilon ti aope ie, amuto uke kawatan ti teleiai teka kuluiai kakai Haeu hutuima lokon ti Haeu tanomi tehu pon ie. ⁵¹ Hutuan ti teleiai Abel hanima tataen teleiai Sakaraia, tel laha telei wasole Ingi Haeu ma tone waliko ti teka seilon kau hani Haeu. Salan wanen, Haeu axi amuto kawatan ti hatesol teletele ien.

⁵² “Amuto teka hanau nauna ti Moses, Haeu axi hawane amuto kawatan. Waliko ti amuto hahanau, i tiehi teka seilon ti tioi hawanei Haeu. Puki amuto, Haeu kum neini amuto ape tin amuto neini hasele teka ti pahalaha Haeu neini laha.”

⁵³ Ti teka hanau nauna ti Moses ma teka Parisi hongoa, lolaha lialu hawane. Hutui taen ien laha watakai hawane Jises ma kamei i kilan kamekame ailan. ⁵⁴ Laha kak hahika i lehe i kak waliko tenen laha pon sultan.

12

*Nauna ti Jises hani teka kahikahin
Mt 10:26-33, 10:19-20*

¹ Lokon ien kilan wanen seilon apupuha. Pahalaha wanen laha ngasoha hani kapi Jises ape laha pisipis hawane. Jises kakanemu imat teka kahikahin. I ukek, “Lepeteniwa amuto ti teka Parisi nake leholaha huoka. ² Imuh Haeu hatakei hawane namili teka laha putini ka laha seilon liai tenen ti puki alia laha. Haeu hatakei lawe waliko ti laha mumuneni. ³ Ape waliko ti amuto kak lilikoheni, imuh Haeu kak hatakei hani lawe seilon. Kilan seilon laha tunahi waliko ti amuto kaxi mumuneni hani teka seilon liai.

⁴ “Amuto teka kahikahik, nga kakane hawane amuto, kum maamata teka pahalaha laha telei amuto. Laha tua telei tupuamuto tuahe laha kum pon teleiai hatesol waliko ti leili namilomuto ma atemuto. ⁵ Mamatawa mewenae Haeu. I pon telei xoiniamuto hani tesol ti kaui kawatan tap tahi tapoan. Nga kaxi ulea ka Haeu tel amuto mamatawa.

⁶ “Amuto tioi ka moni kokol i pon kahuiai tepanim piakus nake lato pate naun. Tuahe Haeu nanamiloi lato hatesol. ⁷ Aile ape amuto kum maamata. Haeu namiloi ukek ka amuto pamu tuah ti piakus. Kalak taen ukumuto i tioi hatapo mongohuan.

⁸ “Nga kakane hawane amuto, na tel seilon i kak hei ti puli seilon ka i kahikahik, tin nga kaxi hani Haeu ma teka engel tetan ka i kahikahik. ⁹ Tuahe na tel seilon puluhini ti puli seilon ka i kahikahik, tin nga kaxi hani Haeu ma teka engel tetan ka i kumahe kahikahik. ¹⁰ Tel na i kak halialu nga tel Nati Seilon, Haeu oxoxi i ti kawatan ti saun lialun ien, tuahe tel na i kak halialu Holi Spirit, Haeu kum oxoxi i ti kawatan ti tenen saun lialun ien.

¹¹ “Na laha sului amuto hani teka masiwi ti synagog ma teka masiwi tenen tenen, kum hahakila namilomuto waliko tenen na amuto kak ti awaiamuto. ¹² Pake tataen

ien ape Holi Spirit hanamiloa amuto waliko tenen na amuto kak.”

Menge tel seilon kilan soxi ma tap namilon

¹³ Muhin tel ti leili teka kilai seilon ien kakane Jises, “Tel masiwi, honewa tel ukalak ka i seiwa wasolamili soxi ti tel tamamili mat lioi haniwen amili.”

¹⁴ Jises kak pahoi i, “Tap tel kilamiwen nga aile hasawiai wasolamulu.” ¹⁵ Ape i kakane laha hatesol, “Lepeteniwa amuto kum halepelep ti tenen tenen. Kalak mongohe soxi ti amuto hina, i kum pon i hasolia ma i hawelu tonamuto he tehu pon ie.”

¹⁶ Ape Jises kaxi hani laha tenen meng ti hanauialaha. I ukek, “Tel seilon ti pate kilan soxi, i teik hepekeun ti an pate xex soli. ¹⁷ I kakane aliake i, ‘Ing ti apuhiniai anak ape xuhan. Tap tonan liai. Kaie nga aile ukek ia?’

¹⁸ “I namiloi ape i ukek, ‘Nga toi haputa tetehu ape atai tehu ing pamu lalap lehe nga hana hatapo anak ma soxiak hani leilon. ¹⁹ Nga apuhini hapono hawane lehe i pon ti ahang kilan. Ape nga kum puas. Nga tua ang, un ma to amuam.’

²⁰ “Tuahe Haeu kakane i, ‘O pate tap namilom. O mat ipong tetehu ie ape seilon liai uke hatesol soxiam.’”

²¹ Ape Jises ukek, “Salan wanen, seilon tenen tap namilon i apuhini hakila soxi mewenae tetan a i kum aile waliko tenen Haeu namiloi ukek ka pate tuah.”

Jises hanau sale namiloi hakilai waliko ma sale soxi

Mt 6:25-34, 6:19-21

²² Jises hone tesol kahikahin, “Aile ape amuto kum namiloi hahakila an ma sosomuto. ²³ Sale totonamuto seilon pamu tuah ti an a tupuamuto pamu tuah ti maia.

²⁴ Namiloi paxaiwa manixux. Laha kum seseini ma kum apupuhini an tuahe Haeu ngangahati laha. Nga kakane hawane amuto ka Haeu namiloi ukek amuto pamu tuah ti

manixux. ²⁵ Kaie amuto pon hawelu ahekei tuahe na teik totonamuto ti amuto to nanamiloi? ²⁶ Na amuto kum pon, tap salangawan ti amuto to nanamiloi waliko liai.

²⁷ “Namiloi paxaiwa sale xexei palawa. Laha kum pupuas sawitiai maia sosolaha! Tuahe nga hone amuto, kalak taen tel masiwi Solomon, sosen maia ma hatesol waliko solian tetan, i kum pon soliai palawa. ²⁸ Haeu tel i ngangahati pahoah, i ie tetelao ape letu laha lui xoini. Kaie kumahe pamu Haeu ngahati aluluini amuto? Amuto tap namil xoxoan hani i.

²⁹ Ape kum nanamiloi ukek, ‘Kaie anak ma unumak nga kema ia?’ Kum namiloi hahakila tesol waliko ien. ³⁰ Teka laha kum tioi Haeu, laha to namiloi hahakila tesol waliko ien. Tuahe tel Tamamuto Haeu tioi waliko ti amuto tap. ³¹ Haniwa i neini amuto ape ailewa waliko tenen i hamuamua i. Ape i hani amuto hatesol waliko ien.

³² “Amuto tesol kahikahik, kalak amuto palai ma kumahe pate kuin, kum maamata. Pake tel Tamamuto Haeu hani amuto neinia seilon kapin.

³³ “Hanganiwa soxiamuto lehe amuto axi moni hani teka seilon totonalaha lialun. Hani hatapoa kuimuto ma namilomuto haniwa Haeu. Ie masin ka amuto apepeseni kahumuto ti tonan. Tesol ien tap tahi lialuan ma tap teka xuxuina. ³⁴ Namilomuto toi waliko tuah ti amuto, aile ape kewa Haeu kapitiai namilomuto.”

Teka laha to atengi tel Masiwi

Mt 24:43-51

³⁵ Jises kakane teka kahikahin ukek, “Amuto apeasawa ailei puase Haeu. ³⁶ Amuto hanowiwa teka seilon laha atetengi tel tame ing ti i aliama ti tehu sala. Liai laha apepeas heiai kahip ti i tahiana. ³⁷ Ti tel tame ing paxai tunahiwa ka teka unauan to atetengi aliaian, lato uke kahulato. Nga kakane hawane amuto, puki i hatona lato

ma axi analato. ³⁸ Kalak na i tahيامa ti luhui ipong ma na sikole letu ape i paxai tunahi lato to atetengi aliaian, lato uke kahulato.

³⁹ “Amuto hong matainiwa, na masin tel tame tehu ing i tioiwen lokon tel seilon ti xuxuina nahima, ala i ah peteni lehe tel seilon kum soh hani leili ingan. ⁴⁰ Aile ape amuto kum luhuluh nake amuto kum tioi lokon wanen nga tel Nati Seilon aliamana.”

⁴¹ Pita ukek, “Tel Masiwi, nakon kakaiam nanami mewenae amite teka kahikahim ka i nanami lawe seilon?”

⁴² Jises pahoi ukek, “Nga kakak tel na seilon i aile puase tel masiwi tetan. I hani i ngahatiai teka unauan liai ma axiai analaha ti taun ti angiaian. ⁴³ Ti tel masiwi tahيامa ape i paxai tunahi ka tel unauan aile aluluini pupuasan, i axi kahun. ⁴⁴ Nga kakane hawane amuto, i hani tel unauan ngahatiai lawe soxian. ⁴⁵ Tuahe na tel unauan seilon lialun, i namilo i ukek, ‘Tel masiwi tetak aliaian kuen.’ I hutui xaiai teka unau i tel masiwi hahitakan ape i tua ang ma un taxitaxia. ⁴⁶ Imuh tel masiwi alia haongama tel unauan ien. Ape i axi hawane i kawatan. I towi i hani tesol ti teka laha kum hong tamani Haeu, tesol ti laha kau kawatan ma moloan lalap.

⁴⁷ “Tel masiwi axi i kawatan nake kalak i tioi puasain tetenen ala i aile, i tai puas usi. ⁴⁸ Tuahe tel na i kum paxai tioi ka waliko i ailele se lialun, i uke kawatan kokol. Na Haeu hani halapa tel seilon, i amemene ka tel seilon ien hani aliake i tin lalap. Na Haeu hana tel seilon ngahatiai waliko tenen pate tuah, i amemene ka tel seilon ien ngahati aluini akulai tetel Haeu hani i puasain tenen naun.”

Axiai wasole seilon

Mt 10:34-36

⁴⁹ Jises kak ukek, “Nake ti tenen puasain Haeu haniwen nga aile he tehu pon ie, teka seilon solian ma lialun laha

selaia. Nga hahaxe sohotuan. ⁵⁰ Tuahe imat ti i sohot, nga kau kawatan ma moloan lalap ape nga mat. Namilok i kum to alua, atengi taen i tinama. ⁵¹ Kum nanamilo i ka nga tahiana hasoliai wasole seilon ti tehu pon ie. Kumahe, kakain nga kema ti Haeu i axi wasole teka namilolaha xoxoan hani Haeu ma teka laha kum soh kakaian. ⁵² Aile ape teka seilon leili ing tehu laha he lungelung huak ape laha selaia. ⁵³ Tel taman pahoi tel natun wawan, tel tinan pahoi tel natun hehin ma hahuihan tel pahoi tel.”

Teka seilon woinakon laha tioi Haeu

Mt 16:2-3

⁵⁴ Jises kakane teka kilai seilon, “Na amuto paxai maun atai sai ahang, amuto ukek i ux ape salan. ⁵⁵ Na aupol ahoma sai angia, amuto ukek kekean tahiana ape salan. ⁵⁶ Lehomuto huoka! Amuto tioi hunan na amuto paxai maun. Tuahe amuto kum tioi salangawe waliko ti i sosohot aoape ie ma waliko ti nga ailele nake amuto putini ka amuto tioi Haeu.

Sale hasawiai wasol

Mt 5:25-26

⁵⁷ “Aile aluiniwa namilomuto ti waliko tenen Haeu paxai ukek sawisawin. ⁵⁸ Na tel i namilo i suluia i tel ti amuto, hasawi koseniwa wasolamulu uke i hatuhi o hani puli tel masiwi ti hongoi meng. Ape i hana o hani mini teka laha kalabusi o. ⁵⁹ Na i sohot ukek ien, o kum ahuta atengi o hamate hatapoa moni. Tin masin amuto hasawiwa wasolamuto ma Haeu, uke amuto kau kawatan ti lialui woumuto.”

13

Jises hone teka seilon lioi xaxaweniai lialui woulaha

¹ Lokon ien hina seilon laha kakane Jises ka Pailat, tel kiliwakei texux xux Galili, i hone teka unauan teleiai teka seilon ti ien. Laha telei lato leilon ti lato kakau waliko hani

Haeu leili Ingan. ² Jises kak ukek, “Kum namilo i ukekek ka sale matealato pate lialun masin nake woulato pamu lialuan ti teka seilon liai leili Galili. ³ Kumahe! Tuahe na amuto kum towiahu ti lialui woumuto hani Haeu, tin amuto mat ape wasolamuto ma Haeu kum sawi. ⁴ Ape tesol 18 seilon tehu ing lalap ti Siloam mahus telei lato, kum namilo i ukekek ka lato mat ukek ien nake woulato pamu lialuan ti teka seilon liai leili Jerusalem. ⁵ Kumahe! Tuahe nga kakane ulei amuto, na amuto kum towiahu ti lialui woumuto, tin amuto mat ape wasolamuto ma Haeu tin i kum sawi.”

Menge tea pata i kum hua

⁶ Muhin ien Jises kaxi hani laha tenen meng hanualaha waliko i sohot hani teteka tap pupuasalaha ti Haeu. I ukek, “Tel seilon seini tea laku leili tesol kin. Lawe i to nahih papaxai na masin i huawen tuahe i tai huhua. ⁷ Ape i hone tel ngahatai kin, ‘Ahang toluhu nga atengi na tea pata i hua tuahe nga kum niningah tehu na huan. Koti hamahusu xaxaweniwa! I tua hapuasa xoini hepekeun.’

⁸ “Tuahe tel ngahatai tesol kin ukek, ‘Tilimuen, paxai ahekemua ahang liai tehu lehe nga ngahati hasolia aheke ape nga piei. ⁹ Sohin i hua ahang tehu toma. Na i kum hua, ien, koti xaxaweni.’”

Jises haewia tel hehin telao Sabat

¹⁰ Telao Sabat Jises hahanau teka seilon leili tehu synagog. ¹¹ Ti ien tel hehin spirit lialun kapiti hahalialu. Leili ahang 18 tehiton kakawin ma i kum hokaha uke. ¹² Ti Jises ningahiwa, i tiloi tel hehin ape i ukek, “Nga aile haewia o.” ¹³ I hanawa minan patul ti tel hehin. Hahutuia hawane tel hehin hokaha ape i sameni Haeu.

¹⁴ Tel masiwi ti tehu synagog lon lialu hawane nake Jises haewia tel hehin telao Sabat ape i kakane teka seilon ien

ukek, “Ngain tepanim tehu ailei puasain. Nahima leili tesol ngain ien lehe haewia amuto, kumahe telao Sabat!”

¹⁵ Jises tel Masiwi pahoi i, “Seilon lehomuto huoka! Puki amuto pupuas telao Sabat. Amuto upati tupumuto manihuh ape hakahita axi unumalaha telao Sabat. ¹⁶ Tel hehin ie, tel kahi nati Abraham, Satan kapiti hahialalu leili ahang ¹⁸. Nakon lialun ti oxoxiai tel hehin telao Sabat?”

¹⁷ Kakaian hahiena teka lato watakai hawane i. Tuahe teka seilon liai laha amumuke soliai puasain ti i ailewen.

Menge waki lilieu

Mt 13:31-32; Mk 4:30-32

¹⁸ Jises ukek, “Nga kak kolongeni haxewa hani amuto sale nenein ti Haeu. ¹⁹ Ien masin tehu kokole waki lilieu tel seilon seini. Kalak i pate kokol, i xex lap ape i sohot tea pata lapalap wanen. Ngaxon lap hawane ape manixux atai ingalaha ien.”

Menge ist

Mt 13:33

²⁰ Jises kak ukek, “Nga kaxi ulei hani amuto sale nenein ti Haeu. ²¹ Ien masin teik kokole ist tel hehin waxi ape i talini hani he palawa. Kalak teik ist kokol, i haxiwa palawa hatehu.”

Tewau aweing kane tone Haeu

Mt 7:13-14, 21-23

²² Ti Jises nahih tatale hahaniwa Jerusalem, i hahanau teka seilon leili toan ma taon tehu. ²³ Tel seilon kamei i, “Tel masiwi, kaie palai seilon Haeu awai ti kawatan ti lialui woulaha?”

Jises pahoi i, ²⁴ “Amuto elieliwa sohoi tewau aweing omiomin kane tesol tonain kapi Haeu ti tap tahi tapoan. Aweisal tetewau kumahe malimun. Kilan seilon laha tohong i hani ien tuahe laha kum pon. ²⁵ Tewau aweing kane tesol ien hean tutuen. Tuahe na tel tame tesol ien i keiti kahip, amuto teka amuto kum non usi tewau aweing

omiomin, amuto tu melal kikini kahip ape kamea ukek, 'Hei hanima amite kahip.'

"Tuahe i ukek, 'Nga kum tioi amuto ma tesol amuto luama.'

²⁶ "Ape amuto ukek, 'A amite ang ma un akati hakilawen o ma o hahanauen seilon leili taon ti amite.'

²⁷ "Ape i ukek, 'Nga kakane tuhi amuto, nga kum tioi amuto. Xaxaua tetak amuto teka weli ailei saun lialun.'"

²⁸ Jises kak tatale ukek, "Ape taen ien amuto ningahi Abraham, Aisak, Jekop ma teka kuluiai kakai Haeu lato hatesol kapi Haeu leili tonan, a amuto, Haeu halini amuto soh. Aile ape amuto tang ma atalahi nisumuto ti lialui lomuto ma ti lalape moloan. ²⁹ Kilan seilon laha ahuma xux tesol tesol ape laha to leili tehu angiaian lalap Haeu apepeseni leili tonan. ³⁰ Ape teka seilon kemuk teka liai paxai ukek pate naun, tataen ien Haeu paxai ukek laha tuah. Ape teka seilon kemuk teka liai sameni laha, tataen ien Haeu paxai ukek laha pate naun."

Wawahen ti Jises hani teka Jerusalem

Mt 23:37-39

³¹ Lokon ien teka Parisi nahima ape laha hone Jises, "Lua saliliwa ie nake Herod Antipas pahan i telei o."

³² Jises hone lato, "Nahih honewa Herod tel weli moleiai seilon ka nga xaxaweni tatale spirit lialun ti seilon ma haewia tatale laha. Tuahe kum kue nga hatapo tenen puasain ti Haeu hani nga aile. ³³ Tap tenen i kongini nga ti ailei tenen puasain ien ti tehu luaiak hani Jerusalem. Ti ien amuto telei kilan teka kuluiai kakai Haeu ape nga masin tel ti laha."

³⁴ Ape Jises nameni teka seilon ti Jerusalem. I ukek, "Teko seilon ti Jerusalem laha hokai telei teka kuluiai kakai Haeu pot, teteka ti i talo haniwen laha. Nga tohongi hakilawen apuhini aumialaha masin mom hehin poni natun hahitake paun, tuahe laha watakai. ³⁵ Aile ape Haeu

lio i laha. I kum ingai tehu Ingan ape i kum to leili tehu taon kapi laha. Nga kakane hawane amuto, laha kum ningahi ulea nga atengi tataen laha ukek, ‘Kako amukewa tel i nahih hehetekiema poh ma solian ti Haeu.’” (Ps 118:26)

14

Jises haewia tel seilon telao Sabat

¹ Ngain tehu ti Sabat, Jises nahih ang hani ingi tel ti teka masiwi ti teka Parisi ape teka seilon ien paxai oti na i aile tenen ti na i pon lato sului i. ² Tel wawan leilolato hina nax tenen i haxekaxeka tini seilon. ³ Jises kakane teka Parisi ma teka hanau nauna ti Moses ukek, “Ala amuto tioiwa ka nauna ti Moses kum hahalini haewiai seilon telao Sabat.” ⁴ Lato tai kak pahoi na tenen. Jises aka soti tel wawan ien ape aile haewia. Muhin ien i talo aliake.

⁵ Ape i kakane lato, “Na tel ti amuto tel natun ma na tok tupun manihuh put hani he kan wal telao Sabat, kaie amuto kum ahuti? Se amuto aile.” ⁶ Tuahe lato kum tunah pahoi kakaian.

Menge tehu angiaian lalap

Mt 22:1-14

⁷ Jises ningahi ka teka seilon lato nahima ti tehu angiaian, lato upiup tonain tuah. Ape i nau lato ukek, ⁸ “Na tel seilon ilowi o hani tehu angiaian ti sala, o kum upiup tonain tuah uke laha ilowiwen tel seilon pamu masiwian tetam. ⁹ Na i sohot ukek ien, tel tame tehu angiaian hone o, ‘Hatahawa tonain ien haniwa tel seilon ie.’ Na i aile ukek ien o tahunos ape o nahih to hani tonain kaliap.

¹⁰ “Pamu ewian na o to hanimu tesol tonain kaliap. Na tel tame tehu angiaian ningahi o ien, uke i hone o, ‘Tel lawak, nahih to haniwa tesol tonain tuah.’ Na i sohot ukek ien, hatesol seilon ien laha ningahi ka tel tame tehu angiaian pate i aile aluini hani o. ¹¹ Nga kaxi hahani amuto

waliko ie nake Haeu teheni teka seilon ti hanasanas ape teka laha teheni laha, Haeu aile laha seilon tuah.”

¹² Muhin Jises kakane tel Parisi i ilowi i ukek, “Na o aile angiain lalap, kum iilowi mewenae teka lohumi, teka akikim wanen ma teka seilon laha kilan soxi. Teka seilon ien i pon laha kahui aliake o. ¹³ Na o aile angiain lalap, o ilowi hetekiewa teka seilon tap soxi, teka waxosi ma teka pulaxa. ¹⁴ Kalak teka seilon ien kum kahui uke hani o, Haeu kahui aliake hani o taen ti i xahateni teka seilon sawisawin ti matealaha.”

¹⁵ Tel ti leilolato hongoa ape i kakane Jises ukek, “Amuamui teka Haeu neini laha ma laha soh leili tehu angiain lalap ti Haeu.”

¹⁶ Jises hongoa ape i kaxi hani lato tenen meng, i ukek, “Tel seilon apepeseni tehu angiain lalap ape i ilowi hakila seilon. ¹⁷ Ti i meiwa taun ti angiain, i talo tel unauan honei teka seilon i ilowiwen nahima nake lawe waliko apeasawen.

¹⁸ “Tuahe laha hatesol aile ngah kakain tenen tenen lehe laha kum nahiwa. Tel i ukek, ‘Nga kahuiwen teik hepekeun. Pahak nga paxai kalisimu, aile ape nga kum nahima.’

¹⁹ Tel liai ukek, ‘Nga kahuiwen 50 nati pou. Pahak nga ailemu tiehialato, aile ape nga kum nahima.’

²⁰ Tel liai ulea ukek, ‘Nga sasalawa pate aoape, aile ape nga kum nahima.’

²¹ “Tel unau tel tame tehu angiain nahih alia ape i kaxi hani i hatesol waliko ti teka seilon kakawen. Tel tame tehu angiain lon lialu hawane ape i hone tel unauan ukek, ‘Nahih haniwa lawe aweisal ti taon ape ilowima teka seilon tap soxi, teka waxosi ma teka pulaxa.’

²² “Tai kue tel unauan aliama ape hone i ukek, ‘Nga ilowiwen laha tuahe kilan totoan tutuen.’

²³ “Ape tel tame tehu angiaian hone tel unauan ukek, ‘Nahih haniwa aweisal melal ti taon ape eliel hawanewa ilowiai teka seilon hanima tehu angiaian lalap nake pahak tehu ingak i xuh. ²⁴ Nga kakane amuto hatesol ka teka nga ilowimu ape laha kong, tap tuahe na tel ti lato i soh leili tehu angiaian ien.’ ”

Kumahe malimun puas usiai saun ti Jises

Mt 10:37-38; Mk 9:50

²⁵ Kilan wanen seilon kakahiti Jises. I toheawa ape i kakane laha ukek, ²⁶ “Na tel seilon pahan i sohot kahikahik, i waheni hawanewa nga xoiniwa ti i waheni taman, tinan, axoan, natun, ukalan, tuan ma puki alia i. Na tap, i kum pon kahikahik. ²⁷ Tel na pahan kum is kaui kawatan masin ti nga kakau i kum pon kahikahik.

²⁸ “Na paham o sohot kahikahik, namilo i matainimua nake kumahe puasain malimun. Masin tel na i atai tehu ing. Imat i to namilo i paxaimu ka hatesol waliko ti atai tehu ing i tapai. ²⁹ Na i kum aile ukek ien, waliko ti atai tehu ing uke i tae. I tua hutui lioi a i kum huna. Ape teka seilon soxeni i. ³⁰ Laha ukek, ‘Tel seilon ie i hutui atai tehu ing tuahe i kum hahuna uke.’

³¹ “Tin masin tel masiwi ti hile. Na unauan ti hile pamu palaian ti tel lehe i hilei, i to namilo i aluinimu kapi teka masiwi hahitakan ka i waxaini a kumahe. ³² Na lato ukek i kum waxaini, i talo teka seilon tetan hani kapi tel masiwi ti hile ti tepaun liai ti kak hasawiai wasolalalu.” ³³ Ape Jises tili kakaian i ukek, “Tap tel ti amuto i pon kahikahik halik i hani hatapo nga neini i.

³⁴ “Tekah kahikahik wanen laha masin sol. Sol solian tuahe na taxian tetan i tapo, tap aweisal ti hataxia aliakean. ³⁵ I ape tap pupuasan. Na amuto hina taxing ti hongoi kakaiak, hong matainiwa lehe amuto xeu.”

15

*Menge tok sipsip i nahih mitaxia**Mt 18:12-14*

¹ Teka seilon waxiai moni hani teka masiwi ti Rom ma teka seilon woulaha lialun kewi laha nahih hani kapi Jises lehe laha hong na i hanau seilon. ² Tuaehe teka Parisi ma teka hanau nauna ti Moses lato howini woun. Lato ukek, “Tel seilon ie i lawai teka seilon woulaha lialun ma i ang akati laha.”

³ Telaos Jises kaxi hani lato tenen meng i ukek, ⁴ “Amuto namiloi ukek ia? Na tel ti amuto hina 100 sipsip ape tok i nahih mitaxia, hoi liai i nahih salili tesol 99 ape i nahih upia tok i mitaxiawen atengi taen i tunahi. ⁵ Ti i tunahiwa i amuam hawane ape i kau tok sipsip he wahren hani tonan. ⁶ I tiloi apuhini teka lawan ma teka seilon ingalaha xohixohin, i ukek, ‘Amuam akatima nga nake nga tunahiwen tok tupuk sipsip i mitaxia.’ ⁷ Tin masin wanen Haeu ma teteka kapin leili tonan lato amuke tel seilon lialun na i towiahu ti lialui woun, i xoini ti na lato amuke tesol 99 seilon sawisawin pake laha hoi liai seilon sawisawin.”

Menge tehu moni i put kaluta

⁸ Jises kak ulea ukek, “Na tel hehin hina huopanim moni ape tehu i put kaluta, liai i hakama tehu kamaian ape i upia mataini leili ing atengi taen i tunahi. ⁹ Ti i tunahiwa, i ilowi teka lawan ma teka ingalaha xohixohin, i ukek, ‘Amuam akatima nga nake nga tunahiwen tehu moniuk i put kaluta.’ ¹⁰ Tin masin Haeu ma teka engel, spirit solian tetan, lato amuke tuaehe tel na seilon lialun na i towiahu ti lialui woun hani Haeu.”

Menge tel seilon i sos salili tel taman

¹¹ Jises kaxi ulea tenen meng, i ukek, “Tel seilon natun hua akaik wawan. ¹² Tel komuh hone tel taman, ‘Seiwa

soxiam ape hanima nga ti tetak.’ Kakanua tel tamalalu sei soxi wasolalalu.

¹³ “Tai kue, tel komuh apeseni hatesol soxian ape i ku hani texux xux xauxaun. Ti ien i tua hapuasa xoini hatapo moniun. ¹⁴ Taen i hatapoa moniun, tehu lape hitolo tunahi seilon ti texux xux ien ape i tap wanen teik na waliko. ¹⁵ Aile ape i nahih ngah puasain kapi tel seilon ti texux xux i toto. Tel seilon ien talo i ngahatiaia teka tupun pou. Tenen puasain ien, teka Ju namiloi ukek puasain ti pate hahien. ¹⁶ I hitol lialu hawane ape pahan is aniaia taen ani pou, tuahe tap tel seilon axi anan.

¹⁷ “Ti namilon xewawa i namiloi ukek, ‘Teku unaua tel tamak analaha i tua sesea a nga hitol lialu hahawane ie. ¹⁸ Nga alia hani kapi tel tamak ape kakane i ukek, “Nga ailewen saun lialun hani o ma Haeu. ¹⁹ Nga kumahe solian ti i tapai o namiloi ukek nga natum. Hapuasa nga hanowiwa tel ti teka unauam.”’

²⁰ “Ape salan, i nahih alia hani kapi tel taman. Tel taman ningahi i xauxaun tutuen ape lon tel hawane. I kiliwau amuam aka aumi tel natun ape i asoi taliopan. ²¹ Tel natun ukek, ‘Tel tamak, nga ailewen saun lialun hani o ma Haeu. Nga kumahe solian ti i tapai o namiloi ukek nga natum.’

²² “Tuahe tel taman hone teka unauan ukek, ‘Kau kosenima tehu puxux pate solian ape puxui haniwa i. Nihiniwa teik ring tuah he ngaxe minan ape hanawa su he aen.’ Tel taman aile ukek ti kolakol ka tel natun uke aliakewen totonan. ²³ Tin i hone lato, ‘Nahih waxiwa tok bulmakau xuxu ape teleiwa lehe kako aile tehu angiaian lalap ti amukei tel natuk. ²⁴ Amuam akatima nga nake tel natuk ie, i masin tel seilon i matewen ape i moih alia. I masin tel seilon i kalutawen ape nga tunahi aliake.’ Ape lato hutui tehu angiaian lalap.

²⁵ “Lokon ien tel ukalan pamu he kin. Ti i nahih xohi hahanima leili ing i hong tunahi seilon pak amuam. ²⁶ I

tiloi tel unau tel taman ape i kamei, ‘Laha hehei la?’

²⁷ “Ape i pahoi ukek, ‘Tel ukalam aliawen ie ape tel tamam hone amite teleiai tok bulmakau xuxu nake i amuke hawane tel natun aliama huliwi.’

²⁸ “Tel ukalan pamu lon lialu ape i kum soh hani leili ing. Tel taman sohotua ape kamei eliel i na i soh akati laha.

²⁹ Tuae i kak pahoi tel taman ukek, ‘Mongohē ahang nga puas eliel hahawane tetam ma nga tai tatahi o na tehu. Tuae o tai hahani nga tuahe tok na mom lehe nga ang amuam kapi teka lawak. ³⁰ Tuae tel lialui natum ien i tua xoini monium hani teka hehin ti aweisal. Ti i aliama ape o telei tok bulmakau xuxu ti amukean.’

³¹ “Tel taman hone i ukek, ‘Tel natuk, o kapik lawe ngain. Waliko tetak se tetam. ³² Tuae ewi wanen kako amuam tetelao nake tel ukalam i masin tel seilon i matewen ape i moih alia. Masin ka i kalutawen ape nga tunahi aliake.’”

16

Menge tel seilon ngahatai moni

¹ Jises kaxi hani tesol kahikahin tenen meng. I ukek, “Tel seilon soxian pate kilan, i tel unauan ti ngahatai moniun. Teka unauan liai tunahi ka tel ngahatai moni pipisi tel masiwi tetan sale hapuasai moni ape lato kaxi hani i. ² Tel masiwi tiloi tel ngahatai moni ape i ukek, ‘Nga tunahiwen ka o pipisi nga. Aile ape liai nga xaxaweni o ti pupuasam. Tai haxewa hanima nga sale hapuasai moniuk.’

³ “Tel ngahatai moni namiloi ukek, ‘Kaie nga aile la? Tel masiwi tetak i hatapo nga ti pupuasak. Nga tap kuik ti ailei puasain tenen ailan ma nga hiena na nga kat. ⁴ Nga tioiwen. Nga aile ngah aweisal lehe teka seilon waxi auni nga na nga tapoa pupuasak.’

⁵ “I ilowi tel tel ti teka laha kemu moniai tel masiwi. I kameimu tel, ‘O kewen hil waliko ti tel masiwi?’

⁶ “I ukek, ‘3,000 patula wel.’

“Tel ngahataiai moni hone i ukek, ‘Waxiwa teik pepa i kola mongohe waliko ti o kewen ape o tai sohiwa. Hanawa 1,500 patula wel.’

⁷ “I kamei tel liai ukek, ‘O kewen hil?’

“Tel seilon ukek, ‘16,000 tomi komem.’ Tel ngahataiai moni hone i ukek, ‘Waxiwa teik pepa i kola mongohe waliko ti o kewen ape tai sohiwa. Hanawa 12,800 tomi komem.’ Tel ngahataiai moni tin i aile hani teka liai.

⁸ “Kalak tel ngahataiai moniun pisiwen i, tel masiwi tetan sameni i ti upiai aweisal lehe teka seilon huali i na i tapo ti pupuasan.” Jises tili kakaian ukek, “Nga kaxi hani amuto tenen meng ie nake kilan seilon laha kumahe ti Haeu, laha hapuasa namilolaha ti taneniai waliko ti i sosohot tehu pon ie, i xoini teka seilon ti Haeu. ⁹ Nga hone amuto, hapuasawa moniumuto ti hualiai seilon. Na amuto aile ukek ien, amuto tunah lohumuto. Kalak na moniumuto tapo, imuh Haeu waxi auni amuto hani tesol tonan.

¹⁰ “Tel na i ngahati aluini waliko kokol, tel masiwi tetan soh i ti ngahataiai waliko pamu lapan. Tel na i pisi tel masiwi tetan ti waliko kokol, tel masiwi tetan kum soh i ti ngahataiai waliko pamu lapan. ¹¹ Na amuto kum ngahati aluini waliko ti tehu pon ie, Haeu kum soh amuto ti ngahataiai waliko tuah tetan. ¹² Na amuto kum ngahati aluini waliko ti Haeu haniwen amuto he tehu pon ie, Haeu kum hani amuto waliko tenen pate solian ti tesol tonan.

¹³ “Amuto kum puas uke hahitake masiwi hua, uke amuto waheni tel ape amuto watakai tel, amuto hong kakai tel ape amuto kum hong tel. Amuto kum aile uke puase Haeu na masin namilomuto tin xoxoan ti ngahoi moni.”

¹⁴ Ti teka Parisi hongoa waliko ti Jises kakak, lato soxeni i nake lato seilon tenen pate pahalato moni. ¹⁵ Jises hone lato, “Amuto puas elieliel kolaiamuto lehe seilon sameni amuto tuahe Haeu tioi hawane leilomuto. Hina waliko tenen seilon hana tuah ti laha, Haeu namiloi ukek pate lialun masin ti na seilon pate pahan moni.”

Jises nexi nauna ti Haeu

Mt 11:12, 19:9; Mk 10:11-12

¹⁶ Jises kak tatale ukek, “Imat ti Jon Baptis kaxi ahuti kakai Haeu, amuto teka Israel hahitake hatesol nauna ti Moses ma kakain ti teka kuluiai kakai Haeu. Tuahe aope ie, nga ma tesol kahikahik kakaxi meng solian ti Haeu neini seilon ape kilan seilon pahalaha wanen Haeu neini laha. ¹⁷ Tuahe kumahe ka tesol nauna ien kumahe tuah. Nga kakane hawane amuto, maun ma tehu pon ie i tapo tuahe tap teik ti tesol nauna ien i kumahe tuah.

¹⁸ “Tuahe kilan ti amuto, amuto hakalala nauna ti Moses masin tenen nauna sale lioiai hehin. Nga hone amuto, na tel i lioi tel axoan hehin ape i uke liai tel, Haeu namiloi ukek i ailewen saun lialun ti wawan hehin. Ape tel na i uke axoan tel hehin ti wawan liai lioi, tin masin Haeu namiloi ukek i ailewen saun lialun ti wawan hehin.”

Tel seilon kilan soxi ma Lasarus

¹⁹ Jises hahanau tutuen laha ape i kaxi tenen meng i ukek, “Tel seilon tenen kilan soxi, sosen mewenae solian. Husele kilai waliko tetan ape i ang amuam kapi teka lawan tapai ngain. ²⁰ Tel seilon axan Lasarus, tap wanen soxian ma tinun kilai naxon. Lawe laha hatona i aweingi tel seilon kilan soxi. Mewenae i to katekat an ma moni. ²¹ Pahan wanen i ani taen peni an na i put hani itan hahitake tone ani tel seilon kilan soxi. Taen teka sinen laha nahima kamoti naxonaun.

²² “Imuh Lasarus mat ape teka engel waxi i hani tone Haeu kapi Abraham, tetesol tonain pate tuah. Tel seilon

kilan soxi tin i mat ape laha tihini. ²³ I kane tesol kaui kawatan ti tap tahi tapoan. I lamani hawane moloan. I xeisa hanile patul ape i ningahi Abraham xauxaun wanen, hetekie Lasarus.

²⁴ “Ape i tilol, ‘Tel tamamite Abraham! Nga lamani hawane moloan he tehot ah ie. Tahanema nga ape taloma Lasarus lehe i soti ngaxe minan he kan ape hawai lehok.’

²⁵ “Tuahe Abraham ukek, ‘Tel natuk, nameniwa ti imat. O hina waliko tenen solian ti paham lokon ti o tutuen he tehu pon itan a Lasarus totonan pate lialun. Tuahe aope totonan ape pate solian ma amuam tetan lalap wanen a o toto leili moloan lalap. ²⁶ Tuai tesol waliko ien, wasolakako pate xauxaun wanen. Haeu tiehiwen wasolakako lehe amite kum kolia kewa ma tin amuto kum kolia kema.’

²⁷ “Tel seilon kilan soxi ukek, ‘Na masin ien, taloa Lasarus haniwa ingi tel tamak. ²⁸ Tepanim ukalak ien. Pahak i hahongoa lato ka pate lialun wanen tesol ti nga toto ape lato towiahua ti lialui woulato lehe lato kum lua hanima kapik taen lato mat.’

²⁹ “Abraham pahoi ukek, ‘Moses ma teka kului ai kakai Haeu hanauen lato nauna ti Haeu. Tesol ukalam ala lato hong usiwa tesol nauna ien.’

³⁰ “Tel seilon kilan soxi ukek, ‘Ien i kum pon nake lato kum soh. Tuahe na tel seilon masin Lasarus i moih alia ape kaxi hani lato nauna ti Haeu, lato towiahu ti lialui woulato.’

³¹ “Ape Abraham ukek, ‘Na lato kum hong soh kakai Moses ma teka kului ai kakai Haeu, tin lato kum hong soh kalak na tel i moih alia ape i kakane lato.’”

woulaha

Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42

¹ Jises hone tesol kahikahin, “Kilan waliko ti tohong i haputai seilon ailei saun lialun tuahe Haeu axi hawane kawatan hani tel seilon i aile haputa seilon liai ailei saun lialun. ² Pamu ewian laha xinoti tehu mes lalap he kinawen ape hataxixi hani ilam. Ien pamu ewian ti na imuh i tunahi kawatan ti ailei tenen saun ien. ³ Amuto kanipetiwa. Kum ailele tenen saun ien.

“Na tel kahikahik aile saun lialun hani amuto, nexi haxewa haniwa i ka saun tenen i aile i halialu wasolamuto. Ape honewa i kum aile ulelei. Na i towiahu ti lialui woun, amuto oxoxiwa i ti kawatan ti saun i aile haniwen amuto.

⁴ “Kalak i aile hani amuto kilan saun lialun leili ngain tehu ape lawe i nahima i ukek ka i tahane hawane, amuto oxoxiwa i ti kawatan ti lialui woun.”

Xoxoi namil hani Haeu

Mt 17:20; Mk 11:22-23

⁵ Telao tesol aposel kamei tel Masiwi Jises, “Haxoxo ahékema namilomite hani Haeu.”

⁶ Jises pahoi lato ukek, “Kalak lape namilomuto hani Haeu masin waki lilieu, i pon amuto hone tea pata ie, ‘Sohutawa tesol ie ape tu haniwa itax.’ Ape salan i hong usi kakaiaamuto.”

Sale puase kahikahi Jises

⁷ Jises kak tatale ukek, “Na masin tel masiwi tel unauan i aliama ti i pupuas he kin, i kum tua to ang. ⁸ Lawe i apesenimu ani tel masiwi tetan, muhin ape i ang. ⁹ Tel masiwi kum kak kemulik hani tel unauan nake se liai pupuasan. ¹⁰ Tin masin amuto. Na amuto aile usi waliko ti Haeu pahan, amuto namiloi kewak, ‘Amite tuahe unau i Haeu. Amite kum namiloi ukek Haeu sameni amite pake waliko ti amite aile liai pupuasamite.’ ”

Jises haewia huopanim seilon tinulato hina nax lialun

¹¹ Jises ma tesol kahikahin nahih hahaniwa Jerusalem nonoa wasole huoxux xux Galili ma Samaria. ¹² Ti lato soh haniwa tewau toan, huopanim seilon tinulato hina nax tenen pate lialun, lato tu siasia xauxaun. ¹³ Lato tilol ausisini, “Jises tel masiwi tahanema amitel!”

¹⁴ Ti Jises ningahiwa lato i ukek, “Nahih kolawa tinumuto haniwa teka masiwi ti hukuminiai Haeu ma seilon lehe lato paxai kalisi tinumuto ka amuto ewiwen ma tin ape haun.” Ape ti lato nanahiwa, Jises aile haewia tinulato.

¹⁵ Ti lato paxaiwa ka tinulato ewiwen, telawe i alia hani kapi Jises ape i tilol ukek, “Nga sameni Haeu. Nga amuam hawane nake nga ewiwen.” ¹⁶ I put lokuha hani kapi ae Jises ape i kak kemulik hani i. Tel seilon ien i ti texux xux Samaria.

¹⁷ Jises kakane teka seilon kapin, “Huopanim seilon nga haewia. Tuahe telawe aliamama. ¹⁸ Mewenae tel seilon ie aliamama kak kemulik hani Haeu a i kumahe Ju.” ¹⁹ Ape Jises hone tel seilon ien, “Tua ape nahih tamusua. Xoxoi namilom hani Haeu i aile haewiawen o.”

Taun ti aliai Jises

Mt 10:39, 24:17-18, 23-28, 37-41; Mk 8:35, 13:15-16; Jn 12:25

²⁰ Telao teka Parisi kamei Jises ukek, “Lokon wanen taun ti ape Haeu neini seilon?”

Jises pahoi ukek, “Nenein ti Haeu kumahe waliko tenen lehe amuto ningahi. ²¹ Tap tel i kola uke, ‘Paxaiwa, Haeu neini teka seilon ie.’ Ape tap tel i kola uke, ‘Paxaiwa, Haeu neini teka seilon io.’ Nake ti Haeu neini seilon, i neini namilolaha ma pupuasalaha.”

²² Jises kakane tesol kahikahin, “Taun i luluainima tutuen ti pahamuto wanen nga tel Nati Seilon kapimuto tuahe tataen ien i kum pon na nga kapimuto. ²³ Na teka seilon hone amuto, ‘Paxaiwa, tel Nati Seilon tahiawen,’ amuto kum soh usiusi laha. ²⁴ Amuto tioi hawane aliaiak

nake nga tel Nati Seilon sohoutuak hanowi usil i xep haxewa maun tepaun hani tepaun. ²⁵ Tuae imat ti ien, nga tel Nati Seilon nga kaumu moloan pate lalap ape teka seilon ti aope ie laha pahoxai nga ma watakai waliko ti nga hahanau seilon.

²⁶ “Taun ti aliaiak tel Nati Seilon, saun ti teka seilon masin wanen lokon ti Noa tel seilon sawisawin. ²⁷ Lokon ien, imat ti Haeu hasomu mat atuhi lawe xux, teka seilon laha ang, un ma sal amuam atengi tataen ti Noa soh hani leili tea waian. Laha amuam luh ape laha kum tioi waliko ti lehe i sohot. Ape ti mat somule, i soheni hatapo laha. Tin masin wanen aliaiak tel Nati Seilon, i haonga seilon.

²⁸ “Tin masin lokon ti Lot tel seilon sawisawin. Teka seilon lialun ti tehu taon Sodom tin laha ang ma un amuam, laha kakahui ma hahangaini waliko, seseini an ma atatai ing tuahe laha kum nam waxi Haeu. ²⁹ Telao ti Lot nahih ahuta ti Sodom, Haeu haputa ah lalap ma pot pate kekean lui telei hatapo teka seilon ti Sodom.

³⁰ “Tin masin wanen aliaiak tel Nati Seilon, i haonga seilon. ³¹ Taun tehu ien kawatan lalap wanen tunahi seilon. Tel na i melal, i kiliwawa. I kum alia hahani leili ing waxiai soxian. Tin masin na tel i he kin, tin i kiliwawa. I kum alia hahani leili ingan waxiai soxian. ³² Amuto nameniwa waliko ti sohot hani tel axoi Lot. Ti lalu ahuta ti Sodom, tel axoi Lot tohea alia waxiai soxian ape i mat. ³³ Nga kakane hawane amuto, na tel seilon pahan kum is kahikahik nake pahan i akeni kongini totonan ti itan ie, i lioi totonan ti kapi Haeu. Tuae na tel seilon i to kahikahik kalak na masin i lioi totonan ti itan ie, i waxi tonain kapi Haeu. ³⁴ Tataen ti nga aliama, ti na hua seilon matih hehetekie, nga waxi tel ape tel tiliwen. ³⁵ Hua hehin lalu nuhi hehetekie api, nga waxi tel ape tel tiliwen. ³⁶ Hua wawan lalu puas hehetekie he kin, nga waxi tel ape tel tiliwen.”

³⁷ Ti tesol kahikahin hongoa lato kamea, “Amite tioi ukek ia tetesol na i sohot?”

Jises pahoi lato ukek, “Amuto tioi xixi tetesol na amuto ningahi taliah. Tin masin amuto tioi tetesol ti aliaiak, taen ti amuto ningahi waliko ti nga kakanewen amuto.”

18

Menge tel hehin i kamea talingoi huhual

¹ Telao Jises kaxi tenen meng hani tesol kahikahin ti hanauualato ka lawe lato kamei talingoiwa Haeu ma kum kakapaxe i. ² I ukek, “Leili tehu taon tel seilon puasan hong paxaii kakain. I kum nam waxi Haeu ma seilon. ³ Tel hehin axoan matewen tin i toto taon tehu ien. Lawe i to nahih tuhituhi kameiai huhual ti tel seilon ien. I ukek, ‘O sauma tetak nake tel seilon liai i aile hialalu nga.’

⁴ “Kemuk tel hong paxaii kakain i kum hong waxi i. Tuahe imuh i namiloi ukek, ⁵ ‘Kalak nga kum nam waxi Haeu ma seilon, nga huali tel hehin ie nake lawe i hakatole nga. I hapuso nawak na nga kum huali i.’ ”

⁶ Ape tel Masiwi Jises ukek, “Namiloi paxaiwa waliko ti tel hong paxaii kakain noseni i aile kalak i seilon lialun. ⁷ Aile ape Haeu tel pate solian, pamu i sa huali teka seilon i kilamiwen tetan na laha kamea talingoi. Kumahe i papalata hualialaha. ⁸ Pate i sa kosea hualialaha. Tuahe kaie nga tunahi kilan seilon namilolaha xoxoan tetak ti na nga tel Nati Seilon aliama?”

Menge tel Parisi ma tel waxiai moni

⁹ Leili teka seilon laha hongohong Jises, teka ti laha namiloi ukek ka laha seilon sawisawin nake ti saun ti laha ailele. Laha namiloi ukek ka laha pamu ewian ti teka liai ape laha teheni seilon liai. Aile ape Jises kaxi hani laha tenen meng ie. ¹⁰ I ukek, “Hua seilon lalu nahih lotu hani Ingi Haeu, tel Parisi ma tel puasan waxiai moni ti teka Ju

hani teka masiwi ti Rom. ¹¹ Tel Parisi tu ape i lotu ukek, ‘Haeu, nga kak kemulik hani o, nga kumahe masin teka seilon woulaha lialun kasini tel seilon tutu io. Nga malang pipis, nga kum ailele saun lialun ti wawan hehin ma lawe nga ailele saun solian. ¹² Lawe nga halini an hualiai lotu tetak ti ngain huohu leili puasain tehu. Lawe nga axi o tenen ti lawe huopanim soxi nga hina.’

¹³ “Tel waxiai moni i tu siasia nake i namiloi ukek i seilon tenen woun pate lialun. Aile ape i kum xeisa hani patul ti i lolotu. I tui patanawan nake pate i tahane lialui woun ti i ailewen. Ape i lotu ukek, ‘Haeu tahanema nga nake nga seilon tenen ailei saun lialun.’”

¹⁴ Ape Jises tili kakaian ukek, “Nga kakane hawane amuto, muhi lotu ti lalu, tel seilon waxiai moni Haeu namiloi ukek i seilon sawisawin, kumahe tel Parisi. Na tel sameni aliake i, Haeu teheni tel seilon ien. Tuahe na tel teheni aliake i, Haeu namiloi ukek i seilon pate tuah.”

Jises waheni teka akaik

Mt 18:3, 19:13-15; Mk 10:13-16

¹⁵ Lokon ien teka seilon hakahita teka akaik kokol hani kapi Jises. Pahalaha i hanawa minan he teka akaik lehe i lotu huali lato. Tuahe tesol kahikahin kahiloloi teka seilon. ¹⁶ Jises tiloi teka akaik hanima kapin ape i ukek, “Tiliwen teka akaik nahih hani kapik, kum hahakongu lato. Na seilon sohot hanowi teka akaik ie, Haeu neini aweisalulaha ape laha natun wanen. ¹⁷ Nga kakane hawane amuto, Haeu neini mewenae teteka laha hana xoxoi namilolaha hani i masin teka akaik laha hana xoxoi namilolaha hani tamalaha ma tinalaha.”

Tel seilon kilan soxi

Mt 19:16-30; Mk 10:17-31

¹⁸ Telao tel ti teka masiwi ti teka Ju kamei Jises, “Tel masiwi solian, nga aile waliko la lehe nga uke tonain kapi Haeu ti tap tahi tapoan?”

¹⁹ Jises kamei aliake i, “Nake lahan o ukek nga solian? Na masin o ukek nga solian, namilo i paxaiwa nake mewenae Haeu solian. ²⁰ O tiori nauna tetan: ‘Kum tetelei seilon, kum ailele saun lialun ti wawan hehin, kum xuuxuina, kum kau puputini kakain, hongoa kakai tamam ma tinam ma aile hasolia haniwa lalu.’ ” *(Exod 20:12-16)*

²¹ I hone Jises, “Nga usi hahatapo tesol nauna ien lilian ti nga kokol.”

²² Ti Jises hongoa kakaian i ukek, “Tenen waliko tutuen o tai aile. Nahih hangaini hatapoa soxiam ape moni haniwa teka seilon tap soxi lehe imuh o uke kahum ti tone Haeu. Ape nahih kahitima nga lehe o sohot kahikahik.”

²³ Ti tel seilon hongoa, tatahan lalap tunahi i nake i kilan soxi ape i tahane na i hangaini.

²⁴ Jises paxai i ape i ukek, “Seilon tenen kilan soxi, pate ailan wanen ti usiai aweisal ti Haeu neneini. ²⁵ Nga kakane hawane amuto, ailan wanen ti tok kamel na i soh non he tewau aweing laha axai nil ti sawitiai maia tuahe pamu ailaian ti seilon tenen kilan soxi ti usiai aweisal ti Haeu neneini.”

²⁶ Teka seilon apupuha hongoa, laha kamei i, “Lehe ape aita pon usiai aweisal ti Haeu neneini?”

²⁷ Jises pahoi ukek, “Ti mewenae kui seilon i kum pon. Tuahe hetekie huhual ti Haeu, seilon pon.”

²⁸ Ape Pita ukek, “Paxaiwa, amite tesol kahikahim salili hatapoen waliko ti amite ape amite kakahiti o. Kaie amite uke waliko la?”

²⁹ Jises pahoi ukek, “Nga kakane hawane amuto, Haeu kahui hasolia tel na i namilo i ukek nenein ti Haeu pamu tuah ti tonan, axoan, ukalan, taman tinan ma natun. ³⁰ Haeu axi aheke i lawe waliko ti he tehu pon ie ape tin i uke tonain kapi Haeu ti tap tahi tapoan.”

*Jises kak ulea sale matean
Mt 20:17-19; Mk 10:32-34*

³¹ Jises hakahita huopanim hua aposel hani tesol mewena-e lato ape i ukek, “Kako nahih hahaniwa Jerusalem. Lawe waliko ti teka kuluiwai kakai Haeu taiwen ti i kakak nga tel Nati Seilon, i sohot poponowi hani nga ien. ³² Laha hana nga hani he mini teka seilon laha kumahe Ju. Laha soxeni nga ape aile hialalu nga ma pukeini nga. ³³ Laha heti nga ape laha telei. Tuae muhi ngain toluhu nga moih alia.”

³⁴ Tesol aposel kum xeu waliko ti Jises kakak. Salangawe teik kakaian, lato kum tioi.

Jises haewia tel seilon pulaxa

Mt 9:27-30, 20:29-34; Mk 10:46-52

³⁵ Ti Jises ma tesol kahikahin nahih xohi hahaniwa Jeriko, tel seilon pulan pulaxa toto ngixi aweisal kamekam huhual. ³⁶ I hong ka kilan seilon nahih sahima i tatamusua he aweisal. I kamea, “Waliko la i sosohot?”

³⁷ Hina seilon hone i ka Jises ti Nasaret nahih tatamusua. ³⁸ Ape i tilol eliel ukek, “Jises tel kahi nati David, tahanema nga!”

³⁹ Teku seilon nanahiwa mateiwai Jises laha tumei hapangisu i tuahe i tilol eliel ahe, “Tel kahi nati David, tahanema nga!”

⁴⁰ Jises tu hamalum ape i hone teka seilon ukek, “Ati hanima nga tel seilon ien.” Ti i nahih xohiwa, Jises kamei i, ⁴¹ “Paham nga aile waliko la hani o?”

Tel pulaxa ukek, “Tel Masiwi, pahak nga paxapax.”

⁴² Jises hone i, “Aohe ie ape o paxapax. Xoxoi namilom hani Haeu i haewia o.” ⁴³ Tataen ien wanen pulan ewi ape i kahiti Jises. I kak kemulik ma sameni Haeu. Ti teka seilon ningahiwa, tin laha sameni Haeu.

¹ Jises ma tesol kahikahin soh haniwa Jeriko ape lato nahih tatamusua leili taon. ² Ti ien tel seilon axan Sakias. I tel masiwi ti teka waxiai moni ti teka Ju hani teka masiwi ti Rom. Sakias kilan moniun. ³ Pahan wanen i paxai Jises tuahe i seilon kukunun. I kum ningahi uke Jises nake pate kilan seilon lilikihini i. ⁴ Aile ape i kiliwau pelea han hani he tea pata lalap lehe i pon ningahiai Jises na i nahima.

⁵ Ti Jises mei haniwa onote tea pata, i pax haniwa patul ape i ukek, “Sakias, mos kosealih nake ngain tehu ie nga to kapim leili ingam.” ⁶ Sakias mos saxohuxoh hanilih itan, leili tian i amuam hawane ape i hakahita amuke Jises hani leili ingan.

⁷ Ti teka seilon ningahiwa, laha kak mumum hui Jises ukek, “I to akakati tel seilon woun lialun.”

⁸ Ti lato leili ing, Sakias tule ape i hone Jises ukek, “Tel Masiwi, tepaun ti lawe soxiak nga hani teka tap soxi. Na nga pisi waxiwen moniai tel na seilon, nga aliake hani i taen hinalo akulai lapan ti nga pisiwen i.”

⁹ Jises kakane i ukek, “Ao pe ie Haeu oxoxi o ma teka leili ingam ti kawatan ti lialui woumuto nake o hina namil xoxoan hani Haeu masin Abraham, tel tamakako ti matahaun. ¹⁰ Pake salangawe luaiak tel Nati Seilon hanima tehu pon itan ie upiai teka seilon woulaha lialun masin Sakias ma awai alaha ti kawatan ti saun lialun ti laha.”

Menge tesol seilon ngahatai moni

Mt 25:14-30

¹¹ Ti Jises ma tesol kahikahin xohi hahaniwa Jerusalem, kilan seilon laha hongohong kakaian. Kilan ti laha sokok ka taun ti Haeu neini lawe seilon ape i sohot huluta ien. Aile ape Jises kaxi hani laha tenen meng ie. ¹² I ukek, “Tel seilon tuah lua hani texux xux xauxaun lehe tel masiwi tapein ti ien hana i tel masiwi ti xuxun. ¹³ Imat ti i ku i tiloi apuhini huopanim unauan ape i hani lato tel tel tehu

tomi moni. I ukek, 'Amuto hapuasa haxexewa teik moni ie lehe nga uke palahi taen nga aliama.'

¹⁴ "Tuahe teka seilon ti xuxun laha watakai hawane i ape laha talo tesol seilon hani tel masiwi tapein hetekie teik kakain ukek, 'Amite watakai tel seilon ien to masiwi ti amite.'

¹⁵ "Tuahe tel masiwi tapein hana i masiwi ti laha. Ti i alia haniwa xuxun, i tiloi apuhini huopanim unauan lehe i upia paxai lape moni ti lato hasohotuen.

¹⁶ "Tel imat nahima i ukek, 'Tel masiwi, nga hasohotu palahiwen huopanim tomi monium.'

¹⁷ "Tel masiwi ukek, 'Puasam solian. O unauak solian, o auni aluini moniuk. O ngahati aluini waliko kokol, aile ape nga hana o masiwi ti huopanim taon.'

¹⁸ "Tel muhin nahima i ukek, 'Tel masiwi, nga hasohotu palahiwen tepanim tomi monium.'

¹⁹ "Tel masiwi ukek, 'Puasam solian. Nga hana o masiwi ti tepanim taon.'

²⁰ "Tel liai nahima i ukek, 'Tel masiwi, teik monium kemuk o hanimu nga ie. Nga puxui mumuneni he teik maia. ²¹ Nga mamata o nake o seilon ahian. O waxi an ti kumahe o seini. Paham o waxi moni ti seilon liai hasohotu.'

²² "Tuahe tel masiwi kakane i ukek, 'O pate unauak lialun ma nunuxa. O sokok nga seilon ahian, nga waxi an ti kumahe nga seini ape pahak nga waxi moni ti seilon liai hasohotu. Puki kakaiaam sului o. ²³ Na o namiloi ukek ka nga seilon ahian, kaie ala o hapuasa haxexewen moniuk lehe nga uke palahi.'

²⁴ "Ape i hone teka unauan liai ukek, 'Waxiwa teik moni toi i ape haniwa tetel i hasohotuen huopanim tomi moni.'

²⁵ "Tuahe lato kakane i ukek, 'Tel masiwi, i liai huopanim tomi moni toi i!'

²⁶ “Tel masiwi pahoi lato ukek, ‘Salan. Tel na i aile aluini puasak, nga axi palahi waliko ti i auni. Tuae tel na i kum puas alua, nga waxi aliake teik kokolean toi i. ²⁷ Ien ape taun ti nga axi kawatan hani teka laha watakai nga to masiwi ti laha. Atima laha ape teleiwa ti he pulak.’ ”

Jises soh hani Jerusalem

Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19

²⁸ Jises kak kewa ape i nanahiwa mateiwai tesol kahikahin hani Jerusalem. ²⁹ Ti lato xohi haniwa huowau toan Betfage ma Betani, pape tehu Maunt Oliv, Jises talo hua kahikahin imat tetan. ³⁰ Ape i hone lalu, “Nahih haniwa tewau toan mateiwaukako. Amulu ningahi tok donki uluha xinotan ien, laha tai kikiliwake. Upatiwa ape hakahitama. ³¹ Na tel seilon kamei amulu kalahai amulu upati, honewa i ka tel Masiwi pahan i hapuasa.”

³² Lalu nahiwa ape lalu tunahi waliko masin ti Jises kakanewen lalu. ³³ Ti lalu upapati tok donki, teka taman kamei lalu, “Kalahai amulu upati?”

³⁴ Ape lalu ukek, “Tel Masiwi pahan i hapuasa.” ³⁵ Ape lalu hakahita tok donki hani Jises. Lalu axaheni puxu-aulalu he tehiti tok donki ape lalu huali Jises ku to hani patul.

³⁶ Teka seilon axaheni puxuaulaha he aweisal ape Jises kikiliwawa patul tetan. ³⁷ Ti i xohi haniwa Jerusalem he tetewau aweisal i mos haniwa Maunt Oliv, kilan wanen teka kahikahin laha tilol amuam ma sasameni Haeu ti lawe waliko lalap laha ningahi Jises ailewen.

³⁸ Laha tilol ukek,
 “Kako sameniwa ma amukewa
     tel kahi nati David,
     tel i nahih hehetekiema poh
     ma solian ti Haeu!
 Kako sameniwa Haeu
     tel pohen tapein,

tel i hatona hasolia tiakako.” (Ps 118:25-26, 148:1)

³⁹ Teka Parisi leilolaha kakane Jises ukek, “Tel masiwi, tumei hapangisua teka kahikahim!”

⁴⁰ Jises ukek, “Nga kakane hawane amuto, na lato monga, tesol pot ie tilol amuam sameniak.”

Jises tang tahane Jerusalem

⁴¹ Ti Jises xohi haniwa Jerusalem i paxaiwa tehu taon ape i tang tahane. ⁴² I ukek, “Nga hahaxe amuto seilon ti Jerusalem hasawiai wasolamuto kapi Haeu taen tetelao. Haeu kola haniwen amuto aweisal ti na amuto usi tuahe amuto watakai. ⁴³ Ngain ti luluainima imuh, teka seilon ti hile ti xux liai laha atai hanein kakalini Jerusalem lehe laha han kolia hani leili taon ape hilei amuto. ⁴⁴ Laha aile halialu hawane hatehu taon ape telei hetekie teka seilon. Laha hamanana ukek ien nake amuto kum nam waxi Krais, tel Haeu taloma awaiamuto ti kawatan ti lialui woumuto.”

Jises usi xaxaweni teka laha hangaini soxi mate Ingi Haeu Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-17

⁴⁵ Ti Jises soh haniwa Jerusalem i nahih hani Ingi Haeu. Kilan seilon hahangaini soxi ma manihuh ien. Hangainiai waliko ti laha pate lialun. Ti Jises ningahiwa, i usi xaxaweni laha. ⁴⁶ Ape i kakane nau laha i ukek, “Kakai Haeu ukek, ‘Tehu ingak ing ti lotu.’” (Isa 56:7) Ape Jises kakane laha, “Tuahe amuto aile hanowi ka ing ti tone munai teka xuxuina!” (Jer 7:11)

Jises hanau seilon leili Ingi Haeu

⁴⁷ Muhin Jises hanau teka seilon leili Ingi Haeu lawe ngain. Tuahe teka masiwi tuah ti hukuminiiai Haeu ma seilon, teka hanau nauna ti Moses ma teka masiwi liai, lato upiup aweisal ti teleian. ⁴⁸ Tuahe laha kum pon nake kilan seilon kapi Jises laha hong mamataini kakaian.

20

Aita sowini hani Jises puasain ti i aile?

Mt 21:23-27; Mk 11:27-33

¹ Ngain tehu ti Jises kakaxi meng solian ti Haeu hani teka seilon leili Ingi Haeu, teka masiwi tuah ti hukuminiai Haeu ma seilon, teka hanau nauna ti Moses ma teka masiwi liai ti teka Ju, lato hatesol nahih hani kapin. ² Lato ukek, “Kakanema amite, aita hone o ailei waliko ti o ailele? Aita sowini hani o?”

³ Jises kak pahoi lato ukek, “Nga kameimu amuto tenen kamekame. Na amuto pahoi, nga kaxi hani amuto tetel i sowini hani nga. ⁴ Kaxi hanima nga, aita sowini hani Jon baptaisai seilon, Haeu ka seilon?”

⁵ Ape lato kakak alia wasolalato, “Kaie kako kak ukek ia? Na kako ukek Haeu sowini hani Jon, i kamei kako, ‘Na masin ien, alahan amuto kum soh Jon?’ ⁶ Tuahe na kako ukek seilon sowini hani i, teka seilon hokai telei kako pot nake laha ukek Jon se tel kuluiai kakai Haeu.”

⁷ Aile ape lato ukek, “Amite kum tioi aita sowini hani Jon.”

⁸ Jises kakane lato ukek, “Nga tin nga kum kaxi hani amuto aita hone nga ailei waliko ti nga ailele.”

Menge teka ngahatiai tesol kin

Mt 21:33-46; Mk 12:1-12

⁹ Muhin ien Jises kaxi tenen meng i ukek, “Tel seilon seini tesol lalape kini huai pata ape i hani teka seilon ngahati lehe tin i uke aliake hina. Ape i ku to kue hani texux xux liai. ¹⁰ Ti huai pata pamua, i talo tel unauan hani he kin waxiai ti tetan. Tuahe teka ngahatiai tesol kin xai halialu tel unauan ape tua talo aliake. ¹¹ Tel tame tesol kin talo ulea tel, tuahe tin lato xai halialu ape tua talo aliake. ¹² Ape i talo ulea liai tel. Lato xai hamange ape towi xoini i hani melal ti he kin.

¹³ “Muhin tel tame tesol kin namiloi ukek, ‘Kaie nga aile la? Nga tioiwen. Nga talo tel natuk pate nga waheni. Sohin uke lato aile aluini i.’

¹⁴ “Tuahē ti teka ngahatia i kin ningahiwa tel natun, lato kakak alia puki lato, ‘Tel natun wanan nanahima. Kako telei i lehe tesol kin ape ti kako.’ ¹⁵ Lato pohi towi xoini i hani melal ti tesol kin ape lato telei.”

Ape Jises kamei teka laha hongohong tenen mengon, “Amuto namiloi ukek ia? Ti tel tame tesol kin aliawa, i aile waliko la hani teka ngahatia i kin? ¹⁶ Nga kakane hawane amuto, i telei hatapo teka ngahatia i tesol kin ape i hani teka seilon liai ngahati.”

Ti laha hong kewak ien, laha ukek, “Kumahe, tap wanan i sohot ukek ien.”

¹⁷ Jises paxaiwa laha ape i ukek, “Na masin ien, salangawan la teik kakai Haeu ti i ukek,
 “‘Tehu kuku teka atai ai ing hilisa,
 Haeu aile ape i sohot kuku
 tehu pamu tuah ti kuku liai.’” (Ps 118:22)

¹⁸ Ape Jises tili kakaian ukek, “Teka seilon laha hong wata kai kakai ak, laha tunahi kawatan ma moloan lalap.”

¹⁹ Teka hanaui nauna ti Moses ma teka masiwi tuah ti hukuminiai Haeu ma seilon, ti lato hongoa tenen meng Jises kakaxi, lato tioi i kak nanami lato. Pahalato xoti hulutiniai Jises tuahē lato mamata uke teka seilon hutui hile nake laha sameni i.

Moni hani Sisa tel masiwi tapein ti Rom

Mt 22:15-22; Mk 12:13-17

²⁰ Teka hanaui nauna ti Moses ma teka masiwi ti hukuminiai Haeu ma seilon, lato pepeteni tutuen Jises. Lato talo hina seilon ti kamei tohongi ai Jises lehe waxi i kak waliko tenen na i sului aliake i ape lato hana hani he mini Pailat tel ti teka masiwi ti Rom kiliwakei Judia. ²¹ Tesol seilon ien nahih hani kapi Jises ape lato ukek, “Tel masiwi,

amite ttoi o seilon sawisawin. Ti o hanau seilon saun ti Haeu, kakain tenen salan. Woum o aile hani teka masiwi ma teka seilon naun lawe tekewe. ²² Kaxi hanima amite, ewi na kako teka Ju hani Sisa teik moni pahan, a kumahe?”

²³ Jises ttoi ka lato kamei pipisi i ape i hone lato, ²⁴ “Kola hanima nga tehu ti tesol puli moni lawe amuto hahani Sisa.” Lato hani i tehu. Ape i kamei lato, “Kawe aita ma axe aita he tehu puli moni?”

Lato ukek, “Ti Sisa.”

²⁵ Ape Jises hone lato, “Ien, waliko ti Sisa haniwa Sisa, waliko ti Haeu haniwa Haeu.”

²⁶ Aile ape lato kum tunah sale suluhan. Lato ong sameni pahoan tetan ape lato mangong.

Na seilon mat nakon i xahat alia?

Mt 22:23-33; Mk 12:18-27

²⁷ Muhin ien teka Sadusi nahih hani kapi Jises. Lato soh ka seilon maten kum moih alia. ²⁸ Lato ukek, “Tel masiwi, Moses tai hanawen na masin tel wawan i mat a i tap natun, tel ukalan kewa axoan tel hehin ien lehe lalu tan natulalu ape tesol akaik ien nati tel i matewen.

²⁹ Hongoa mengomite. Telao hatotalin lato tepanim hua. Tel pamu i sal ape i mat, tap natun. ³⁰ Tel ukalan usian waxi axoan tel hehin. Tel usiai tel pamu tin i mat, tap natulalu. ³¹ Ape tel usialalu uke ulei axoan tel hehin, tin tap natulalu. Waliko tin tetenen sohot hani tesol talin liai. ³² Tapeinan ape tel hehin mat. ³³ Taen Haeu xahateni hatapo seilon maten, tel hehin ape axoi aita? Nake ati lato ukewen tel hehin ien.”

³⁴ Jises pahoi lato ukek, “Seilon sal mewenae ti laha he tehu pon ie. ³⁵ Tuahe taen Haeu hamoiha aliake seilon tetan, ape seilon kum sal. ³⁶ Ape laha kum mat ulea masin teka engel, spirit solian ti Haeu. Laha nati Haeu i xahateni aliake lehe laha to kapin lian tehue. ³⁷ Nga kaxi haxewa hani amuto sale xahatai seilon maten. Puki Moses

kolawen ka teka maten laha moih alia. Amuto tioi meng ti i taiwen. I kaxi lokon ti Haeu kakane i ti leili teik sisihan ti ah xekexek. Haeu ukek ka i tetel ti Abraham, Aisak ma Jekop lolotui. (*Exod 3:6*) I ukek ien muhi matealato. ³⁸ Aile ape i Haeu ti teka moihin kumahe teka maten nake i nam paxai ukek seilon tetan laha lawe moihin tutuen.”

³⁹ Teka hanau nauna ti Moses hongoa ape lato ukek, “Tel masiwi, kakaiam sawisawin wanen.” ⁴⁰ Muhin ien tap tel kamei pisi ulei Jises.

Kahi nati aita tel Krai?

Mt 22:41-46; Mk 12:35-37

⁴¹ Muhin ien Jises kamei teka seilon laha hongohong kakaiam, i ukek, “Nake lahan teka seilon ukek ka Krai i kahi nati David? ⁴²⁻⁴³ Puki David i kakaxi leili kakai Haeu ti he pepai Salm,

“ ‘Haeu kakane tel Masiwi tetak,

“Toma papak tepaun manau ti neinia seilon

atengi tataen nga hanawa teka seilon laha pahoxai o hani hahitakam.” ’ *(Ps 110:1)*

⁴⁴ David axai Krai tel Masiwi tetan. Na masin ien, i kumahe tuahe tel ti kahi natun.”

Lepetawa teka hanau nauna ti Moses

Mt 23:1-12; Mk 12:38-40

⁴⁵ Ape Jises tohea kakane tesol kahikahin ti lawe seilon hongohong. ⁴⁶ I ukek, “Amuto lepetawa. Kum usiusi saun ti teka hanau nauna ti Moses. Lato hana puxux weluwelun ape tau nanahih ti puli lawe seilon lehe laha paxai tioi ka lato seilon tuah ape sameni lato. Lato waheni totoan tuah ti tone angia in lalap ma leili synagog. ⁴⁷ Tuahe lato pisi teka hehin axoalaha matewen lehe lato seseke soxialaha ma ingalaha. Ape lato aile lotu weluwelun lehe teka seilon namilo i kewak lato sawisawin. Hui tesol waliko ien, Haeu axi lato kawatan lalap wanen.”

21

*Moni kokol i sohot moni pamu lapan**Mk 12:41-44*

¹ Imuh Jises toto onote tehu lohe moni ti Ingi Haeu. I ningahi teka seilon kilan moni lolohi moniulaha. ² Ape tel hehin axoan matewen i tap moni, nahima ape i hana huohu puli moni pate kokol. ³ Ape Jises kakane tesol kahikahin ukek, “Nga kakane hawane amuto, tel hehin ie i hana moni pamu lapan ti teka liai. ⁴ Teka seilon liai, moniulaha pate kilan tutuen tuahe tel hehin ie moniun pate kokol wanen, i hana hatapoen ti i hina.”

*Jises ukek tesol ing ti Ingi Haeu laha toi hamanana**Mt 24:1-2; Mk 13:1-2*

⁵ Teka ti tesol kahikahin lato sasameni soliai Ingi Haeu, tesol pot laha uke ataian ma soliai waliko ti teka seilon aile hasoliai paxaian. ⁶ Ape Jises ukek, “Nga kakane hawane amuto, imuh tesol ing ie laha toi hamanana ape pot ti tesol ing i put silahota.”

⁷ Lato kamei i, “Tel masiwi, lokon wanen ape waliko ien sohot? Kaie kikilam la i sohot imat ti tesol waliko ien?”

*Jises ukek kilan kawatan i sohot**Mt 24:3-21; Mk 13:3-23*

⁸ Jises hone lato ukek, “Lepetawa uke teka seilon puluti amuto. Imuh kilan seilon putini ka laha luama hahitake axak ape laha ukek laha Krai. Laha ukek ka taun ti Haeu neini hatesol seilon i tahiawen. Amuto kum soh usiusi laha. ⁹ Na amuto hong hilehile sosohot tesol tesol, kum maamata. Waliko masin hoi liai i sohot tuahe kumahe ka ape tapoi tehu pon ie.

¹⁰ “Hilehile i sohot wasole xux, toan i hilei toan liai. ¹¹ Tataen ien hepekeun i nuaa eliel, hitolo lalap ma nax tenen tenen i sohot tesol tesol. Teka seilon paxai waliko

tenen tenen i hamatau seilon ma waliko lalap ti laha tai niningahi i sohot patul he maun.

¹² “Tuahe imat ti lawe waliko ien i sohot, laha xoti ma aile halialu amuto. Laha hatuhi amuto ti sulusulu leili synagog ma hana amuto he kalabus. Laha sului amuto he puli teka masiwi tenen tenen nake amuto kahikahik.

¹³ Ien se aweisal ti amuto kaxi meng solian tetak hani laha.

¹⁴ Amuto kum namiloi pepeleini sale xengeiamuto. ¹⁵ Puki nga hanamiloa amuto kakain sawisawin ti na amuto kak ape tap tel ti teka laha sului amuto pon kak ukek kaka-iamuto kumahe salan. ¹⁶ Tek a ti amuto puki tamamoto, tinamoto, ukalamuto, akikimuto ma lawamoto hangaini amuto. Ape teka ti amuto laha telei. ¹⁷ Tesol tesol kilan seilon laha watakai amuto nake amuto kahikahik. ¹⁸ Kalak laha axi amuto kawatan tenen tenen, laha kum selai uke amuto ti hahitake ngangahat ti Haeu. ¹⁹ Amuto tu xoxoa tetak lehe amuto uke tonain kapi Haeu ti tap tahi tapoan.”

²⁰ Ape Jises kak ulea ukek, “Na amuto ningahi teka seilon ti hile tu kaliniwa Jerusalem, amuto tioiwa ka ape laha aile halialu tehu taon. ²¹ Taen ien, amuto teka Judia kiliwau haniwa he maunten. Tek a leili Jerusalem laha oxawa ape teka laha toto melal ti Jerusalem laha kum soh hahani ien. ²² Taun tehu ien, Haeu axi kawatan hani teka seilon ti Israel nake laha kum hong waxi i. Waliko ien i sohot haponowiai waliko ti teka kuluiwai kakai Haeu tai kilamiwen leili pepaun. ²³ Tataen ien, kawatan wanen ti teka hehin tialaha hina akaik ma teka natulaha susus tutuen. Kawatan tenen tenen tunahi teka seilon leili Israel nake Haeu lengeini hawane laha. ²⁴ Tek a seilon ti hile ti xux liai laha telei kilan teka Ju ape kilan laha kalabusi hani xuxulaha. Laha aile halialu tatale teka seilon ti Israel atengi tataen tehu ngain Haeu kikilami.”

Kikilam ti aliai Jises Krai
Mt 24:29-35; Mk 13:24-31

²⁵ Ape Jises kak tatale ukek, “Taen ien waliko tenen tenen i sohot hani alon, pangapang ma kohot, i hamatau seilon. Seilon ti hatesol xux laha mamata hawane ma to akiaki nake taun ti weu ma teletele. ²⁶ Kilan seilon laha akimatu ma na laha mat ti mamataualaha nake hatesol waliko he maun i nuea eliel. ²⁷ Ape laha ningahi nga tel Nati Seilon mosulih patul he maun hetekie lalape poh ma soliai talepai xewaiak. ²⁸ Ti waliko ien sosohotule, amuto tu xoxoa nake Haeu tel awaiamuto i xohiwen ti ape i waxi auni amuto lian tehue.

Lawe apeasawa ti aliai Jises

Mt 24:32-35; Mk 13:28-31

²⁹ Jises kak kolongeni hani tesol kahikahin i ukek, “Amuto namiloi paxaiwa talil. ³⁰ Ti kaun mak put, amuto tioi ka taun ti aupol angiha. ³¹ Tin masin, taen amuto ningahi tesol waliko nga kakanewen amuto i sohot, amuto tioi kewak taun ti Haeu neini seilon ape i xohi hawanewen. ³² Nga kakane hawane amuto, hina seilon ti aope ie laha kum matemu atengi tataen waliko ien i sohot. ³³ Maun ma xux ti aope i tapo tamus tuahe kakaiak hamalum lian tehue.

³⁴ “Amuto lepetawa. Kum namiloi hahakila waliko ti itan ie. Kum un taxitaxia, kum ailele saun lialun ti teka weli unum ailele ma kum namiloi hahakila waliko tenen amuto tae. Na amuto aile luhuke tesol waliko ien, aliaiak i haonga amuto hanowi hunan lialun na i tunahi amuto itax. ³⁵ Nga hone amuto tetenen nake waliko ti i sohot taun ti aliaiak, i hani kawatan tenen tenen hani seilon ti xux texux texux. ³⁶ Amuto kum luhuluh. Amuto lotu elieliwa lawe ngain lehe Haeu huali amuto haxoxoi namilomuto tetan leili taun ti tesol kawatan ien. Na amuto aile ukek ien, amuto kum hienake woumuto taun ti nga tel Nati Seilon aliama ti hinitiai seilon.”

³⁷ Tesol ngain ien Jises nahih hani Ingi Haeu hanau teka seilon ngain hatehu. Ape lawe ipong i matih he tehu

Maunt Oliv. ³⁸ Lawe letu teka seilon nahih hani Ingi Haeu ti hongoi kakaian.

22

Satan hanamiloa Judas hangainiai Jises

Mt 26:2-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11

¹ Ngain lalap ti teka Ju ti aniai bret tenen i tai xiu ape i xohiwen. Laha axai tehu angiaian ien Pasova. ² Teka masiwi tuah ti hukuminiai Haeu ma seilon, ma teka hanau nauna ti Moses, lato upiup aweisal ti teleiai Jises. Tuae pahalato seilon kum tioi nake lato mamata uke laha hutui hile.

³ Taen ien Satan ape i puas leili Judas Iskariot, tel ti tesol huopanim hua aposel. ⁴ Aile ape Judas nahih hani kapi teka masiwi tuah ti hukuminiai Haeu ma seilon, ma teka masiwi ti teka peteniai Ingi Haeu. Lato kak tataneni aweisal ti na Judas hangaini Jises hani lato. ⁵ Teka masiwi amuam hawane ti teik namil ien ape lato kakane Judas ka lato kahui i. ⁶ Judas waheni ape i atengi tehu taun solian na i hangaini Jises ti tap tel tioi.

Apeseniai an ti Pasova

Mt 26:17-19; Mk 14:12-16

⁷ Ngain lalap ti teka Ju ti aniai bret tenen i tai xiu ape i tahiawen. Ngain tehu ien tin laha telei sipsip wawan uluha angiaian ti Pasova. ⁸ Ape Jises talo Pita ma Jon ukek, “Nahih apeseniwa angiaian ti Pasova ti kako hatesol.”

⁹ Lalu kamei i, “Amili apeseni hani ia?”

¹⁰ I pahoi lalu ukek, “Na amulu soh haniwa Jerusalem, amulu apatuini tel wawan kakau tehu peti kan. Kahiti i haniwa tehu ing na i sohoa. ¹¹ Ape kameiwa tel tame tehu ing kewak, ‘Tel masiwi kamekam, tetesol ia na i ang tehu angiaian ti Pasova kapi tesol kahikahin?’ ¹² I kola hani amulu tesol tonain ti leili ing teke patul, lawe waliko ti

angiain leilon. Apeseniwa anakako ien.” ¹³ Ti lalu nahih haniwa Jerusalem, lalu tunahi lawe waliko masin ti Jises kakawen. Ape lalu apeseni an ti Pasova ien.

Jises ang tehu angiain ti Pasova kapi tesol kahikahin

Mt 26:26-29; Mk 14:22-25; 1 Kor 11:23-25

¹⁴ Ti ape lolohan, Jises to ang akati tesol huopanim huhua aposel. ¹⁵ I hone lato, “Nga hoi pahak wanen nga ang tetehu angiain ti Pasova ie kapimuto imat ti nga kau kawatan. ¹⁶ Nga kakane hawane amuto, nga kum ang ulea angiain ti Pasova atengi taen ti nenein ti Haeu i sohot xeu.”

¹⁷ Ape Jises waxi tehu kap hina waen, i kak kemulik hani Haeu ape i ukek, “Waxiwa tehu kap ape un seiwa wasolamuto. ¹⁸ Nga kum un ulea waen atengi taun ti amuam leili tone Haeu.”

¹⁹ Ape i waxi teik bret, i kak kemulik hani Haeu, i wiki sei hani tesol kahikahin ape i ukek, “Ie tupuak nga hani Haeu. Nga hani i lehe nga mat ti kaui kawatan ti lialui woumuto. Amuto wiki seiwa bret masin ti kako ailele tetelao. Amuto aile kapitiniwa ti namenai mateak.”

²⁰ Ti lato ang kewa i waxi tehu kap waen ape i ukek, “Ie se kakauk i xiweu ti kolakol ka Haeu oxoxi seilon ti kawatan ti lialui woulaha na namilolaha xoxoan tetan. Mateak i kola hapoponowi ka Haeu xinoti tenen namil haun kapi seilon. ²¹ Tuahe leilokako ie tel seilon i hangaini nga hani teka teleiak. ²² Nga tel Nati Seilon, hoi liai nga mat masin ti Haeu namiloiwen. Tuahe Haeu axi hawane kawatan hani tel hangainiak.” ²³ Ape tesol aposel he kamekam alia puki lato aita wanen lehe i aile saun tenen ien.

Aita tel pate tuah?

Mt 20:25-26; Mk 10:42-45

²⁴ Muhin ien tesol aposel he lungelung aita tel pamu tuah leilolato. ²⁵ Jises hone lato, “Amuto tioi ka kewi

teka masiwi ti he tehu pon ie lato neini hialalu teka seilon hahitakalato ape lato lungei laha ka tua hongoa lato. Ape teka masiwi ien namilo i ukek ka lato seilon ti huhual. ²⁶ Tuahe amuto kum aile hahanowi woulato. Tel pate tuah leilomuto i teheni aliakewa i hualiai seilon liai ma tel masiwi i kewa masin tel unauamuto. ²⁷ Aita pamu masiwi, tel i to angiang ka tel lohiai anan? Se tetel i to angiang. Tuahe nga kakane amuto, kalak nga tel masiwi, nga puas hanowi tel tuahe unau seilon ti nga kapimuto. ²⁸ Nga paxai tioi ka lawe amuto tu xox kapik kalak nga kau kawatan ma moloan. ²⁹ Masin ti tel Tamak Haeu kilamiwen nga neiniai seilon, nga kilami ulei amuto. ³⁰ Imuh amuto ang ma un amuam kapik leili tone Haeu. Ape amuto uke tesol tonain ti kolongenai saun ti teka seilon ti Haeu.”

Jises kak kilami ka Pita ase

Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:37-38

³¹ Jises kakane Pita ukek, “Saimon hongoa! Haeu sowini hani Satan puas eliel tohongi lali amuto hatesol na xoxoi namilomuto hani Haeu i tapo. Ie masin wanen peni api laha selai ti apieun. ³² Tuahe nga kamei eliel Haeu ti hualiam lehe namilom i xox tatale tetan. Ape na o towiahu ti lialui woum hani Haeu, huali haxoxoa namili teka kahikahik hani i.”

³³ Tuahe Pita ukek, “Xoxoi namilok hani Haeu i kum tapo kalak na laha kalabusi nga ma na telei nga ohoi o.”

³⁴ Jises ukek, “Nga kakane hawane o, imat ti tok mom wawan kokoini ipong tetehu, o putini ka o kum tioi wanen nga uke he toluhu.”

Jises kakak kawatan ti i luluainima

³⁵ Ape Jises kamei tesol kahikahin ukek, “Amuto nameni ti nga talomu amuto ailei puasak, nga hone amuto kum kau hehetekie moni ma kakumuto, ma tin kum ngah

hahasea axahe aemuto. Nakon hina waliko amuto tae ti lokon ien?”

Lato pahoi ukek, “Tap.”

³⁶ Jises ukek, “Tuahe aope ie na amuto aile puasak, amuto tunahi kawatan tenen tenen. Aile ape amuto apeas aluawa. ³⁷ Waliko ti Haeu kakawen i sohot hani nga, sikole ape i sohot ti i ukek, ‘Laha aile hani i hanowi tel seilon woun lialun.’ ” *(Isa 53:12)*

³⁸ Tesol kahikahin ukek, “Amite apeasawen. Hua ngol weluwelun ti hile ie.”

Tuahe Jises ukek, “Ape tapan. Kum kakak waliko tenen ien.”

Jises lotu he Maunt Oliv

Mt 26:36-46; Mk 14:32-42

³⁹ Muhin ien Jises nahih ahuta ti Jerusalem ape i nahih hani tehu Maunt Oliv, masin ti lawe i ailele. Ape tesol kahikahin kahiti i. ⁴⁰ Taen ti lato tahiaawa, i kakane lato ukek, “Amuto lotu petawa lehe totohong kum haputa amuto.”

⁴¹ Jises nahih ahewa teik, i lokuha ape i lotu. ⁴² I ukek, “Tel Tamak Haeu, na lom al, xaxaweniwa tehu lalape kawatan ti lehe i tunahi nga. Tuahe pahak nga usi namilom.” ⁴³ Taen ien tel engel, spirit solian ti Haeu, sohot hani kapin hakuian. ⁴⁴ Tian kawat eliel hawane ape i lotu eliel ahe. Mapuen masin tuhui kaka i put haniwa itan.

⁴⁵ I lotu kewa ape i nahih alia hani kapi tesol kahikahin. I tunahi lato mamatih nake tialato xuhai tatahan. ⁴⁶ I kamei lato, “Alahan amuto mamatih? Amuto xahatawa ape lotu petawa lehe amuto xoini totohong ti Satan na i tunahi amuto.”

Xotiai Jises

Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-11

⁴⁷ Jises kakak tutuen ti Judas hakahitama teka seilon. I tel ti tesol huopanim huhua kahikahi Jises. I nahih xohiwa ape i asoi taliopé Jises. ⁴⁸ Tuahe Jises ukek, “Alahan o asoi nga hanowi kalu lohun a lehe ape o hangaini nga tel Nati Seilon?”

⁴⁹ Ti tesol kahikahin paxai tioiwa ka laha tahiamá pohiai Jises lato ukek, “Tel masiwi, kaie amite hil pahoi lato? Amite hina ngol weluwelun ti hile.” ⁵⁰ Ape tel ti kahikahi Jises tai koti haputa taxing tepaun sai manau ti tel unau tel masiwi tapein ti hukuminiai Haeu ma seilon.

⁵¹ Tuahe Jises ukek, “Kum hilehil.” Ape i aile hasolia aliake taxing tel seilon.

⁵² Muhin ien i hone teka masiwi tuah ti hukuminiai Haeu ma seilon, teka masiwi ti teka peteniai Ingi Haeu ma teka masiwi ti Ju liai, i ukek, “Amuto kauma ngol ma pata ti hile hanowi ka nga seilon lenginean. ⁵³ Lawe ngain nga hahanau teka seilon leili Ingi Haeu a amuto tai xoti nga. Tuahe ie taun ti Haeu haniwen amuto xotiak. Teik taun kukunun Haeu sowini hani Satan neini amuto aile halialuak.”

Pita ase ka i kum tioi Jises

Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Laha xotiwa Jises ape hakahita i hani tehu ingi Kaiapas, tel masiwi tapein ti hukuminiai Haeu ma seilon. Pita nahih paxai otioti Jises ti tesol pala xauxaun. ⁵⁵ Ti lato tahiawa, teka peteniai ingi Kaiapas hahawia tehot ah mate ing ape Pita to hah akati lato. ⁵⁶ Tel hehin unau Kaiapas paxai kapitini Pita ape i ukek, “Tel seilon ie tin tel ti tesol kahikahi Jises.”

⁵⁷ Tuahe Pita ukek, “Oie, nga kum tioi tel seilon ien!”

⁵⁸ Tai kue tel seilon liai ningahi Pita ape i ukek, “O liai tel ti lato!”

Pita pahoi ukek, “Kumahe, nga tap.”

⁵⁹ Imuh tel liai kak ulea ukek, “Tel seilon ie liai lawe kapi Jises nake i ti Galili.”

⁶⁰ Tuahe Pita pahoi ukek, “Oie, waliko ti o kakak kumahe salan.” Ti Pita kakak tutuen tok mom wawan kokoiniwa.

⁶¹ Lokon ien wanen Jises xeisa pax sawi hani Pita ape Pita nameni aliake kakai Jises ti i ukek, “Imat ti tok mom wawan kokoini ipong tetehu, o putini ka o kum tioi wanen nga uke he toluhu.” ⁶² Pita sohot ape i tang tahane hawane.

Jises tu ti sulusulu

Mt 26:59-68; Mk 14:55-65

⁶³ Teke peteniai Jises laha mal soxeni ma xai i. ⁶⁴ Lato xioti atuhi pulan ape hone i, “Na o Kraiss, tilawa tetel i xaxai o!” ⁶⁵ Lato towi hakila kakain tenen pate lialun hani i.

⁶⁶ Ti letua teka masiwi tenen tenen ti teka Ju, laha apuha hukuma. Leilolaha tesol masiwi tuah ti hukuminiai Haeu ma seilon ma tesol hanau nauna ti Moses. Ape laha ati Jises hani mateiwaulaha. ⁶⁷ Ape teka ti laha ukek, “Kaxi hanima amite na salan o Kraiss.”

Tuahe i pahoi ukek, “Na nga kaxi hani amuto, amuto kum soh. ⁶⁸ A na nga kamei amuto nake lahan amuto kum soh nga Kraiss, amuto kum pahoi nga. ⁶⁹ Tuahe nga kakane amuto, tai kue nga tel Nati Seilon, nga to he tepaun min manau ti Haeu tel pohen wanen, neinia seilon kapin.”

⁷⁰ Laha hatesol kamea, “Na masin ien, nakon o tel Nati Haeu?”

I pahoi ukek, “Puki namilomuto ukek ien.”

⁷¹ Ape laha ukek, “Kako kum ngah ulea seilon suluhan. Amuto hongoen i ukek i tel Nati Haeu.”

23

Jises tu mate Pailat ma Herod

Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-40

¹ Muhin ien hatesol masiwi ti tehu apuhain ien, laha tua ape ati Jises hani kapi Pailat, tel ti teka masiwi ti Rom kiliwakei Judia. ² Ape laha aile tanomi ngah kakain ti suluhan, laha ukek, “Tel seilon ie hahika teka seilon ti amite pahoi ai teka masiwi ti Rom laha neneini amite. I hone laha kum hahani Sisa, tel masiwi tapein ti Rom, moni ti pahan. Ape i ukek i tel masiwi ti teka seilon ma i Krai, tel Haeu taloma.”

³ Pailat kamei i, “Nakon o tel masiwi tapein ti teka Ju?” Ape Jises pahoi ukek, “Puki o kak ukek ien.”

⁴ Ape Pailat hone teka masiwi tuah ti hukuminiai Haeu ma seilon, ma teka laha apupuha, i ukek, “Nga tai tunah tenen na i pon suluai tel seilon ie.”

⁵ Tuahe laha lungelung eliel ahe ape laha ukek, “I hanau hahialu hatesol seilon ti Judia. I hutui leili Galili ape i tamus hahanima ie.”

⁶ Ti Pailat hong kewak ien, i kamea, “Nakon tel seilon ie i ti Galili?” ⁷ Ti i tioiwa ka Jises i ti xux ti Herod ngangahati, i talo Jises hani kapi Herod i tin Jerusalem lokon ien.

⁸ Herod amuam hawane ti i ningahiwa Jises nake i hongoen axan. Kue hawanewen pahan i paxai. Pahan Jises aile kolawa waliko tenen lalap ti kui poh lehe i paxai.

⁹ Ape Herod kamei hakila hawane Jises kamekame tuahe i tai kak pahoi na tenen. ¹⁰ Teka masiwi tuah ti hukuminiai Haeu ma seilon, ma teka hanau nauna ti Moses tutu ien ape lato eliel hawane suluai Jises. ¹¹ Aile ape Herod ma tesol unauan ti hile lato soxeni Jises ma lato kak teheni hialu hawane i. Lato puxui i tehu puxux pate solian hanowi ka i tel masiwi ape lato talo aliake i hani kapi Pailat. ¹² Kemuk, Herod ma Pailat lalu he wawatak tuahe ngain tehu ien ape lalu lohuloh.

¹³ Muhin ien Pailat apuhini teka masiwi tuah ti hukuminia i Haeu ma seilon, teka masiwi liai ti teka Ju ma teka tuahe seilon. ¹⁴ Ape i hone laha ukek, “Amuto ati hanima nga tel seilon ie, amuto ukek i hahika teka seilon pahoi nenein ti amite teka masiwi ti Rom. Nga kamei nihehi paxaiwen i he matamuto ape nga tunahi ka kakaiamuto i kum pon suluan. ¹⁵ Herod tin i tai tunah tenen waliko lialun na i ailewen, aile ape i talo aliake i hanima kapi kako. Tap tenen waliko tel seilon ie ailewen ti i tapai na telei i. ¹⁶ Aile ape nga hani teka unauak ti hile heti i ape hanahi lioi.”

Laha eliel teleiai Jises

Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 19:4-16

¹⁷ Leili taun ti Pasova, tehu angian lalap ti namenai ngain ti Haeu waxi aliake teka Ju ti Iqip, saun ti tel masiwi Pailat i ahuti tel ti teka kalabus, tetel ti teka seilon pahalaha. ¹⁸ Hatesol seilon laha apupuha kapin laha ausini ukek, “Teleiwa Jises ape oxoxi hanima amite Barabas!” ¹⁹ Barabas i kalabus kapi teka seilon tuaun nake lato hil pahoi teka masiwi ti kiliwakei xuxulaha teka Ju. Leili hilehile i telei hina seilon.

²⁰ Pailat pahan i oxoxi Jises, aile ape i kamei ulei teka seilon. ²¹ Tuahe laha tilol pahoi ukek, “Teleiwa i! Tah i hakeawa i he kros.”

²² Pailat hone tuhi ulea laha ukek, “Waliko la lialun i ailewen? Nga tai tunah tenen waliko na i ailewen ti i tapai na telei i. Aile ape nga hani teka unauak ti hile heti i ape nga hanahi lioi.”

²³ Tuahe laha tilol ausini tatale ka teleiwa Jises. Titilolo ti laha i aile ape Pailat sowini hani laha. ²⁴ Aile ape Pailat usi namilolaha ape i noseni ka telei Jises. ²⁵ I oxoxi hani laha tel pahalaha, tetel i kalabus ti hilehile ma teleiai

seilon. Ape i hone teka unauan ti hile tahi hakeai Jises he kros pata.

Lato tahi hakea Jises he kros pata

Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27

²⁶ Ti teka unau Pailat ti hile hakahitawa Jises, lato apatuini tel seilon axan Saimon nahih hahaniwa taon. Ape lato lungei i kau usiai Jises teik kros ti Jises kakau. ²⁷ Kilan wanen seilon nanahima muhi Jises. Leilolaha teka hehin lato tang tatahane i. ²⁸ Jises paxaiwa lato ape i ukek, “Hehin ti Jerusalem, kum tangixi elieliel nga, amuto tangixi elieliwa puki amuto ma natumuto. ²⁹ Ngain i luluainima laha aile halialu Jerusalem ape telao ien amuto ukek teka hehin tap akaik laha amas. Tek a hehin lieheh ma teka laha tai hahasu akaik laha amas. ³⁰ Ti lalape kawatan ma moloan, teka seilon hone tesol maunten masin ti tel kuluiai kakai Haeu kakawen, ‘Put tihini teleiwa amite.’ (Hos 10:8) ³¹ Ti laha aile halialu nga tel seilon sawisawin, ien masin ka laha lui salo moihin, i kum lua tapo. Tuae Haeu pamu i axi kawatan hani teka seilon laha kum towiahu ti lialui woulaha. Ien masin salo paxean i lua tapo hawane.”

³² Tek a seilon ti hile tin lato ati hetekie hua seilon woulalu pate lialun lehe telei akati Jises. ³³ Ti lato tahia haniwa tesol axan “Tetesol tanoman masin kui pati seilon,” teka seilon ti hile tahi hakea Jises he kros pata. Muhin lato tahi hakea huhua liai, tel tepaun manau ape tel sai kalamau ti Jises.

³⁴ Ti Jises patul he kros i ukek, “Tel Tamak Haeu, oxoxiwa teka seilon ie ti kawatan ti tenen saun lialun ie nake laha kum tioi waliko tenen laha ailele.” Ape teka seilon ti hile lato halokeni satu ti upiai tetel i uke tetenen ia ti tesol sose Jises.

³⁵ Teka seilon tu paxapax a teka masiwi ti teka Ju kak soxeni Jises ukek, “I huali teka seilon liai. Na masin salan i Krai, tel Haeu kilami ma taloma, i huali aliakewa i!”

³⁶ Teka seilon ti hile tin lato kak soxeni i. Lato nahih hani kapin ape axi unuman waen wangingian. ³⁷ Ape lato ukek, “Huali aliakewa o na o masiwi tapein ti teka Ju!”

³⁸ Teik kakain ti suluian lato tahi hakea onote patun i kak ukek, “TEL MASIWI TAPEIN TI TEKA JU.”

³⁹ Tel ti huhua seilon laha hakea kapi Jises, i soxeni Jises ukek, “Na o Krai, hualiwa kako.”

⁴⁰ Ape tel liai tumei i ukek, “Namiloiwa Haeu nake o tin ape o mat. ⁴¹ Sawisawin wanen ti laha telei kalu. Kawatan ti kalu uke, i hapono hawane saun ti kalu ailewen tuahe tel seilon ie i tai aile tenen waliko lialun.”

⁴² Ape i ukek, “Jises, taen o toa Masiwi ti neiniaia lawe seilon, tahanema nga.”

⁴³ Jises hone i ukek, “Nga kakane hawane o, taen tetelao o soh akati nga hani tone Haeu, tesol ti amuamu tap tahi tapoan.”

Matei Jises

Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-37

⁴⁴ Ti lape ngain, hatehu xux i tilok ti leili aua toluhu.

⁴⁵ Tataen ien wanen Haeu lexi teik maia i akeak leili tehu Ingi Haeu, ti patul haniwa taen itan. ⁴⁶ Ape Jises tilol eliel ukek, “Tel Tamak Haeu, nga hana nga hani he minam.” I kak kewak ien ape i mat.

⁴⁷ Tel masiwi ti teka seilon ti hile i namiloi paxai hatesol waliko ti i sosohot ti Jises mat. Ape i sameni Haeu. I ukek, “Salan wanen, tel seilon ie seilon sawisawin, i tai aile tenen na saun lialun.” ⁴⁸ Kilan seilon laha apupuha ti paxapaxa tin laha paxai tioi ka i seilon sawisawin ape laha alia hani tonalaha hetekie lalape tataan. ⁴⁹ Ape teteka laha tioi Jises, laha tu siasia papaxai waliko ti sosohot

lokon ien. Leilolaha tesol hehin lato kahitima Jises ti Galili hani Jerusalem.

Tihiniai Jises

Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42

⁵⁰ Ti ien tel seilon sawisawin axan Josep ti tehu taon Arimatea leili Judia. I tel ti teka masiwi ti teka Ju ape i atetengi taun ti Haeu neini lawe seilon. ⁵¹ Kalak i tel ti teka masiwi, i kum amuke namil ti lato ailewen teleiai Jises. ⁵² I nahih hani kapi Pailat ape i kamei na i waxi auni tupui Jises. ⁵³ Ti Pailat sowini haniwa i, Josep ma teka hualian hamosu tupui Jises ape lato puxui talini i teik maia weluwelun. Muhin lato hana i hani leili amal tenen laha tanomi he pot patul ti hepekeun. Tehu amal ien laha tai hahana tupui seilon. ⁵⁴ Sai ape alohah ti ngain ti apeseniai Sabat.

⁵⁵ Tesol hehin ti lato kahitima Jises ti Galili, lato nahih usi tamusuke Josep hani he amal ape lato paxai ti i hana tupui Jises. ⁵⁶ Muhin ien lato nahih alia ape apeseni sanda lehe lato ahui hani tupuan. Lato tai aile telao ien nake lato hanau telao Sabat usiai nauna ti Moses.

24

Jises xahat ti matean

Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10

¹ Pate letu ti Sande, tesol hehin nahih hani he tehu amal. Lato kaua sanda ti lato apeseniwen. ² Lato ningahi tehu pot laha uke siponiai amali Jises ape hulinan. ³ Ape lato soh hani leilon tuahe lato kum niningah tupui tel Masiwi Jises. ⁴ Lato tataxini ape tua tu lalolal. Hua seilon take hahutuia hani kapi lato. Puxuaulalu xeu talepalep hawane.

⁵ Tesol hehin mamata hawane ape lato lokuha lakua hani itan. Huhua seilon ien hone lato ukek, “Kalahai amuto pax upiup tel seilon moihin he tone teka maten?”

⁶ I kumahe ie. I moih aliawen! Nameniwa kakaian ti i kakanewen amuto ti Galili. ⁷ Lokon ien i ukek, ‘Nga tel Nati Seilon, hoi liai laha hana hani mini teka seilon woulaha lialun. Laha tahi hakea nga hani he kros ape nga mat tuahe muhi ngain toluhu nga moih alia.’ ”

⁸ Ti tesol hehin hongoa, lato nameni aliake kakai Jises. ⁹ Lato nahih salili amal ape lato kaxi hatapo waliko ti i sosohot hani tesol huopanim tel kahikahi Jises ma teka kapi lato. ¹⁰ Tesol hehin kaxiai tenen meng ien hani tesol aposed, axalato Mary Magdalen, Joana, Mary tel tini Jeims ma hina hehin liai. ¹¹ Tuahe lato sokok tesol hehin tua kak lalolal ma lato kapaxe. ¹² Tuahe Pita tua ape i kiliwau hani he tehu amal. I wana hani leilon ape i ningahi mewenae teik maia puxuai Jises. I nahih alia hani kapi tesol liai ape i to namiloi tataxini waliko ti i sosohot.

Hua kahikahi Jises nahih hani Emaus

Mk 16:12-13

¹³ Ngain tin tetehu, hua kahikahi Jises nahih hani tewau toan axan Emaus, sai masin huopanim tehu kilomita xauxaun ti Jerusalem. ¹⁴ Ti lalu nanahiwa, lalu he kakak lawe waliko ti i sohotuen. ¹⁵ Ti lalu to kakak, Jises sohot hani kapi lalu ape i nahih akati lalu. ¹⁶ Tuahe lalu kum ila ttoi i nake pulalalu masin i kum xeu.

¹⁷ Jises kamei lalu, “Amulu he kakak waliko la?”

Lalu tu hamalum, kawalalu kola ka lolalu pate teluan.

¹⁸ Tel ti lalu axan Kleopas hone Jises, “Oheak mewenae o leili teka seilon ti laha nahih haniwa Jerusalem kum ttoi waliko ti i sosohot ien hina ngain tamusuen.”

¹⁹ I kamea, “Waliko la?”

Lalu pahoi ukek, “Waliko ti i sohot hani Jises ti Nasaret, tel kuluiui kakai Haeu. Haeu hapohea i ape kilan seilon sameni pohe kakaian ma puasan. ²⁰ Teka masiwi tuah ti hukuminiai Haeu ma seilon ma teka masiwi liai ti kaha, lato aile namil ti teleian ape hani laha tahi hakea Jises hani

he kros ape i mat. ²¹ Aiha sokok i se tetel oxoxiai teka seilon ti Israel ti hahitake teka Rom ma kawatan tenen tenen. Tuahe laha telei i ngain toluhu tamusuen a tap tenen waliko sohotuen. ²² Ape tetelao minge tesol hehin kahikahi Jises ti lato aliama he tehu amal i hahataxina amite. ²³ Lato kum niningah tupui Jises. Lato ukek lato ningahi hina engel ape teka engel hone lato ka Jises ape moihi. ²⁴ Aile ape teka ti amite nahih hani he tehu amal ape lato ningahi masin wanen ti tesol hehin kakaxi tuahe lato tai ningahi Jises.”

²⁵ Ape Jises hone lalu ukek, “Patumulu pate ailan. Pate amuto soh hahakokol hatesol waliko ti teka kuluiai kakai Haeu kakawen. ²⁶ Hoi namili Haeu ka Krai kaumu lalape kawatan ma moloan ape muhin Haeu hamoiha i ape waxi hani tesol tonain tuah leili tonan.” ²⁷ Ape Jises nexi hani lalu ka waliko ti Moses ma hatesol teka kuluiai kakai Haeu taiwen kakak alia i.

²⁸ Ti lato xohi haniwa Emaus, Jises lehe i nahih ahe. ²⁹ Tuahe lalu ukek, “O tilimuen kapimili nake sikole ape i tilok.” Ape i soh akati lalu.

³⁰ Ti lato to ang, Jises waxi teik bret, i kak kemulik hani Haeu, i wiki ape i hani lalu. ³¹ Tataen ien pulalalu xeu ape lalu ila tioi Jises. Muhin ape i kaluta ti lalu. ³² Ape lalu kakak alia puki lalu ukek, “Ti kako he aweisal, tiakalu i amuam hawane ti i kakak kapi kalu ma nexi hahani kalu kakain ti he pepai Haeu.”

³³ Lalu tu huluta ape lalu nahih alia hani Jerusalem, tetesol huopanim tel kahikahi Jises ma teka kapi lato apupuha. ³⁴ Lato kakane lalu ukek, “Salan wanen! Tel Masiwi Jises i moihi aliawen. Tin i sohot haniwen kapi Saimon Pita.”

³⁵ Ape lalu kaxi hani lato waliko ti i sohot he aweisal. Lalu ukek, “Ti Jises wiki teik bret, tataen ien wanen ape amili ila tioi i.”

*Jises take hahutuia hani kapi tesol kahikahin
Jn 20:19-23*

³⁶ Lokon ti lalu to kakaxi hani lato tesol waliko ien, Jises take hahutuia hani kapi lato ape i hone lato ukek, “Amuam ti Haeu hani amuto.” ³⁷ Lato ong mamata hawane nake lato sokok lato niningahi hosai tel seilon maten.

³⁸ Tuae Jises ukek, “Alahan amuto mamata? Ala amuto kum kakapaxe ka nga moih alia. ³⁹ Paxaiwa minak ma aek ka salan wanen nga. Sotima nga lehe amuto tioi ka nga tel seilon moihin. Hosai seilon maten tap tupuan masin ti amuto ningahi nga hina.” ⁴⁰ I kakewa ape i kola hani lato minan ma aen.

⁴¹ Lato ong ma amuam hawane tuahe namilolato i uke huaik. Aile ape i katei lato an. ⁴² Ape lato hani i teik xixi lelean. ⁴³ I waxi ape i ani he pulalato.

⁴⁴ Muhin i hone lato, “Ti nga tutuen kapimuto nga honewen amuto ka waliko ti laha taiwen leili pepai Moses, teka kuluiai kakai Haeu ma leili pepai Salm i kakak nga, liai i sohot poponowi.”

⁴⁵ Ape Jises haxewa namilolato sale kakain ti leili pepai Haeu. ⁴⁶ I hone lato, “Kakain ti leili pepai Haeu i ukek ka Krai tunahi kawatan ma moloan lalap ape i mat tuahe muhi ngain toluhu i moih alia. ⁴⁷ Hutui ti Jerusalem teka kahikahik sawatени meng solian ti Haeu hahitake axak hani teka seilon ti lawe xux. Teka laha towiahu ti lialui woulaha, Haeu oxoxi laha ti kawatan ti saun lialun ti laha. ⁴⁸ Amuto kaxi hatapoa waliko ti amuto ningahiwen i sohot hani nga ma hatesol waliko ti nga hanauen seilon.

⁴⁹ “Ape nga hani amuto Holi Spirit masin ti tel Tamak Haeu kakawen. Amuto tiliwen Jerusalem atengi taen Holi Spirit haniwa amuto poh ti ailei puasak ma ti kapitiamuto.”

Jises alia hani kapi tel Taman Haeu

Mk 16:19-20; Apo 1:9-11

⁵⁰ Muhin ien Jises hakahita tesol kahikahin ti Jerusalem hani taen tewau toan Betani. I tulini minan hani patul ape i kamei Haeu ti hualialato. ⁵¹ Ti ien Haeu waxi i hani tesol tonan patul. ⁵² Ti Jises saliliwa tesol kahikahin, lato lokuha ape lotu sameni i. Muhin ape lato nahih alia hani Jerusalem hetekie lalape amuam. ⁵³ Lawe ngain lato nahih hani Ingi Haeu. Lato lotu sameni Haeu ma kak kemulik hani i ti lawe waliko i ailewen.

KAKAI HAEU

The New Testament in the Seimat language, The Ninigo Islands,
Manus Province, Papua New Guinea
Nupela Testamen long tok ples Seimat, Manus Provins, Niugini
copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Seimat

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-10-14

Updates

eBible.org

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 17 Nov 2018 from source files dated 17 Nov 2018

9fa179b2-dd20-5dbd-9745-1fb6d5f9b415